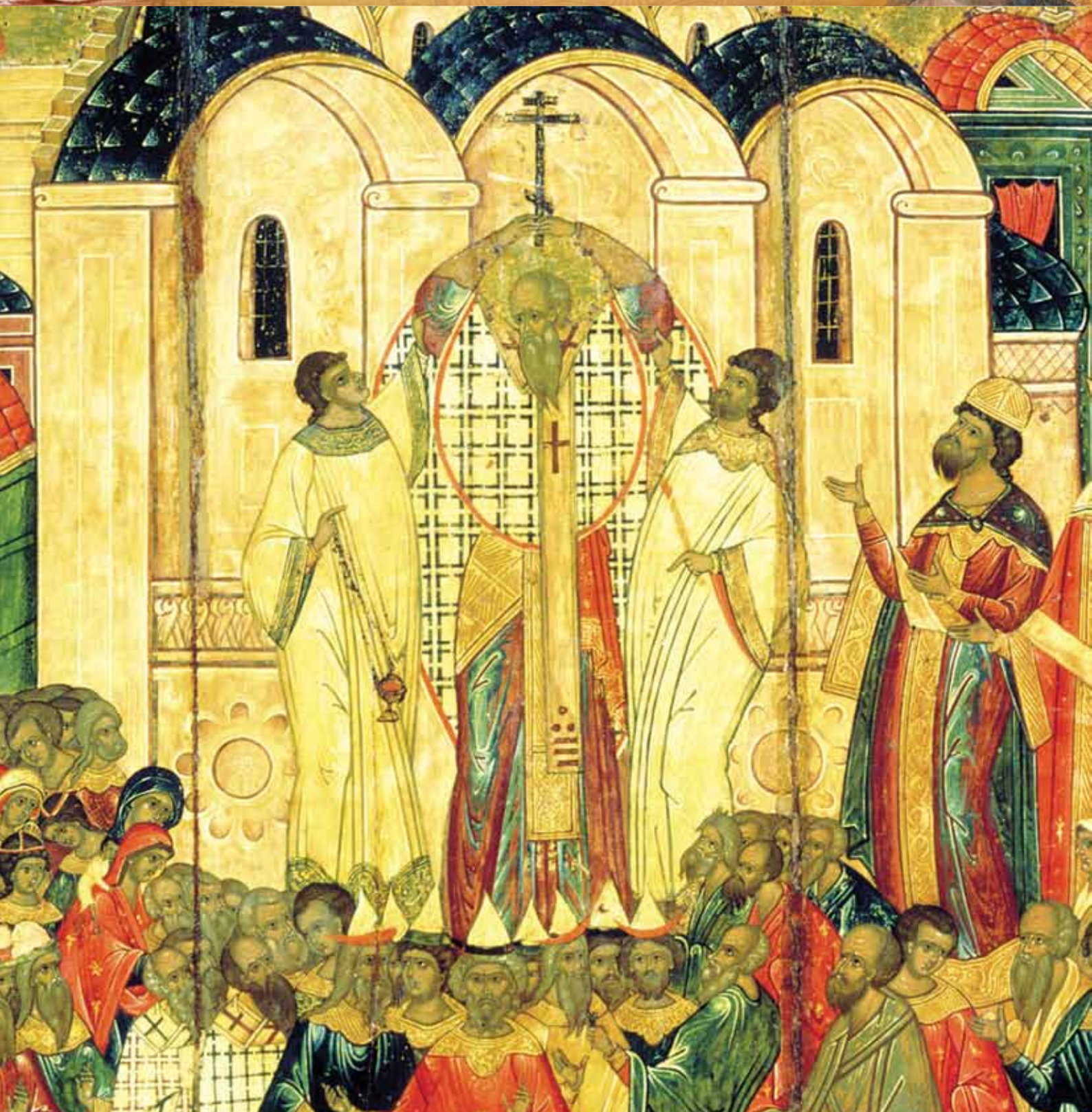

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

5/2013

Цена 150 динара

*Свети Василије Велики, Георгије Флоровски, Славиша
Костић, Николаос Хаџиниколау, Игњатије (Шестаков),
Саша Антонијевић, Небојша Ђокић*

Прослава 1700 година Миланског едикта у Нишу

фото
репортажа

Каленик

Свети Василије Велики
Беседа 16. на речи:
У почетку беше Логос (Јн 1, 1)
стр. 2

Георгије Флоровски
Откровење и тумачење
(наставак из прошлог броја)

стр. 5

Интервју са
јеромонахом Игњатијем
(Шестаковим)
стр. 14

Славиша Костић, Брачни живот свештеника и лаика у Православној Цркви..	9
Архимандрит Николаос Хациниколау, Биотика и човек.....	12
Саша Антонијевић, Православна Црква у Моравској.....	28
Стефан Јанковић, Индивидуализам и истина у савременом друштву....	32
Небојша Ђокић, Прилог историје цркве у Стојнику.....	35

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Нова издања

Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована
Дечија страна

Главни и одговорни уредник: **Никола Миловић, протојереј**

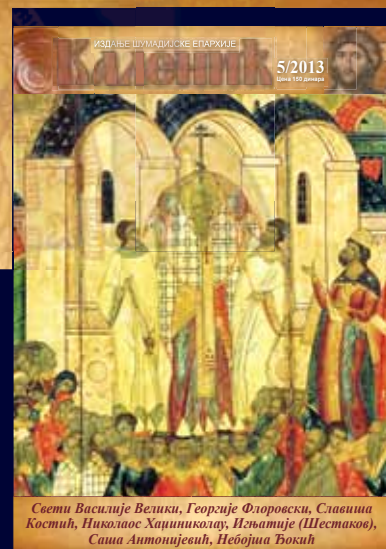
Заменик главног и одговорног уредника: **Негослав Јованчевић**

Редакција: **Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Миљин Марковић, протојереј, Марко Митић протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј, Небојша Младеновић, протојереј, Гордана Јоцић, Владан Костадиновић**

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,

e-mail : **n.milovic2@gmail.com**

Дизајн и припрема: **Дејан Манделц**

Свети Василије Велики, Георгије Флоровски, Славиша Костић, Николаос Хациниколау, Игњатије (Шестаков), Саша Антонијевић, Небојша Ђокић

http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/

Издаје са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXIII,
Број 5, (209), 2013.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Свети Василије Велики

БЕСЕДА 16. НА РЕЧИ: У ПОЧЕТКУ БЕШЕ ЛОГОС (Јн 1, 1)

Свака јеванђелска изрека узвишенија је од осталих поука Духа, утолико што нам се оне прослеђују кроз речи слугу-пророка, а у Јеванђељима је с нама лично беседио Владика. Највелелепнији у самој јеванђелској проповеди, предсказујући оно што је необухвативо свакоме слуху и веће од сваког разума јесте Јован, син грома. И сада смо слушали читање његовог Јеванђеља: *У почетку беше Логос, и Логос беше у Бога, и Бог беше Логос.*

Колико знам овоме су се дивили многи од оних који изван речи истине високо мисле о световној мудрости;

Свети Василије Велики, манастир Студеница, Краљева црква

и они су се осмелили да уплету ове речи у своја сопствена дела, зато што је ђаво – лопов и наша учења проглашава својим прорицањем. А ако се и телесна мудрост толико дивила снази ових речи, шта да чинимо ми, ученици Духа? Слушамо ли само успут, и сами ћемо донети овакав закључак; па зар је у њима некаква незнатна сила? Јер ко у толикој мери пати од неосетљивости да га неће изненадити таква лепота мисли и тако недостижна дубина догмата, да неће пожелети да их разуме?

Али дивити се узвишеном није тешко; стећи тачну представу о томе шта доводи до дивљења, ово је тешко и недостижно. Јер нема човека који не би узносио похвале и овом видљивом сунцу, са наслађивањем посматрајући његову величину, лепоту, сразмерност његових зрака и свеобасјавајућу светлост. Уосталом, ако бисмо истрајали и са великим напором устремили свој поглед на сунчани круг, не само да не бисмо видели жељено, него бисмо нарушили и изгубили тачност вида. Нечему сличном, како мислим, излаже се мисао која настоји да дође до подробног тумачења ових речи: *У почетку беше Логос.* Ко је израдио одговарајуће предмету схватање о почетку? Каква ће се сила речи показати способном да истоветно изрази оно што је представљено у уму?

Намеравајући да нам пренесе богословље о Сину Божијем није својој речи дао неки други почетак, као почетак свега. Дух свети је знао оне који су устали да славе Јединородног; предупредио је оне који ће нам предлагати лажна умовања, изокрећући их на пропаст оних који слушају; наиме: „ако је Син рођен, онда није био; пре него што је рођен, Њега није било; и из небића је доспео у самобитност“. Слично овоме говоре многобошци лукавом слаткоречивошћу против двосеклог мача. Стога да нико не би могао рећи нешто слично овоме, Дух свети, претходећи Јеванђељу, рече: *У почетку беше Логос.* Ако сачуваш ово што је речено, нећеш претрпети никакву опасност од злонамерних људи. Јер, ако каже неко: „ако је Син рођен, онда није био“, ти одговараш: *у почетку беше.* Али како је био пре него што је рођен? Пита он. Ти не одступај од овога: *беше;* не остављај ово: *у почетку.* Код почетка није могуће представити било какву крајњу границу; ништа се не може наћи што би било изван почетка.

Нико нек те не уведе у обману вишезначности реченог. Јер је много почетака многим стварима у овом животу, али над свима је један почетак – изван граница свега. *Почетак путева добра* (Приче 16, 6) каже прича. Али *почетак путева* је прво кретање којим започињемо ходање и коме је могуће открити претходно; и: *почетак је мудрости страх Господњи* (Пс 111, 10). И код овог почетка постоји нешто друго претходеће. Јер у разумевању уметности почетак је изучавање првих основа. Стога страх Господњи јесте први основ мудрости, али постоји нешто првоначалније од овог почетка, наиме, стање душе човека још не умудреног и који није пронашао у себи страх Божији. Начелима се још

називају грађанске власти, највиша достојанства, али ова начела служе само као почетак неким, и свако начело постоји у односу према нечем једном. Јер је почетак линије – тачка, почетак површине – линија, а почетак тела – површина. И почетак сложене речи – слово.

Није тако и са оним Почетком (=Начелом). Јер ни са чим није повезан, ничему не робује, нема се са чим упоредити, него је слободан и није потчињен, одвојен је од сваког односа према другоме; њега не прекорачује разум. Даље од њега не може се допрети помислима; за њега се не може ни наћи нешто ограничавајуће. Јер, ако се почнеш напрезати да представама ума пређеш изван овог почетка (=начела), онда ћеш наћи да оно само иде испред тебе и сусреће твоје помисли. Дај уму своје да иде колико хоћеш и да се простире све више и више. После тога ћеш наћи да се ум, након многократних лутања и после безуспешних напора, поново враћа самом себи, зато што не може доћи до тога да почетак (=начело) остане испод њега. Зато се увек показује да се почетак простире даље од замисливог и шире од њега.

Дакле, у почетку беше Логос. То је истинско чудо! Како је све што је изречено равномерно међу собом спојено! Реч беше истозначна је са речју у почетку. Где је хулитељ? Где је безбожни христоробац који говори „било је времена када Њега није било“? Слушај шта каже Јеванђеље: у почетку беше. А ако је био у почетку, онда када није био? Да ли је нечасно да их

оплакујем или да са гнушањем гледам на њихово незнање. Али „пре но што је рођен, Њега није било“? Према томе знаш када је рођен, па зато и можеш то пре довести у везу са временом. Јер је изрека: пре но што употребљена о времену; она подразумева претхођење једног у односу на друго. А постоји ли сврсисходност (у томе) да Творац времена бива рођен, што спада у означавање употребљавано за време? Дакле, у почетку беше. Ако не одступиш од овога беше, онда лукавој хули нећеш дати никаквог приступа. Јер они који се налазе на мору, када се држе закачени за два сидра, презиру буру; тако и ти, ако је твоја душа заклоњена и заштићена свиме што је речено, подсмеваћеш се овој лукавој пометњи, коју духови злобе стварају у свету, доводећи веру многих до сумње.

Али наша мисао дознаје: ко беше у почетку? Речено је: Логос. Какав Логос? Човечији логос или логос анђеоски? Апостол нам је открио да и Анђели имају свој сопствени језик, када је рекао: ако језике човечије и анђелске говорим (1Кор 13, 1). При томе схватање речи је двојако: постоји реч изговорена гласом која

након изговарања ишчежава у ваздуху, и постоји реч унутрашња, закључана у срцима нашим, мисаона. Другачија је реч уметничка.

Стога пази да те не уведе у обману сличност речи. Јер како би у почетку била човечија реч, када је човек примио почетак бивствовања касније? Пре човека – звери, пре човека – стока, сви гмизавци, све што живи на земљи и у води, птице небеске, звезде, сунце, месец, растиње, усеви, земља, море, небо; стога човечија реч не беше у почетку, али ни анђелска, зато што је свака твар касније у времену примила почетак бивствовања од Творца. И реч у срцу, и она је новија од сваког замишљеног предмета.

Насупрот томе богоугодно схватај Логос. Јер онај који ти је говорио о Јединородном, Њега назива Логосом, као што Га нешто касније назива светлошћу, и животом, и васкрсењем. И ти зачувши израз: светлост не окрећеш се према овој чувственој и очима видљивој светлости; и зачувши израз: живот не подразумеваш овај свеопшти живот, какав живе и бесловесни; тако слушај и израз логос; припази се да се по немоћи својих мисли не заносиш мислима пузећи по земљи и ниско, него истражуј мисао изреченог. Зашто Логос? Да би се показало да је проистекао из ума. Зашто Логос? Зато што је рођен бестрасно. Зашто Логос? Зато што Син има лик рађајућег, свеукупно показује кроз Себе Оног Који Га је родио, ништа не одвојивши од Њега и Сам је у Себи савршен, онако како наша реч собом одсликава читава наше схватање. Јер оно што смо помислили у срцу, то исто смо изговорили речју; и изговорено је изражавање онога што се у срцу помислило, зато што се реч изговара од изобиља у срцу. Срце наше је као некакав источник, а изговорена реч је као некакав поток који тече из овог источника. Зато утиче онолико колико је првобитно истекло; какво је скривено, такво је и откривено. Дакле, назван је Логосом да би ти

показао бестрасно рођење од Оца, да би изнео богословско учење о савршеном бивствовању Сина, а кроз њих показао ванвремено јединство Сина са Оцем. Јер и наша реч је производ ума, бестрасно рођена; она се не одсеца, не одељује се, не истиче; већ васцели ум, пребивајући у свом сопственом саставу, ствара целовиту и савршену реч; и проистекла реч смешта у себе сву силу порађајућег ума. Зато, оно што је благочестиво долази од изреке: Реч узимај из богословља о Јединородном, а што нађеш неодговарајућим и најзглед противречним то избегавај, и на све начине настој да Га волиш.

У почетку беше Логос. А ако би рекли: *у почетку беше Син*, онда би са именовањем Сина проистекло код тебе схватање о страсти, зато што се рађање код нас збива у времену, рађа се са страшћу. Стога је претходно назван Логосом, предупредујући недоличне сумње како би се твоја душа сачувала неповређеном.

И Логос беше у Бога. Опет беше, ради оних који ружно говоре да Сина није било. Где је био Логос? Није у месту, зато што се безгранично не смешта. Где је био? *У Бога.* Отац није на месту, ни Син није у било каквом опсегу, и није у познатом обрису затворен; као што је бесконачан Отац, тако је бесконачан и Син. Где не можеш ступити својим духом, што не можеш представити умом: открићеш да је испуњено Богом, открићеш да се посвуда распростире Ипостас (=Личност) Сина.

И Логос беше у Бога. Задиви се прецизношћу онога што је речено: није рекао: у Богу је био Логос, него *у Бога*, како би приказао различита својства Ипостаси

(=Личности). Није речено у Богу да се не би дало повода сливању Ипостаси. Јер је лукава и она хула када се настоји да се све помеша, рекавши да је један субјекат – Отац и Син и Свети Дух, али да су једном предмету дати различити називи. Лукаво је ово безбожје, од њега морамо бежати ништа мање него од оних који утврђују хулу да Син Божији по суштини (=природи) није подобан (=сличан) Богу и Оцу.

И Логос беше у Бога. Реч логос употребљена је да би се показало бестрашће рођења, потом се истовремено отклонила и штета која се могла извући из израза *реч*. И како би се спасило од клевета хулитеља каже се шта је Логос. *Бог беше Логос.* Не заплићи се у лукавство разнотачних речи и, због злонамерности, не наноси никакву хулу учењу Духа. Теби је дано да одлучиш: покори се Господу. *Бог беше Логос.*

Он у почетку беше у Бога. Јеванђелиста опет у мало речи скраћено излаже целокупно своје богословље, које нам је дао о Јединородном. Ко је Он? Логос је Бог. Јер када је пренео теби правилно схватање о Њему посредством учења, као да је запечатао у души твојој невидљиво и уселио у твоје срце Логос – Христа. Тада каже: *Овај.* Који *Овај*? Не обраћај пажњу на нешто споља, изгубићеш из вида Оног Ко ти је означен овим показним речима, него уђи у скровиште своје душе и у Оног о коме си научен да је Он Бог Сушти од почетка, проистекао као Логос, и Сушти у Бога; Њега познавши, пред Њим се задививши, и поклонивши се Владици својој, Који се утврди у теби посредством учења, знај да *Он беше у почетку*, то јест свагда у Богу Оцу Својој.

Чувајте ово мало речи као печат ударен у сопственом сећању. Оне ће бити неразрушава стена приликом насртаја клеветника, оне су души спасоносна одбрана од напада. Приђе ли ти ко и каже: *није Сушти рођен, јер ако је био, онда како је рођен?* Ти од ове хуле бежи као од демонског гласа против славе Јединородног, а сам се врати и прибегни јеванђелским изрекама: *У почетку беше Логос, и Логос беше у Бога, и Бог беше Логос. Овај беше у почетку у Бога.* Четвороструко речи беше и побићеш оно њихово „није био“.

Ове основе вере нека буду непоколебљиве. На њима, уз Божију помоћ, саздаћемо и остало. Јер није могуће са вама одједном разговарати о свему: иначе бисмо дужином говора начинили бескорисним мукотрпно сакупљено. Мисао, немајући снагу да све обухвати одједном, била би изложена ономе што подноси утроба која при претераном засићењу није способна да пробави оно што јој је пружено. Зато вам желим да се насладите окушањем и окористите понуђеним. А ја сам спреман да вама и осталима служим за Христа Исуса Господа нашег, Које слава и власт у векове векова! Амин.

(Творения иже во святых отца нашего Василия Великаго Архиепископа Кесарии Кападокийския, – М., Паломник, ч. IV 1993. Репринт 1846. г.)

Превео са руског Горан Дабетић

Георгије Флоровски, протојереј

ОТКРИВЕЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ

Јер шта ако неки не вјероваше? Зар ће њихово невјеровање вјеру Божију укинути? (Рм 3, 3)

(Наставак из претходног броја)

Историја и догмат

Пре свега, потребно је схватити да је Библија тешка књига, *књига са седам печата*. Она не постаје лакша временом. Међутим, овде није посредни то што је Библија на пример написана непознатим језиком, или што садржи неразумљиве речи, које се не дају дешифровати. Напротив, сложеност Библије је у њеној задивљујућој једноставности: тајне Бога се откривају обичним људима у свакодневном животу, и читава књига изгледа некако одвише људски. Чак нам се Сам Оваплоћени Господ јавља у облику простог човека.

Писма су *богодихнућа*, она су Реч Божија. Шта је то „надахнуће Духом“, ми никада не можемо тачно одредити – овде је тајна општења Бога са човеком. Ми не можемо до краја схватити како су заправо „свети људи Божији“ чули Реч Господа и како су је могли изразити сопственим речима. Реч Божија у речима људским: овде почива тајна и чудо Библије. Ма како ми схватили „надахнуће“, не можемо да не обратимо пажњу на следеће: Писмо заиста садржи и саопштава Реч Божију људским речима. Бог је говорио са човеком, а човек је био дужан да Га слуша и разуме. „Антропоморфизам“ је неодвојиви признак истинског Богојављања. И он није снисхођење људској слабости, већ је његов смисао пре свега у томе да људски језик саопштавајући Божанско Откривење не губи своја природна својства. Да би се тачно саопштила Божанска Реч, није потребно одбацивати наш језик као „одвише људски“. Људско се не одбацује, већ се преображава Божанским надахнућем. Натприродно не поништава природно; *hyper physin* (натприродно) не означава *para psuhin* (противприродно). Људски језик не изопачава и не умањује славу Откривења, не ослабљује моћ Речи Божије.

Реч Божија се може верно и тачно репродуковати речима људским. Реч Божија не бледи, када звучи по људски, јер је човек створен по образу и подобију Божијем, и ова веза „по подобију“ омогућује општење. Од када је Бог удостојио човека општењем, сама људска реч се *преобразила*, задобила нову дубину и снагу. Дух Божији дише у структури људских речи. Тако је човек могао ословити Бога и говорити о Њему. Постало је могуће богословље – *theologia*, то јест *logos peri Theou* (реч о Богу). Строго говорећи, богословље је постало могуће тек кроз Откривење. Оно је људски одговор Богу, Који је проговорио први. Богословље је одзив човека Богу, Који је започео разговор с њим и Чије речи је човек чуо, запамтио и сада их записује и понавља. Свакако, овај одговор је несавршен (непотпун). Богословље је увек у покрету. Но, основа и тачка одмеравања је увек једна: Реч Божија, Откривење. Богословље свагда сведочи о Откривењу и то на раз-

не начине: вером, догматима, свештенодејствима и симболима. И, у извесном смислу, главни одговор представља само Писмо – тачније, оно је истовремено Реч Божија и одговор човека: Речју Божијом, саопштеном кроз човеков одговор, испуњен вером. У сваком саопштавању Речи Божије у Писму увек је присутна и доза људског тумачења, која је неизбежно у некој мери „ситуацијски условљена“. Може ли се човек ослободити од својих људских услова?

Црква је излагала и систематизовала Вест Писма разним путевима и начинима, али пре свега – догматима. Хришћанска вера се развијала и нарасла у систем веровања и убеђења. У сваком оваквом систему унутрашња структура Вести истакнута је напред, и сви појединачни ставови вере су чврсто повезани међусобно. Несумњиво, нама је потребан систем; на нашим путовањима потребна нам је мапа. Но, да би се нацртала мапа, неопходан је терен. Сваки догматски систем се гради на Откривењу. Врло је важно да Црква никада није разматрала догмат као замену Откривења. Они су ишли бок уз бок: основне идеје Вести, изражене у апстрактној форми у догматима и веровањима, и посебни документи, који се односе на овај или онај пункт Откривења. Може се рећи да ми имамо посла са Догматом и Историјом.

Међутим, следи питање: како и до које мере се може закључати историја у догмат? Ово је главни проблем богословске херменеутике. Шта је то *богословско* тумачење Библије? Како направити јединствену схе-

му од мноштва разноврсних сведочанстава, која су се појављивала током стотина година? Библија је једна, али су у њој сабрани најразличитији списи. Ми немамо право да ово превидимо. Решење у коначном погледу зависи од наше концепције историје, од нашег виђења времена. Најлакше је заборавити чињеницу о току историје и разликама између епоха. Ово искушење је пратило хришћанство од најранијих времена. На њему се заснивају сва алегоријска тумачења: од Фило-

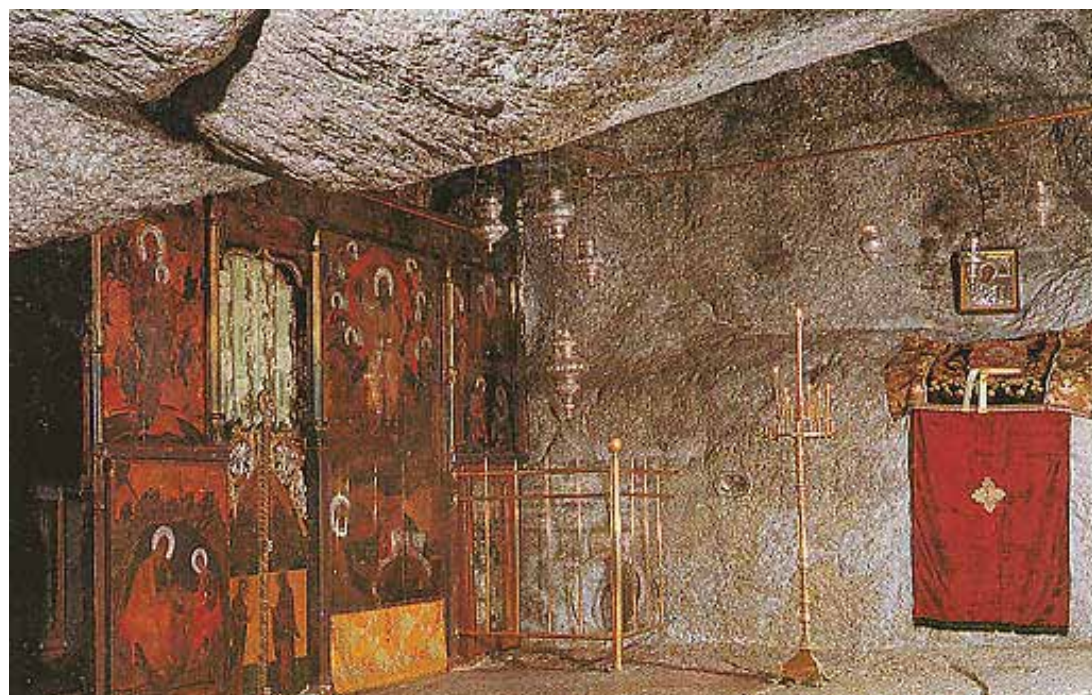
на Александријског и Псеудо-Варнаве до обновљеног алегоризма постреформацијских времена. Ово је вечна саблазан свих мистичара. Библија се разматра као књига свештених прича, написана на особеном симболичком језику, и задатак егзегезе је да одгонетне скривени смисао, открије Предвечну Реч, скривену под разноврсним покровима. Историјска истина и перспектива су неумесни у овој концепцији. Историјска конкретност није више од оквира слике, поетска сликовитост. Све је устремљено на тражење *вечних* значења. Читава Библија се претвара у зборник поучних примера и тајанствених симбола, који указују на неку надвремену истину. А зар Истина Божија није једна и није вечна? При оваквом приступу природно је тражити у Старом Завету доказе за све хришћанске догмате и веровања. Као да се два Завета сливају у један, надвременски, бришу се њихове суштинске разлике. Опасности и недостаци оваквог херменеутичког приступа су очигледни и нису им потребна подробна објашњења.

Једино реално спасење од ове саблазни је обнављање осећања историје. Библија – то је *историја*, а не систем веровања, и не може се од ње чинити *summa theologiae*. Но, она није историја људске вере, него Божанског Откривења. И остаје нерешено главно питање: због чега нам требају истовремено и Догмат и Историја? Ради чега и зашто Црква чува и једно и друго? Најлакши и најнезадовољавајући одговор је следећи: Писмо је тачан запис Откривења, а све остало није више до пратећи коментар. Разуме се, коментар не поседује ауторитет текста. У овом мишљењу је део истине, али овде се сударамо са новим тешкоћама: зашто чак и најпознији стадијуми Откривења нису превазишли раније? Зашто су нам у Новом Завету Христовом потребни закон и пророци, и зашто они нису у некој мери мање значајни од Јеванђеља и других књига Новог Завета? Они као да су разне главе једне Књиге, јер је несумњиво да су они укључени у канон Писма не само као историјске књиге, него као главе, посвећене већ прођеним ступњевима историје. Ово се нарочито односи на Стари Завет: *Јер су сви Пророци и Закон прорицали до Јована* (Мт 11, 13). Онда, зашто ми чувамо (држимо) закон и пророке? Како се користити Старим Заветом у Цркви Христовој?

Пре свега – као историјом. Но, то је свештена историја – не, дакле, историја људских веровања и њиховог развоја, већ великих дела Божијих. И ова дела нису случајни „упади“ Бога у људски живот, већ тајанствена веза и јединство са човеком. Својим делима Бог је водио изабрани народ ка највишем циљу – ка Христу. Прве етапе пута као да одражавају или се садрже у потоњим. Ово је једно континуирано дејство Бога, управљено ка једном циљу. На оваквој концепцији се гради тзв. „типолошко тумачење“. У овом питању је терминологија Отаца Цркве врло расплнута. Међутим, увек је постојала јасна разлика између два система или приступа. Један од егзегетских метода је алегоризам. Алегорист ради пре свега са текстовима: „иза слова“ и „под словом“ Писма он тражи скривени истински смисао епизода, фраза и чак појединих речи. А типолог не тумачи толико текстове, колико догађаје. Ово је не само филолошки, него и историјски метод. Типолог тражи, образлаже и показује унутрашњу сличност догађаја оба Завета. Он не тражи „паралеле“ или индетичност. И нема свака епизода Старог Завета пандан у Новом, него се основни догађаји Старог Завета јављају као „ типови“, праобрази основних догађаја Новог. Оваква повезаност је Божанског порекла: ово су, тако рећи, ступњеви јединственог испушитељног процеса, руковођеног Провиђењем.

У овом смислу је типологију користио још апостол Павле (истина, називајући је алегоријом: *а то је речено са другим значењем* – Гал 4, 24). Иза свих дејстава Божијих стоји један циљ, који нам је био потпуно откривен у Христу. Блажени Августин врло тачно говори о овоме: „Ми би требало да тражимо тајну не само у речи, већ и у самом догађају“ (Тумачење 68. Псалма, слово II, 6). „Тајна“ Старог Завета није био Христос

само због тога што су Мојсије или пророци „говорили о Њему“, него пре свега због тога што је сав свештени ток историје, урваљан од Бога, стремио ка Њему. И у овом смислу Он је био испуњење свих пророчанстава. Зато Стари Завет може бити схваћен и тајне његове раскривене само у светлости Христа – оне су раскривене доласком Онога „Који је требало да дође“. Истинско значење пророштава је потпуно видно тек при погледу уназад, после њихових испуњења. Неиспуњено пророчанство је увек магловито и загонетно (таква су пророчанства Апокалипсе, која би тек требало да се обистине *на крају времена*). Међутим, ово не значи да ми произвољно умећемо у стари текст ново значење; ово значење је већ било тамо, иако скривено. Када, на пример, ми заједно с Црквом поистовећујемо Страдајућег Отрока из Књиге Исаијине са Распетим Христом, ми не примењујемо само виђење из Старог

Завета на догађај из Новог, већ и раскривамо значење самог виђења, иако у времену које је предходило Христу оно није могло бити потпуно откривено. Оно што је било само виђење („предвиђање“), постало је историјска чињеница.

Овде је присутно и друго врло важно питање. За алегористу „слике“ које тумачи одраз су предвечног прототипа или чак слике (образи) неке вечне и апстрактне „истине“. Оне указују на нешто ванвременско. А типологија је окренута будућности. „Типови“ су предузношења, праобрази, њихов „прототип“ тек треба да дође. Дакле, типологија је више историјски него филолошки метод. Он предпоставља и садржи у себи реалност историје, руковођене и усмераване од Бога. Он је органски повезан са идејом Завета. Прошлост, садашњост и будућност су повезане јединственим Божанским Циљем, а овај Циљ је Христос. Зато типологија има пре свега христолошко значење (овде се укључује и Црква као Тело и Невеста Христова). Разуме се, у пракси је немогуће верно сачувати равнотежу. Чак и код Отаца Цркве типологија се понекад сједињује са одступањима у алегоризам и израслинама преносних тумачења – ово се особено односи на њихове проповеди и молитве. Међутим, важно

је да се у катихетичком предању Ране Цркве, које је усредсређено на Свете тајне, равнотежа увек одржава. Ово је предње Цркве и одступања од њега треба повезивати са особеностима мишљења или богатом уобразиљом њених одељених синова. Црква је у својој трезвености (разборитости) историјска. Свето Писмо се чита у Цркви заједно са исповедањем вере (то јест система догмата), да би се напоменуло верујућима о историјској основи и темељу њихове вере и наде.

Блажени Августин је тврдио да су пророци говорили о Цркви чак јасније (одређеније), него ли о Самом Месији, то јест Христу (in ps. 30; *enarratio*, 2. ML., 36, 244). У извесном смислу ово је природно, јер Црква је већ постојала. Израил, изабрани народ, народ Завета, представљао је више Цркву него ли нацију каквом бивају друге нације. *Te ethni, nationes*, или *gentes* – ови блиски по смислу термини употребљавају се у

Библији (и доцније) само у односу на незнабожце, за разлику од једине нације или народа, који је постао такође (и пре свега) Црква Божија. Закон је био дат Израилу као Цркви. Он је обухватао сав људски живот – и „световни“ и „духовни“ – јер се свеукупно људско постојање мора регулисати Божанским прописима. Раздељивање живота на „световни“ и „духовни“, строго говорећи, није оправдано. У сваком случају, Израил је био богомустановљена

заједница верујућих, обједињених Законом Божијим, истинском вером, свештеним обредима и свештенством – све ове елементе ми сусрећемо и у традиционалном одређењу Цркве. Стари Завет је био испуњен у Новом, споразум је обновљен, и Стари Израил је био одбачен због свог крајњег неверја; он није препознао дан своје посете. Истински наставак Старог Завета могућ је само у Цркви Христовој (узгред, подсетимо се, како ове речи гласе на јеврејском: Црква – *кагал*, Христос – *Месија*). Она је истински Израил, Израил *kata pneuma* (по духу). Зато је још Свети Јустин одлучно одбацивао мишљење да Стари Завет сједињује Цркву и синагогу. Он је веровао у директну супротност. Све јудејске тежње се морају одбацивати; ако Јевреји не верују у Исуса Христа, онда им ни Стари Завет више не припада. Нико не може полагати права на Мојсија и пророке ако није са Исусом Христом. Јер Црква је Нови Израил и једина наследница свих старих обећања. У овим ригорозним разграничавањима рани апологети хришћанства истичу нови и важан херменеутички принцип. Стари Завет треба читати и тумачити као књигу Цркве. Књигу о Цркви, додајмо ми.

Закон је био превазиђен Истином (у овом се састојало његово испуњење) и укинута. Више нема

потребе да се на новообраћене налажу тешка бремена. Нови Израил има своју конституцију. Овај део Старог Завета је застарео. Он је био у својој основи „ситуацијски условљен“, не толико у историјски – релативном, колико у дубоко провиденцијалном смислу. Господ је саздао или започео нови ступањ искупљења, нову фазу у свештеном делу спасења. Све што је по својој суштини припадало предходном ступњу изгубило је свој значај, или, тачније, сачувало је своје значење само као праобраз. Чак ни Десет Заповести нису изузетак: оне су превазиђене „новом заповешћу“. Сада се Стари Завет може користити само у његовом односу према Цркви. До Оваплоћења Црква је била ограничена једним народом. Сада више нема националних разлика: нема ни Јудејаца, ни Јелина – сви су једно у Једном Христу. Другим речима, ми немамо право да истржемо неке моменте Старог Завета из књиге Цркве и да их узимамо као у Писму дати образац за наш савремени живот. Стари Израил је био предзнаменујућа Црква, али никако идеалан народ. Несумњиво да ми из Библије можемо поцрпети много података о социјалном законодавству – ово улази у Вест Долазећег Царства.

Можемо сазнати много о политичкој, социјалној и економској организацији Јевреја током векова. И све то може нам много помоћи у социолошким дискусијама. Међутим, једва да је допустиво да се тражи у Библији (то јест у Старом Завету) некакав вечни, идеални образац политичког или економског устројства, који би одговарао савремености – или за неко друго време или место. У Библији је много историјских података. Но, то су лекције историје, а не богословља. Библијски фундаментализам у социологији није бољи него ли у некој другој области. Библија није ауторитет у друштвеним наукама, као што то није ни у астрономији. Једина социолошка лекција која се може извући из Библије је чињеница постојања Цркве, Тела Христовог. Но, ниједна библијска прича о пролазном не може се прихватити као „сведочанство Писма“. „Сведочанства Писма“ су присутна само у богословљу. Но, ово не значи да се не могу наћи и да не треба тражити у Библији упутства за практични живот.

Овакво тражење неће бити „богословствовање“. И можда се поуке старозаветне историје неће ничим принципијелно разликовати од других поука из прошлости. У Старом Завету је неопходно разликовати вечно и пролазно („ситуацијски условљено“). И пре свега ми смо дужни да надилазимо његову националну ограниченост, јер у супротном могли бисмо и да не приметимо ново у Новом Завету. У самом новом Завету спроведена је јасна разлика између историје и пророштва. Иситнска тема Библије нису народи и заједнице, нити небо и земља, већ Христос и Његова Црква. Стари Завет није био „праобраз“ некаквог случајног народа, већ Новог Завета – Васељенске Цркве. Национална ограда предзнаменујуће Цркве је срушена „спасењем свих“. После Христа могућ је само један народ – хришћани, *genus Christianum – tertium genus* (трећи род), сходно старинском изразу. Ниједан народ се не може позивати на Писмо, истичући некакве претензије и захтевајући привилегије. Националне различитости припадају природи и немају везе са благодаћу.

Библија је завршена, али се свештена историја наставља. Библијски канон садржи пророчку књигу

Откривење. Напред је долазеће Царство, последње испуњење обећања, зато и у Новом Завету има пророчанства. Сав живот Цркве је у извесном смислу пророштво. Но, после Рођења Христовог сам појам будућности се променио *post Christian natum*. У Цркви Христовој граница између прошлог и будућег је добила ново значење, јер сада Христос није само у будућем, већ и у прошлом и садашњем. Ово је неизмерно важно за правилно схватање Библије. Сва херменеутичка правила и принципе је неопходно проверити у светлости ове есхатолошке перспективе. Међутим, овде нас вребају две опасности. Као прво, између Старог и Новог Завета нема потпуне аналогије, они су различити у својој дубини и односе се један према другом као „слика“ и „истина“. Оци Цркве су учили да се Реч Божија откривала постепено људима током читавог Старог Завета. Међутим, стара Богојављења се не могу стављати у исти ред са Оваплоћењем Речи и не може им се придавати исто значење, иначе ће се Искупљење преобразити у бледу алегорију. „Праобраз“ није ништа више до сенка, симбол, а у Новом Завету ми се сусрећемо са реалним догађајем. Нови Завет није само „слика“ Будућег Царства, Он Сам је Царство, које је дошло у свет. Као друго, не треба пре времена говорити о „обистињеним пророштвима“ пошто „последње“ (последња времена) још није наступило и свештена историја није завршена. Боље је рећи да су се пророштва почела обистињавати (догађати). Ово је више библијски, јер преломна тачка Откривења је већ у прошлости. „Последње“ или „ново“ је већ ушло у историју, али финале још није наступило. Царство је започело, али се није испунило. Сам строги канон Писма симболизира пуноћу. Библији се ништа не може додати, јер је Реч Божија постала тело. Наша последња инстанца није Књига, већ Живи Човек. Међутим, Библија одржава свој ауторитет не само као летопис, него и као пророчка књига, пуна тајни, које указују на будуће, на крај историје.

Свештена историја Искупљења се наставља. Сада је то историја Цркве, која је Тело Христово. Дух Утешитељ обитава у Цркви. Нема завршеног система догмата у хришћанству и не може га бити, јер је Црква вечно на путу. И Библија се чува у Цркви као историјска књига, призвана да подсети верујуће о динамичкој природи, „многостраности и многообразности“ Божанског Откривења.

По руском преводу из: *The Collected Works of Georges Florovsky. Vol. 1. Belmont, 1972. g.*

превео Небојина Тосовић

Славиша Костић

БРАЧНИ ЖИВОТ СВЕШТЕНИКА И ЛАИКА У ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ

Брак представља основну ћелију једног друштва, није стога случајно што је Црква одувек на брак гледала као на Свету тајну и давала му интерперсонално значење; то је јединство које се остварује у различитости: бити мушкарац и бити жена означава начин постојања при чему је једно упућено на друго. Преко брачне љубави се превазилази грешно стање одвојености и самољубиве изолације. Како било, у нашој јавности се увелико сматра да Црква има застарела правила која нису примењива у савременом друштву и која се морају неизоставно променити а посебно она која се тичу регулисања брачне љубави, а да при томе та иста јавност није упућена у дисциплинску, литургијску и етичку сферу православља, већ доноси судове на основу неких произвољних ставова.

Прво чега ћемо се дотаћи у овом тексту јесте питање сексуалности. Како Црква гледа на сексуалност у оквиру брака? Да ли је сматра пуким оруђем за продужетак врсте (онда је она нешто по себи грешно), или врхунцем љубави двоје супружника (онда она има за циљ продубљење саме љубавне везе)? Да ли заиста постоји одређени ригоризам према полним односима унутар Цркве и како је он заправо настао? Како је Црква гледала на ригористе током векова, да ли је одобравала или је осудила њихове ставове и, напослетку, зашто је прихватила брак свештеника у четвртном веку?

Први помен брака у Библији је онај који налазимо у Пост 2, 18: „И рече Господ Бог: није добро да човек буде

сам; да му начиним друга према њему.“ Постоји извесни проблем у преводу јеврејске речи *nehed* у грчком, словенском и руском језику, јер у тим језицима налазимо да се ова реч преводи као *помоћник*, чиме се указује да је функција жене да помаже човеку у раду, што даје погрешну слику о назначењу жене. Превод који је прикладан био би допуна, тј. особа која човеку даје метафизичко, вишелично сједињење у једном бићу, што се види у Адамовим речима захвалности Богу: „Сада ето кост од моје кости и тело од мога тела“ (Пост 2, 23). Рано рабинско тумачење из 2. века пре Христа, указује да је у овом одељку Бог упутио Адама ка особи која ће му употпунити живот. Бројне су паралеле овог тумачења код светих отаца и учитеља Цркве; Свети Теодор Студит је указао да је први брачни благослов дат управо у рају и да је сам Бог благословио ступање прародитеља у светотајински брак¹; Свети Јован Златоусти вели следеће: „Када се муж и жена сједине у браку, они не чине слику нечег земаљског, него самог Бога.“² Опште гледано, сложићемо се са Павлом Евдокимовим по коме је православно схватање брака персоналистичко, као и да је брак успостављен да се достигне пуноћа бића у Богу³. „Љубав мења саму супстанцу ствари, и само љубав може од два бића да направи једно“⁴, речи су Светог Јована Златоустог. У овоме се у потпуности слажу и савремени теоретичари друштва који се баве теоријом љубави. Овде ћемо се осврнути на мисао Алена Бадјуа. По Бадјуу, у огољеном сексуалном односу смо заправо у односу са самим собом посредством другог. У љубави, напротив, субјекат надилази свој нарцизам и настоји прићи „бићу другог“⁵.

Бадјуови ставови о љубави су нешто што је Црква одувек знала. Уздицање брачне љубави, као темеља на коме почива не само породица, већ и Црква и народ, нешто је на шта се указивало још од старозаветне књиге Песма над Песмама, преко апостола Павла, па до Евдокимова и других модерних студија о браку које се сваким даном умножавају. Свети апостол Павле је у Новом завету (1 Кор 7 и 1 Сол 4, 4) поставио темељ православне мисли о важности саме полне љубави у браку. По њему, брачници не смеју избегавати телесни однос због страха од блуда који ће засигурно необуздана апстиненција проузроковати (1 Кор 7, 2). Опасност од *porneia*, потенцијално

развратног понашања које може наступити услед сексуалне фрустрације, била је на уму овог апостола. Једина изнимка је заједнички договор за молитву и пост, али то представља допуштење, не заповест (1 Кор 7, 5-6). Из овога се да закључити да је апостол Павле био упознат са теоријом о полној хигијени коју су пропагирали лекари I и II века. Чувена је изјава Келса, лекара из тог времена: „Не треба ни превише жудети за полним односом, ни превише од њега зазирати“⁶, при чему се мислило на режиме који зависе од датих околности и захтевају примену многих мера предострожности како би се открили услови који ће најмање реметити полни чин. Под молитвом и постом апостол Павле је подразумевао

мевао евхаристијски пост, тј. потпуни пост који наступа уочи празновања Литургије. Зашто је то учинио? Зато што је сматрао да преданост молитви укључује целог човека. Од брачног пара је тражио обострану љубав и себедарје, што искључује свако себично живљење брака (1 Кор 7, 3-4). Савет *добро је човеку не дотаћи жену* (7, 1) упућује неожењенима, којима саветује да такви остану (уп. 7, 32) али у исто време одвраћа брачне парове од претераног полног уздржавања. То учење се понавља и у канонима светих отаца. Свети Дионисије Александријски у свом трећем канону каже: „Жењени нека буду себи судије, јер Павле каже да треба да се договоре на уздржање, да би се предали молитви, а после се могу опет спојити“ (1 Кор. 7, 5)⁷. Свети Тимотеј Александријски у свом 13 канону каже: „Муж и жена треба да се уздржавају суботом и недељом, јер се тада приноси духовна жртва Господња (=Литургија)“⁸ По-

том код отаца налазимо величање полне љубави: свети Пафнутије Тиваидски указује: „Општење мушкарца са женом може бити целомудрено општење“⁹. Свети Григорије Богослов каже: „Бог је стварајући човека као мушкарца и жену, усадио у њихове груди међусобну љубав и допустио им је узајамно грлити се, но ипак не свим начинима и не за све особе, него је тим жељама одредио начин установиши женидбу“¹⁰. Свети Јован Златоусти даје једну мисао која дефинише брачну и полну љубав, коју као такву потврђује и модерна психоанализа: „Љубав се рађа из целомудрености, док изопаченост долази услед недостатка љубави“¹¹. Навешћемо још неке његове мисли о брачној љубави: „Најмоћнији лек је љубав – највећа љубав – која човека чини целомудреним“¹²... Не постоји између људи таква блиска врста односа као што је љубав између мушкарца и жене, ако су они правилно сједињени. Ова љубав (*eros*) је дубоко

усађена у наше најинтимније биће. Обитавајући у нама, кадра је међусобно привући тела мушкарца и жене, пошто је у почетку жена проистекла од мушкарца, да би од мушкарца и жене настали остали људи.“¹³ Свети Епифаније Кипарски вели да је плотску појуду усадио Бог ради часне и нужне употребе, односно за часно стварање и рађање потомства и да служи за украс Творца свих људи“¹⁴.

Литургичко предање је увек радосно величало сједињење мушкарца и жене. Склапање брака не представља форму уговора, што је такође нападао и Бадју, већ сагласност двоје да улазе у брак, при чему цео брак добија форму завета са Богом. У првој молитви венчања се између осталог моли да брачна постеља супружника остане неокаљана, као и да њихов заједнички живот остане неопорочан. Сам обред је усмерен ка уздицању саме љубави и полности унутар брака, што значи да он нема никакву негативну конотацију према сексуалним односима унутар брака, већ сматра да то представља нешто што употпуњује брачну срећу, што је повезано са 1 Сол 4,4 – где се указује да су полни односи зарад брачне љубави и да могу допринети у остваривању светости брачне заједнице. Управо да би осудила негативне манихејске ставове према браку, Црква на молитви обреда крунисања помиње свете парове из Старог завета: Авраам и Сара, Исак и Ребека, Мојсије и Сефора, Јосиф и Асинета, али и Новог завета: Захарије и Јелисавета. Треба још напоменути да о значају полних односа као темеља брачне среће сведочи и стари обичај по којем се при благосиљању чаше првобрачнима давао хлеб помешан са медом и орасима, што налазимо у једном манускрипту¹⁵.

Са друге стране наилазимо и на ригористичка гледишта о браку и полности, чији је родоначелник Климент Александријски. Своје ставове који су оформили ову струју унутар хришћанства изнео је у десетој глави друге књиге *Педагог*. То је учинио под утицајем позне стоичке школе, Платонове метафизике и питагорејаца. Поента брака је веома проста: „Сврха је ожењенима рађање деце, а циљ племенита и бројна деца“¹⁶ и „Брак је чежња за рађањем деце“¹⁷, чиме је следио стоичку максиму да се мушкарци и жене требају женити и изродити децу да би прославили и очували цивилну структуру политеистичког друштва. Од питагорејаца је усвојио схватање да се особе које упражњавају непродуктивне полне односе не понашају као истинска људска бића већ су налик животињама, што налази одјек у његовој максими: „Брачно се састајати али не са жељом рађања деце значи бити дрзак према природи“¹⁸. Тај став је доста био популаран код неких аскета: сиријски писци Афрахат и Свети Јефрем Сирин су сматрали сексуалну апстиненцију за норму чак и у погледу брака¹⁹. Свети Григорије Ниски је указивао да смо били створени налик анђелима и да би на други начин Бог умножавао светитеље, док смо након пада добили размножавање налик бесловесним животињама и да је брак последица пада²⁰. Свети Симеон Солунски је сматрао да је брак благословен од Христа искључиво ради снисхођења људској слабости²¹. Блажени Августин је дуго времена био укључиван у ову групу, али његови ставови исказани у *Исповестима* се искључиво односе на период живота када је припадао манихејској секти. Приликом његове полемике са манихејцима 401. настаје спис *О добру брака*. Посебно у 3. и 18. поглављу говори да је

циљ брака свето пријатељство, тј. данашњим речником партнерски брак и да породица може допринети стабилности целог друштва. Кључна је реченица: „Чини ми се да је брак једно добро не само због рађања деце, него и због тога што склапа једну природну заједницу између различитих полова^{22c}“.

Да ли је Црква ћутке прелазила преко ових ригористичких ставова? Својим канонима Црква је јасно ставила до знања да се не слаже са овим схватањима; пре свега треба поменути каноне Гангријског сабора 1, 9, 10, 14. Трулски сабор (691-2) се 13. правилом јасно определио у погледу свештеничког брака: „У Римској цркви они који желе да постану ђакони или свештеници обећавају да више неће имати односе са својим женама. Што се тиче нас, који поштујемо апостолске каноне, ми дозвољавамо да се брачни живот нормално продужи!^{23c}“ У православном свету је поред установе свештено-монаха било опште обавезно ожењено свештенство до деветнаестог века у Русији, када су били дозвољени целибатни свештеници²⁴. Међутим, то опет није православна пракса, пошто је Црква одувек сматрала да ожењени свештеник може посаветовати обичног верника у вези свакодневних проблема, међу којима су најважнији они који се тичу самог брака. Пошто Црква своје норме темељи на предању и искуству, изабрала је да уобичајену парохију опслужује ожењени свештеник.

Стога свака прича о некаквом ригоризму које Црква заступа у вези супружанске љубави отпада. Црква је одувек сматрала да частан брак штити срце од нечистог струјања привремених страсти и приводи јединствено биће супружника ка Царству Божијем. Полност има по себи друштвени карактер јер има одлучујућу улогу у формирању односа на којима се гради заједнички живот, тако да полни односи у браку превазилазе анимални порив, постају хумани и упућују особе ка трансценденталној димензији. На ригоризам који се јавио у Цркви у првим вековима пресудно је утицало дуалистичко мишљење популарно у Средоземљу и античкој философији, у којем се супротстављају дух и материја, што води ка потцењивању тела, тако да је полност била прва на удару. Следећи битан фактор налазимо у уздизању идеала целомудрености над браком који је увела одређена аскетска елита у Цркви, а која је била врло утицајна, пошто се на подвижнику заснивао идеал светости оног доба. Црква је морала да балансира између идеала целомудрености и брачног живота, због чега је сабором у Гангри, преко правила Светог Дионисија Александријског, Светог Тимотеја Александријског и Светог Атанасија Великог дефинисала и брачни живот.

Некако у првом удару свакојаким знатижљивих умова и у оно време и данас је управо брачни живот свештеника. Међутим, следећући Светог апостола Павла, каноне Светих отаца и литургијско предање можемо указати да се то односи на евхаристијски пост, тј. на период уочи служења Свете Литургије, што је норма и за остале вернике. За даља уздржања је одговоран договор са брачним партнером, али по речима апостола Павла, уздржања не смеју бити дугог временског интервала да их ђаво не би кушао, тј. да не би наступила фрустрација, која је највећа опасност по брак.

Можемо се само запитати након брижљиве анализе Предања Цркве одакле онда такав негативан став према брачној љубави у одређеним круговима Цркве? Про-

блематично поимање брачне љубави се више везује за Римокатоличку цркву, која је преузела учење Климента Александријског о сексуалној етици, које су здушно заступали Свети Амвросије Милански и Тома Аквински, да би и у скорије време такво гледиште било заступљено у папској енциклици *Humanae vitae* да би на крају довело до забране вештачке оплодње²⁵. Најбољу критику таквог става налазимо код Гилберта Кита Честертона: „Прочитао сам запањујући навод да Римокатоличка црква сматра да су сексуални односи по самој природи грешни. Препустићу критици да доносе свој суд у вези навода овог аутора тако што ћу указати на својеврсни парадокс: како то брак представља Свету тајну ако је секс грех и због чега имамо поделу на католике који уздижу рађање и њихове опоненте који се залажу за контролу рађања²⁶.“ Такво гледиште засигурно не припада Православној цркви која поштује светост супружанске постеле и велича Тајну љубави између мушкарца и жене.

Напомене:

- 1 Цитирано код Т. Stylianopoulos, *Toward Theology of Marriage, Greek Orthodox Theological Review* 22 (1977), 269.
- 2 PG 61,215; 62,387.
- 3 Погледај студију Paul Evdokimov, *Sacrament of Love* (St. Vladimir's Press, 1985).
- 4 PG 61, 273.
- 5 Alain Badiou, *In Praise of Love*, tran. by Peter Bush, (Sepreint's Trail, 2012), 18.
- 6 Цитирано код Mišel Fuko, *Istorija seksualnosti-Staranje o sebi*, (Prosveta, Beograd, 1988), 140.
- 7 Зоран Ђуровић, Црквени канони-синопсис (март 1997, Београд), 104.
- 8 Исто., 123.
- 9 Цитирано код Pavle Evdokimov *Pravoslavlje*, *Službeni glasnik*, Beograd, 2009, 309
- 10 PG 37, 529-532.
- 11 Цитирано код Pavel Evdokimov, *Pravoslavlje*, 312.
- 12 PG 61, 276.
- 13 St John Chrysostom *On Marriage and Family Life* (Crestwood, NY: St.Vladimir's Seminary Press, 1986), 43-44.
- 14 The Panarion of Epiphanius of Salamis, *Against Severianus*, 3,3, - Nag Hammadi and Manichean Studies, Book I (Sects 1-46), Second Edition, Revised and Expanded, trans. Frank Williams, (Brill, Leiden, Boston, 2009), 374.
- 15 Евхологион из 1536. са Велике Лавре у Светој Гори, P. N. Trembelas, *Mikron Euchologion*, I, Athina 1950, 25-26 .
- 16 Klement Aleksandrijski *Odgojitelj*, preveo, napisao uvod I bilješke Mariijan Mandac, ofm. Split, 2006, 2.83.1, 371.
- 17 Исто, 2. 95, 3, 381.
- 18 Исто, 2. 95. 3. 381
- 19 John Meyendorff, *Christian Marriage in Byzantium: The Canonical and Liturgical Tradition*, *Dumbarton Oaks Papers*, Vol.44 (1990), 99.
- 20 *De opificio hominis*, 7, PG 44, 188-89 као и 17, PG 44.
- 21 Цитирано код Т.Stylianopoulos, *Toward Theology of Marriage, Greek Orthodox Theological Review* 22 (1977), 270, 56 фуснота
- 22 *De bono coniugale* 3, 3 PL 40:373-396.
- 23 Цитирано код Pavle Evdokimov, *Pravoslavlje*, 309.
- 24 Исто, 308.
- 25 Види *Humanae Vitae* 2, 8-17. http://www.vatican.va/holy_father/paul_vi/encyclicals/documents/hf_p-vi_enc_25071968_humanae-vitae_en.html.
- 26 Gilberth Keith Chesterton, *St. Thomas Aquinas*, (Angelico Press, 2011), 49.

Архимандрит Николаос Хаџиниколау

БИОЕТИКА И ЧОВЕК

Уводни део предавања одржаног на међународној конференцији Васељенске патријаршије под називом „Стварање света и стварање човека“, Константинопољ, 29. август 2000. године, из књиге *Слободни од генома*

А. Увод

Ваша Светости, поштовани оци и господо учесници, сматрам да не постоји већа част за моју маленкост од указане прилике да говорим у овом центру старе историјске славе о ономе што доносе најновија савремена научна сазнања; о значењу сусрета генома са вером у заједницу душе и тела; на жртвеник у спомен прошлости нашег православног предања а у службу визијама о будућности нашег живота; у области сусрета генетичке културе и нашег духовног постојања до најдубљег гена наше биолошке егзистенције као људске врсте.

Због тога немам начин да изразим своју захвалност, нити речи да опишем узбуђење и ганутост за прилику која ми је пружена да данас будем присутан овде међу вама. Оно што, међутим, имам јесте начин и морам покушати да нађем речи како бих са вама поделио заједничку наду и борбу, дивљење и бригу коју сви поседујемо, нарочито као православни верници, ка којима се читаво човечанство окреће и са њима суочава; са незамисливим и непознатим перспективама, несагледивим опасностима наших избора, нашим неочекиваним новим тежњама и величанственим достигнућима наших истраживачких напора.

Дубока питања, погибелнија него икада до сада, са великим интензитетом потресају све филозофске чињенице из прошлости, мењају константе у променљиве и, или се претећи односе према Богу (Његовим) нестајањем, или Га изазивају за (Његову) трансцендентну интервенцију.

– Да ли су, коначно, научна открића већа од Божијег откривења?

– У каквом су односу видљива достигнућа знања са невидљивим и наизглед нејасним искуствима вере?

– Како неопходност њихове примене у свакодневном животу утиче на очекивање и веровање у вечност?

– Уколико је „човек Божји“, потврђен у прошлости, каква је његова данашња перспектива када „човек човечанства“ прави помак од могућности његовог зачећа ка претњи његовим рођењем?

Моје данашње излагање нема за циљ да пружи одговоре на постављена питања и дилеме, већ представља покушај да се пронађе извор проблема који су у настајању и постави фокус интересовања за нас православне хришћане.

На самом почетку овог нашег путовања путоказ ће нам бити термини биомедицина и биоетика.

Б. Биомедицина и биоетика

Две хомонимне речи са истим префиксом и сличним суфиксом. Ово, међутим, није довољно да би имале и исто значење. Све што је са аспекта медицине импресивно и упечатљиво не значи нужно и да је мо-

рално прихватљиво. Овој чињеници своје постојање дугује биоетика, наука која се рађала у последњих тридесет година. И, док је биоетика у дијалогу са биомедицином која се већ налази у свом зрелом добу, она проживљава фазу детињства. Њено рођење дугује се чињеници да су биомедицинска достигнућа премашила сва очекивања, или очекивања свега разумног.

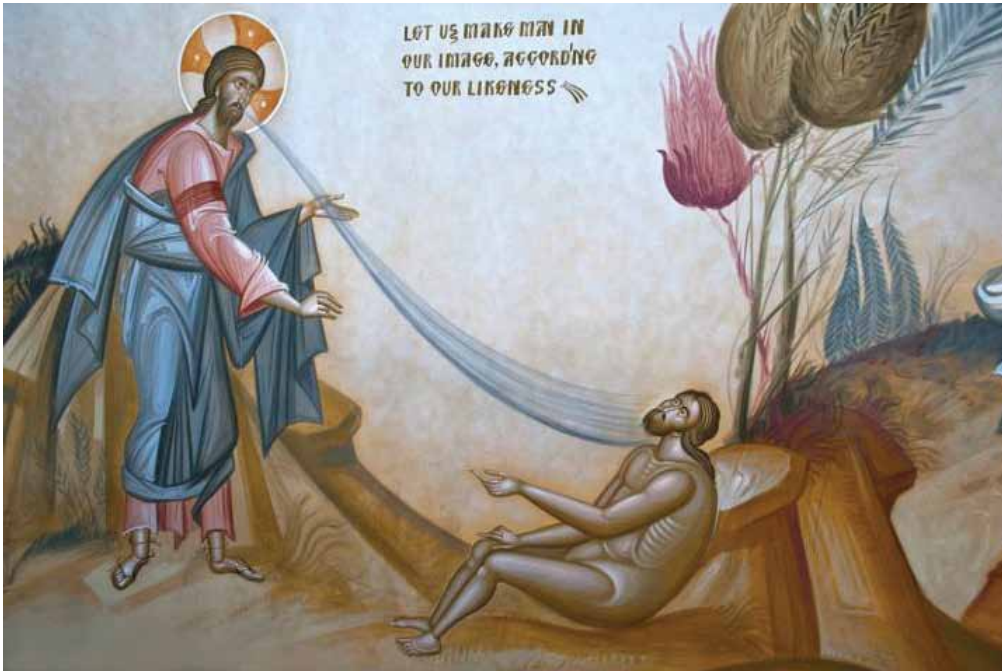
Уколико је век који је прошао запечаћен експлозијом физике (теорија релативитета, квантна механика, *grand unified field theories*, итд.), продором у дубине субатомског света (већ идентификовани *top quark*), појављивањем космичких наука, открићем тајне материје и сензационалним технолошким применама, нови век, који управо почиње, чини се да ће да се поклати пред несагледивим достигнућима генетике, нарушавањем неприкосновеног хелијског непознатог, појављивањем тајни живота и стварањем новог идентитета у медицини и могућности новопојавних особности у људској биологији и начину живота, недокучивог обима и несагледивих последица.

В. Савремена слика биоетике

Основни параметри који сачињавају препознатљиву биомедицинску слику су:

а) експлозија информационих технологија (биоинформатике, сајбер биотехнологије)

- б) економизација и технологизација здравља
- ц) могућност *in vitro* фертилизације (VF-1978, ICSI-1993)
- д) мапирање људског генома
- е) развој генетског клонирања или других генетских инвазивних техника.

Оно што је значајно није напредак у свакој од ових области одвојено већ истовремено свих заједно, с једне стране, и рапидан темпо њихове еволуције са друге. Ново познање долази са таквом динамиком да „специјални“ одбори, законодавна тела и сви други контролни механизми нису у могућности да га надзиру. Ситуација је прешла из руку политичара, које су већ скрштене, ка центрима великих економских интереса и глобалног утицаја, који суштински одређују правац науке. Истраживања више не иду у правцу задовољавања човекових реалних захтева, већ стварају до сада непознате потребе.

Читава ова ситуација, осећај величине знања, његове снаге, могућности мноштва његових потенцијалних примена и чињеница да се налазимо на прагу потресајућих промена које се односе на сам живот, свест да су технолошка знања непропорционално велика у односу на социјална – тако да знамо шта смо створили, али игноришемо оно што смо наследили – обавезује друштво да иде у правцу њихове проблематизације и креира потребу филозофских, интелектуалних и социјалних анализа у областима које су до сада биле непознате, и захтева хитно доношење регулаторних и законодавних мера без одговарајућих припрема или когнитивних обрада и, наравно, без аналогног моралног или духовног упоришта. Друштво би, дакле, под хитно требало да размотри меру доношења и усвајања одговарајућих закона, и поред чињенице да није у могућности да у потпуности разуме наведену проблематику.

Штавише, чињеница да је у овом случају незнање изнад знања, непромишљена жеља интензивнија него разборитост а интереси снажнији од вредности, стварају забринутост пред надолазећим опасностима, нарочито услед примене генетског инжењеринга, који

баца сенку на радост и задовољство због напретка и могућих перспектива.

Г. Православна биоетика

Револуција у биомедицинским истраживачким достигнућима инсистира на њиховим тренутним применама, до сада невиђеним, тешко објашњивим и широког обима. Све указује на то колико се важне промене животних облика и структура налазе пред нашим вратима. Граница између катастрофичних претњи и чуда прилично је нејасна. Вероватно да је разлика међу њима огромна, али је удаљеност између њих веома мала.

И, док осећај сопствених скромних могућности на нас делујује умирујуће, детектовање наших неограничених потенцијала оправдава наше страхове и изазва опрез.

Савремена социјална биоетика покушава да постави границе и одреди правила

и услове равнотеже. Оно што представља област њеног интересовања је, пре свега и углавном, развој – такозвани „прогрес“ – или, у најмању руку, наш опстанак као врсте и као друштва. Из тог разлога је у сталној потрази за законом и консензусом. Закони ће дати сигурност и јасноћу у погледу усмерења, док би сагласност друштвених органа тебало да подели одговорности и олакша његово прихватање. У сваком случају, ова етика која почиње од човека и завршава се код њега, има потпуно пролазне димензије и лако се негира или се прилагођава.

Са становишта православног богословља и духовности, етика потиче од Бога и Њему се приноси. Ова ставка је чини духовном и разликује је од било ког другог облика моралности.

Савремена биомедицинска истраживања, у правцу у коме се развијају, не само да се дотичу људског тела, већ човека уобличавају и дају обећања у правцу утврђивања његових карактеристика. Штавише, она врше директан утицај на темељне односе између човека и његове животне средине, друштва, њега самог, Бога. Могли бисмо чак да кажемо да интервенишу и у човековој души, у језгру његовој постојања, до те мере да би значајно могла утицати на односе душе са Богом. Несумњиво, Црква има право да се огласи у вези са тиме. Због тога се од ње и очекује да понуди сведочења православне биоетике.

Превео са грчког јереј Драган Поповић
(Наслов оригинала: Αρχμ. Νικόλαος Χατζηνικόλαου
ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΓΟΝΙΔΙΩΜΑ)

Интервју са јеромонахом Игњатијем (Шестаковим)

МИСИЈА У ВИРТУЕЛНОМ ПРОСТРАНСТВУ НЕ МОЖЕ ДА ЗАМЕНИ ПАРОХИЈСКИ РАД

Пред читаоцима „Каленића“ је разговор са јеромонахом Игњатијем (Шестаковим), сабратом Сретењског манастира из Москве, који је водио ђакон Марко Јефтић. Отац Игњатије је дипломирао на Московском државном универзитету „М. В. Ломоносов“, а током студија посебно се бавио историјом Српске Цркве. Члан је редакције најпознатијег и најпосећенијег православног сајта Православие.ру, где је поред осталих обавеза и уредник српске верзије сајта. Предаје у Богословији при Сретењском манастиру у Москви (Историја помесних Цркава). Познати и признати стручњак у Русији по питању историје српске Цркве и историје Балкана. Вишегодишњи сарадник „Православне енциклопедије“. Аутор више од 100 чланака, интервјуа, фоторепортажа посвећених превасходно историји и савременим догађајима везаним за СПЦ и Балкан уопште. Члан је Савеза писаца Русије

Питање: *Оче Игњатије, на самом почетку реците нам одакле интересовање за историју СПЦ и Југославије? Да ли је постојао неки посебан разлог или догађај који Вас је заинтересовао за нашу историју?*

Одговор: Тешко је рећи, у овом тренутку, одакле се појавио тај интерес. Као иницијална каписла може се навести семинар на Московском универзитету, који је био посвећен трагичним догађајима у бившој Југославији, у периоду од 1991. до 1995. године. Сећам се да сам се на том семинару нашао сасвим случајно. По наставном плану било је потребно ићи на неколико семинара током академске године и ја сам изабрао тај – „О југословенској кризи“ (или се некако слично звао). Тада је у руским медијима било мало конкретних информација о тој трагедији. Било је веома интересантно, а тада је постало и јасно да је српска тачка гледишта на те догађаје – у тадашњој Русији – била на периферији и бивала је игнорисана. Ми смо заиста мало знали о страдању Цркве и уопште о „религијском фактору“ у читавом том процесу. На пример, о уништењу стотина православних цркава и манастира на подручју Хрватске, Босне и Херцеговине...

После неког времена, одлучио сам да за специјализацију изаберам Катедру за историју јужних и западних Словена, јер сам некако одувек био окренут Словенству. На катедри сам приступио одељењу „југослависта“, које се тада тако звало. Но, не могу рећи да ми је Универзитет посебно ојачао љубав према српској историји. На пример, о историји српске Цркве говорило се веома мало. Посебно, ако је било речи о 20. веку и савременој историји. Узгред речено, касније сам се суочио са чињеницом да су наши професори и научници поседовали само осредње познавање и разумевање ових тема. Под утицајем наслеђа совјетске епохе, питање значаја Цркве у историји како руског тако и српског народа било је стваљено на периферију. Овај аспект се готово није ни изучавао или му је придаван негативан значај.

Више сам се и активније укључио у изучавање историје српске Цркве и народа и о свему што се дешава на Балкану, у манастиру, тј. редакцији нашег портала Православие.ру и током предавања у нашој богословији. Све то је имало одређену примену и смисао: преводи, интервјуи, чланци, лични сусрети итд.

И тако сам постепено, све дубље и дубље, тонуо у ту „српску тему“ и она је постала део мог живота. Истовремено, почео сам писати чланке о српској Цркви у нашој „Православној енциклопедији“. То је, за мене лично, подједнако интересантно и са научне тачке важно подручје.

Питање: *Пошто сте се у више наврата бавили питањем проблема на Косову и Метохији, како кроз писање и презентовање проблема руској јавности, тако и кроз бројне хуманитарне активности које сте организовали за помоћ Србима који тамо живе, можете ли нам дати Ваше виђење стања у јужној српској покрајини?*

Одговор: Желео бих најпре да приметим да, нажалост, те наше „хуманитарне активности“ по мом мишљењу нису тако обимне како би могле и морале бити. Чини ми се да Руси и Русија уопште могу и треба да учини више у том правцу. Ако говоримо о мом личном виђењу ситуације на Косову и Метохији, онда морам рећи да смо ми постали сведоци огромне трагедије, која се осликава у геноциду, истребљењу српског живља у тој покрајини, убиствима и отмицама, рушењу светиња, уништењу храмова и споменика културе.

То посматрам и као кризу хришћанске цивилизације. Сви ми хришћани, у првом реду православни свет и

његова култура, дефинитивно трпимо пораз. Овде је и демографски фактор неодољив део проблема. Тачније, за мене лично – трагедија Косова и Метохије је општехришћанска трагедија, а не само српска. Ми православни хришћани нисмо смогли снаге да се у овом случају ујединимо и одбранимо многе светиње. Али ако говоримо о свакодневици и животу српског народа и Цркве на Косову и Метохији, важно је да сви ми не клонемо духом, да останемо постојани у свим околностима и стално радимо. Било је времена и епоха када се та земља налазила под влашћу странаца и иновераца, али пламен вере и православља није згаснуо на Косову, а српски народ је живео и чувао своју културу и веру. Тако смо и сада дужни да ни у ком случају не одустанемо.

Питање: *Многи хроничари савременог живота Москве праве паралеле између Константинопоља и главног града Руске федерације. При том се мисли на улогу Цркве у животу града, обликовању питања од општег значаја, симфоније између световне и духовне власти итд. Колико се та поређења, Вама као историчару и становнику Москве, чине оправдана?*

Одговор: Асоцијација на Константинопољ – престоницу хришћанске империје – произилази већ из тога што је Москва, свиђало се то некоме или не, престоница највеће православне државе на свету. Тачније речено, престоница државе са највећом територијом која има највећи број житеља који су православни хришћани. Наравно, могуће је са разних тачака посматрати савремену Русију, као и карактер њеног државног и политичког система и ја нећу сада говорити колико она личи на Византију, чак ни на царску Русију. Но, ипак остаје чињеница да је Москва престоница државе у којој је велики број становника православне вере.

У савременој Москви, по мом мишљењу, много је тога што је донесено, увезено, страво, у потпуности нехармонично, много тога што није својствено руској култури, па чак је и непријатељски расположено према њој. На делу је агресивни упад нечега нехришћанског, но то је плод светског духа који тежи профиту. Све то представља својеврсну духовну деградацију, која се шири, нажалост, и ка нама. Тај дух је сасвим несвојствен руском менталитету и култури. Постоје и остаци комунистичког идолопоклонства, типа Лењиновог маузолеја на Црвеном тргу или огрмоних споменика „вође светског пролетеријата“, а такође и у називу многих улица, која носе имена „ватрених бољшевика“. Но, и даље се присуство православља и Цркве у том граду силно осећа. Мноштво је православних храмова, нарочито у центру. Посебно се то примећује када водиш неке странце по Москви, па почнеш посматрати град њиховим очима.

Сада се, узгред речено, изглед Москве још више христијанизује. По благослову Патријарха Кирила спроводи се програм „200 храмова“. По читавој Москви, у првом реду у „новим“ рејонима са једнообразним грађевинама, који су настали још у совјетско време (аналогно Новом Београду), сада се гради на десетине нових цркава, а највећи део њих се гради у стилу древноруских храмова. Према томе, Москва се преображава и споља, а што је још важније изнутра.

Питање: *Ви сте сабрат манастира који се налази у самом центру Москве. С обзиром на то да су манастири у градовима на територији српске Цркве изузетно ретки, можете ли нас укратко упознати са историјатом манастира?*

Одговор: Присуство релативно великог броја манастира у Москви умногоме је у вези са растом самог града. Конкретно наш Сретењски манастир налази се сада на око 20 минута хода од Кремља, али некада је то била граница града. Тачније, манастир се налазио на периферији Москве.

За годину оснивања манастира узима се 1395. година, када је дошло до инвазије кана Тамерлана на Русију. Тада је, на место где се сада налази наш манастир, била донесена из Владимира чудотворна икона Владимирске Мајке Божије. И на том месту се десио сусрет иконе и московског свештенства. Наш манастир је посвећен том догађају, а не Сретењу Господњем како многи мисле. Он је посвећен Сретењу (сусрету) Владимирске иконе Мајке Божије. Након тога, митро-

полит, московско свештенство и народ се молио пред иконом и десило се чудесно избављење Москве од сигурне пропасти. Застрашујући освајач – Тамерлан окренуо је своје трупе и оставио Москву. Тада је поново потврђено чудесно заступништво Божије Мајке за Русију. Сада славимо празник нашег манастира – дан Владимирске иконе, три пута годишње. До револуције у те дане вршене су велике литије, када је Владимирска икона доношена из Успењског сабора у Кремљу до Сретењског манастира. Историјски гледано, манастир је повезан са различитим епохама и угледним личностима.

У суровим временима болшевичке диктатуре и жестоких гоњења Цркве манастир је био један од центара противљења такозваним „обновљеницима“ – групи свештеника, који су се налазили под контролом болшевика, залагали се за спровођење радикалних реформи у животу Цркве, фактички намеравали да је разруше изнутра. Посебно је познато име великог богослова и настојатеља нашег манастира – Свештеноченика Илариона (Троицког), архиепископа верејског, чије се мошти сада чувају у нашој обитељи.

После затварања манастира у нашем храму су се налазиле спаваонице официра НКВД-а, а на територији манастира су вршена стрељања. То место је озлоглашена Лубјанка, где је пострадао много православних хришћана и свих оних који нису били по вољи болшевичком режиму. Ту је „радила“ ЧЕКА, која је

стрељала на хиљаде људи. Током 60-их година прошлог века на месту манастира су биле отворене радионице за рестаурацију, које су радиле у оквиру Завода за заштиту споменика културе или нечега сличног томе.

Храм је враћен Цркви 1991. године, а 1994. године овде је дефинитивно обновљен манастирски живот. Сада је тешко набројати све активности манастира. Рећи ћу само да поред 40 чланова братије, на територији манастира ради Сретењска богословија, у којој истовремено учи од 150 до 200 богослова. Богословија постоји већ десет година и развила се у веома угледну верску образовну институцију. Манастир се бави обимним издаваштвом, уређује најпопуларнији православни интернет сајт и још много тога другог.

Питање: Које су предности, а које мане, тј. тешкоће монашког живота у центру вишемилонског града?

Одговор: Искрено, након тринаест година проведених овде, могу рећи да не видим посебне предности за монашки живот у центру града. Чини ми се да није потребно гајити илузије у вези са тим. Можда све то изгледа егзотично и савремено, али град и његов дух константно се налазе у сталном сукобу са монашким духом и манастирским уређењем. Ја волим наш манастир, али не гајим никакве илузије по питању сапостојања манастира и градских насеља. Све у свему, то је веома тежак испит за манастире и за сваког конкретног монаха.

Чини ми се да се градска врева преноси и на нас монахе, и у томе нема ничег доброг. При том мислим најпре на себе. Наравно, потребно је служити тамо где нас је Господ призвао, али је у граду много прилика да се заборави монашко уређење и прилично је тешко одржати трезвено расположење духа и ума.

Питање: На Архијерејском Сабору РПЦ издато је саопштење 3. фебруара 2013. године у којем Његова светост патријарх Кирил каже: „Мисија у виртуелном пространству не може заменити парохијски рад, али мора да га допуњује.“ Пошто сте Ви један од уредника врло утицајног православног сајта, на који начин видите значај интернет-мисије Цркве? Да ли Ваше искуство говори да је проповедање Јеванђеља и сведочење Христа путем савремених медија донело позитивне резултате Цркви?

Одговор: Свакако да је предност интернета у томе што може у било коју тачку света пренети јеванђелску проповед. При том, уз да се тако изразим малу потрошњу времена и материјалних средстава. Позитивни аспекти проповедања и мисије Цркве путем интернета су очигледни. Негде је то једини начин да се пренесу информације. На пример, многи Руси који живе далеко од отаџбине, у страним државама где је тешко наћи православну Цркву или свештеника, веома су нам захвални на информацијама, које могу добити путем нашег сајта.

Но, са друге стране интернет не сме бити претпостављен нормалној међуљудској комуникацији и није у стању да је замени. Штавише, чини ми се да

су претерана очекивања од интернета и „савремених супертехнологија“ понекад сасвим неоправдана или не до краја осмислена. Можемо ли исправно, у кратком историјском року њиховог постојања, исправно проценити развој у овој области и његове импликације?

Интернет и све у вези са њим показује да има утицај на људску психу и на способност комуникације, на сам облик комуницирања. Штавише, на природу умних делатности и креативности. То се не може пренебрегнути и о томе је потребно озбиљно промислити. Зато је сасвим тачно да „Мисија у виртуелном пространству не може заменити парохијски рад...“.

Питање: *Сведоци смо да је интернет и место на којем вребају бројне опасности, посебно за најмлађе. На који начин је руска Црква укључена у програм заштите од злоупотребе на интернету?*

Одговор: Руска Црква, поред тога што се отворено оглашава по разним питањима која су предмет њене бриге у тој сфери, сарађује са разним организацијама које се баве праћењем штетног и опасног садржаја на интернету. Та сарадња је на вишем нивоу од пуке саветодавне природе. На пример, у припреми стручне процене појаве.

Често Црква подржава или је партнер у разним друштвеним иницијативама. Нажалост, ја не могу детаљније да одговорим на ово питање. Но, колико знам разне синодалне установе као што су Информативно одељење или Одељење за сарадњу са друштвеним организацијама су директно релевантне да пруже одговор.

Питање: *Ваш манастир је познат по великој и квалитетној издавачкој делатности. Књига игумана Сретењског манастира архимандрита Тихона (Шевкунова) „Несвети, а свети“ у Русији је апсолутни бестселер, а у Србији је изазвала велику пажњу. Као неко ко се налази под духовним вођством аутора књиге имате ли одговор на питање које се често чује – која је „тајна“ успеха овог дела?*

Одговор: Чини ми се да је разлог у томе што је аутор био у стању да говори једноставним, живим језиком о озбиљним стварима. Истовремено, књига је веома искрена, у њој је много тога инспиративног и садржи дозу здравог смисла за хумор. Она је веома блиска и верујућим и онима сасвим нецрквеним.

Показан је у њој лични пут човека у Цркву. Знамо много случајева, када су људи после читања ове књиге одлучили да приме крштење или први пут дошли на исповест и почињали заиста да мењају свој живот. Чини ми се да је јако важно то што се аутор није бојао да у њој напише много личног, онога о чему нису спремни сви свештеносужитељи да говоре.

Оче Игњатије хвала Вам велико на разговору и прилици да православни хришћани Шумадије упознају још један сегмент изузетно богатог живота руске Цркве.

Хвала и Вама на Вашим питањима и могућности да поразговарамо. Желим свим православним Шумадинацима снагу духа и много традиционалног српског оптимизма! Надам се да ово није наш последњи сусрет.

Свети Климент Александријски

ПЕДАГОГ

(завршна песма)

Уздо коња младих непокорних,
крило птица никад нелуталих,
и кормило лађа непогрјешно,
и пастиру јагањаца царских,
де, најави безазлене
отроке ти,
да захвале хвалом светом,
да запоју нескврњено
уста правде
Тебе, Христа, својега пјестуна.

Царе светих, Слово свеукротно
Оца вишњег, мудрости начало,
вјекољупче, у муци потпоро,
ссмртног рода Спаситељу Христе,
и пастиру, и орачу,
уздо наша и кормило,
Крило небно стада пресветога,
Ти, што вучеш мрежом спасенија
самртнике са пучине злости,
што свештену из мора сињега
рибу мамиш сладчејшим животом:
о, пастиру, стаду своје
Ти вожд буди словесноме,
и отроке, свијетли Царе,
Ти поведи непорочне.

Траг су Христов на небеса пути.
Слово вјечно, часу без кончине,
лучо трајна, врело милосрђа,
вршитељу благодјејанија
жићем часним ка Богу појушчих,
Исугристе, са небеса млијeko
из сладчејших сосци точимоје
мудрости ти невјесте милости!
Де, младенци
њежних уста храњеници,
ви, словесна дојенчади,
духом росним воспитани,
хвале некићене,
химне непогрјешне,
Христу Цару часну мазду
за поуку о животу
појмо скупа, просто појмо,
ка Отроку крјепкому.

Коло мира,
Христов роде,
људи цјеломудрени
скупа појмо
мира Бога нашега.

Превео са старогрчког Војин Недељковић

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И КРШТЕЊЕ У МАНАСТИРУ ПАВЛОВАЦ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован на дан Светог деспота Стефана Лазаревића и преподобне Евгеније 1. августа, служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Павловац, у самом подножју планине Космај. Епископу су саслуживали протојереј-ставрофор Драгољуб Ракић, протојереј-ставрофор Мића Ћирковић, Архијерејски намесник орашачки, протојереј Слободан Кеџић и протојереј Александар Марковић. Свечани тон богослужењу дао је хор Благовести из Рајковца под руководством диригенткиње Љиљане Миловић.

У својој беседи која је уследила након прочитаног Јеванђеља наш Првојерарх подсетио је на житије Светог деспота Стефана и на најмаркантније догађаје његовог живота, поучавајући верни народ да следи овакве личности наше историје. С обзиром на то да је у току Литургије обављено крштење кћерке Софије младеновачког ђакона Марка Јефтића и његове супруге професорке Наташе Јефтић, Владика је нагласио важност активног живота у Цркви испуњеног Светим Тајнама. Истакао је да у Цркви морамо да се трудимо да узрастамо до мере раста Христовог, од трнутка крштења до краја овоземаљског живота. „Тај пут није лак, али је спасоносан“, рекао је епископ Јован.

После заамвоне молитве Преосвећени Владика је пререзао славски колач. Након Литургије приређена је у конаку манастира Павловац заједничка трпеза љубави, коју је припремила блаочестива породица Николетић из Младеновца.

Марко Јефтић, ђакон

ОСВЕЋЕЊЕ КРСТОВА У БРАЈНОВЦУ

На дан Светих мученика Трофима и Теофила, 5. августа, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски и администратор жички Г. Јован освештао је крстове за новоподигнути храм посвећеном Светом пророку Илији у Брајновцу.

Епископу су салуживали Архијерејски намесник, лепенички и вд. левачки протојереј-ставрофор Саво Арсенијевић, и остали свештеници левачког намесништва.

По завршетку освећења уприличен је богат културно-уметнички програм, а по завршетку програма главни ктитор храма г. Славољуб Николић и његова супруга су припремили гозбу љубави за све присутне госте.

Слободан Савковић, јереј

ХРАМОВНА СЛАВА У МАНАСТИРУ ПЕТКОВИЦА КОД СТРАГАРА

На дан Свете преподобномученице Параскеве, 8. августа, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Петковица.

Епископу су саслуживали архимандрит Серафим из манастира Благовештења, са свештеницима опленачког намесништва и ђаконима Епархије шумадијске. Свету Архијерејску Литургију су певале монахиње манастира Драче и Благовештења.

Честитаваши манстирску славу игуманији ове свете обитељи, мати Февронији, и свим присутним верницима, Епископ је јеванђелским речима указао на суштину хришћанског живота, и позвао да се у свему угледамо на наше свете претке. Оно по чему нас Господ препознаје, јесте вера наша, и живот, који је утемељен и изграђен, на јакој и чврстој вери. Зато морамо испуњавати заповести Божије, али не површно. Заповести нас упућују на поштовање и Бога и човека. Ако будемо имали веру и љубав угоднице Божије преподобномученице Параскеве, која је нашла милост и спасење души својој, моћи ћемо и ми де се надамо у наше спасење.

Након Свете Литургије и опхода око храма, пререзан је славски колач. Литургијско сабрање настављено је заједничком трпезом љубави.

Остоја Пешић, ђакон

СЛАВА ЦРКВЕ БРВНАРЕ У ВЕНЧАНИМА

На празник Светог великомученика Пантелејмона, 9. августа мноштво народа сабрало се око црквице брвнаре посвећене овом светитељу у Венчанима код Аранђеловца. Ова богомоља која се налази у шуми далеко од главног пута датира из 19. века, а комплетно је обновљена 1995. године, и од тада сваке године сабира око себе вернике овог краја.

Свету Литургију служили су свештеници Архијерејског намесништва орашачког, а након свете Евхаристије и резања славског колача, надлежни парох јереј Милош Митровић пожелео је добродошлицу свима и најавио пригодан културно-уметнички програм. Под столетним буквама испред цркве брвнаре деца из Венчана и околних села одиграла су неколико игара и одржала рецитације о Светом Пантелејмону и Светом Сави, док је глумац Ђорђе Ненадовић, потомак проте Матеје Ненадовића, одржао слово о женидби проте Матеје.

Након полчасовног програма, овогодишњи колачари Чедомир Гашић и Радисав Костић позвали су све присутне да под истим оним буквама остану на заједничкој трпези коју су припремили.

Александар Миловановић, јереј

ЦРКВА У СТАНОВУ ПРОСЛАВИЛА СВОЈУ СЛАВУ

И ове године на дан Светог великомученика Пантелејмона, 9. августа, славе Цркве Божије у Станову, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски и администратор жички Г. Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију.

Благослов Божији излио се на житеље овог дела Крагујевца, који су у великом броју дошли да дочекају свога Првојерерха. Епископу су саслуживали: протојереј Светолик Марковић, јереј Срећко Зечевић, јереј Немања Младеновић и јереј Дејан Марјановић.

Након прочитаног Јеванђеља, Преосвећени Владика Јован обратио се верном народу проповеђу о праштању и испуњавању јеванђелских врлина. Након опхода око храма и резања славског колача, за све присутне припремљена је трпеза љубави, коју је припремила породица Миљковић из Крагујевца.

Недељко Дикић, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА У ОВСИШТУ

На дан Светог Прокопија Његово преосвештенство Епископ шумадијски и администратор жички Г. Јован служио је са архијерејским намесником опленачким и са присутним свештенством Свету Литургију у Овсишту.

После Свете Литургије пререзан је славски колач и послужен је сав присутни народ у порти храма, док су деца изводила богат културно-уметнички програм.

Епископ Јован је осветио трпезарију, салу и канцеларију, направљене уз помоћ прилога мештана овога малог села и епархије шумадијске за непуне две године.

Дејан Петровић, протонамесник

СТАНИТЕ У ПОДНОЖЈЕ КРСТА И ПОКЛОНИТЕ СЕ ГОСПОДУ

Овим речима је 14. августа 2012. године Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован позвао верни народ на евхаристијском сабрању у Старој цркви у Крагујевцу на истинско прослављање празника Изношења Часног крста. Овај празник је храмовна слава храма изграђеног на месту где се четрдесет година налазио Часни Крст кога су комунистичке власти уклониле 1951. године из центра Крагујевца.

Епископу су саслуживали свештеници: Саво Арсенијевић, Срђан Тешић, Бранислав Матић, Владимир Тиоровић и ђакон Небојша Јаковљевић.

Домаћини славе били су Душко и Лидија Вујић, са члановима хора.

Мишић Марковић, протојереј

ОСВЕЋЕНИ КРСТОВИ И ЗВОНА ЗА НОВИ ХРАМ У ГРОШНИЦИ

На дан Светог првомученика и архиђакона Стефана, 15. августа, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски и администратор жички Г. Јован, посетио је грошничку парохију, и том приликом осветио крстове и звона за нови храм.

Архипастирску бригу и благослов Епископ је пренео са Косова и Метохије, где је истог дана са браћом Архијерејима учествовао у прослави значајног јубилеја, седам векова манастира Бањске.

Након освећења, Владика Јован се пригодним речима обратио верном народу, позивајући да се што чешће сабирамо у Цркви Христовој, јер у Цркви обитава Дух Свети. Христос је тај који даје Цркви саборност и јединство, а на нама је да остваримо то јединство, речи су Владике Јована, који није пропустио прилику да се захвали и свим приложницима на обнови и изградњи храма, нарочито Слободану Срећковићу, предузетнику из Београда, за труд и пожртвованост.

Душан Ц. Илић, протонамесник

ЧЕТВРТЕ ГОСПОЈИНСКЕ СВЕЧАНОСТИ У КРАГУЈЕВЦУ

Отварањем изложбе фотографија „Мајка хиљада деце“ посвећеној Диани Будисављевић, жени која је током Другог светског рата сачувала преко дванаест хиљада деце српске, јеврејске и ромске националности у такозваној НДХ, отворене су IV Госпојинске свечаности у Епархијском дому у Крагујевцу.

Као и претходних година и ове вечери 21. августа у 19 сати у Епархијском дому у Крагујевцу, духовна манифестација Госпојинске свечаности, отворена је изложбом. Братство Саборног храма Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, уз покровитељство града Крагујевца и сарадњу Школске управе Шумадије министарства Просвете Републике Србије и осталих установа културе Крагујевца, већ четврти пут заредом организује духовну манифестацију у оквиру које изложбама, представама, концертима и трибинама промовише православну духовност и културу.

На отварању изложбе присутнима су се обратили свештеник Зоран Врбашки, у име братства Саборне цркве, проф. Добрица Милосављевић, као представник Градског већа и Ненад Ђорђевић, као један од аутора ове изложбе.

Свештеник Зоран је говорио о благослову Мајке Божије који надањује на духовно радовање и слављење светиње живота, подсетивши да дар живота сваком човеку долази преко мајке, а дар вечног живота преко Мајке свих мајки, Пресвете Богородице. Брижност, пожртвовање и заступништво су речи које осликавају портрет мајке, а нарочито Мајке Божије. Овим особинама била је украшена и Диана Будисављевић која се за унесрећену децу у логорима НДХ бринула, храбро се жртвовала и заступала њихово право на живот. Зато се у данима Госпојинских свечаности сећамо њеног херојског дела.

Члан Градског већа проф. Добрица Милосављевић поздравивши присутне говорио је о значају сарадње локалне самоуправе са Епархијом шумадијском и о вредностима на које указује Мајка Божија, а које се откривају у људима као што је Диана Будисављевић. Своје обараћање проф. Милосављевић је завршио речима: „Проглашавам овогодишње IV Госпојинске свечаности отвореним“.

Коаутор изложбе „Мајка хиљада деце“ Ненад Ђорђевић упутио је присутне у историјске околности у којима је Диана Будисављевић започела своју „Акцију“ (термин којим је она назвала организовање спасавања и збрињавања деце), а затим указао на најбитније црте из њене биографије. На крају свог излагања истакао је да је ово био јединствен случај спасавања великих размера у Европи и да овакво дело може и нас да инспирише.

Након ових беседа глумци Милош Крстовић и Дарија извели су сценски приказ читања одломака из Дневника Диане Будисављевић и писама родитеља. Нарочиту радост

овом догађају уприличила су деца из подмлатка КУД-а из Драгобраће која су својим присуством нарочито указивали на значај дела Диане Будисављевић.

Овом догађају су поред посетилаца присусвојали и Преосвећени Владика Јован шумадијски, ректор крагујевачке Богословије протојереј-ставрофор др Зоран Крстић, братство Саборног храма и заменик шефа мисије амбасаде Израела у Србији Итај Милнер.

Зоран Врбашки, јереј

СЛАВА САБОРНОГ ХРАМА У КРАГУЈЕВЦУ

Саборни храм у Крагујевцу је 28. августа прославио своју храмовну славу Успења Пресвете Богородице. То је празник, у којем Православна црква празнује крај земаљског живота Деве Марије, Њену смрт, коју назива „Успењем“, речју која има значење: сна, блаженства, уснућа, покојства. Суштина и смисао упокојења Мајке Божије најбоље је изражена на икони Успења Пресвете Богородице. На тој икони Мајка Божија лежи на самртном одру. Око Ње су апостоли, а Господ Исус Христос изнад Ње, држи на рукама своју мајку, живу и заувек сједињену у вечности са Богом. Ми на тој икони видимо смрт, али не као растанак, већ као сједињење; не као жалост, већ радост и у крајњем исходу – не смрт, већ живот.

Славска радост почела је свечаним бденијем које је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење братства Саборног храма. Предивне речи тропара празника, испуњавале су простор храма, душе и срца верног народа: „Родивши, девство си сачувала, уснувши свет ниси оставила Богородице; прешла си у живот, будући Мати Живота и молитвама Твојим избављаш од смрти душе наше.“

На дан славе, звона Светоуспењског храма су огласила сабрање верног народа око Крви и Тела Господњег у Евхаристији. Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства града Крагујевца. Празничну беседу произнео је протојереј-ставрофор Зоран Крстић.

Радост празника употпуњена је приступањем великог броја верног народа Светој Чаши. После свечане литије око Саборног храма коју је предводио Преосвећени Владика са свештенством и верним народом, пререзан је славски колач и освећено жито. Празнично славље је настављено послужењем за верни народ. Све ово је уприличено захваљујући домаћину ове храмовне славе господину Оливеру Павловићу и његовој породици.

Срећко Зечевић, јереј

ХРАМОВНА СЛАВА У МЛАДЕНОВЦУ

У среду 28. августа, парохијани младеновачког храма Успења Пресвете Богородице, молитвено су, као и у претходне 103 године, прославили храмовну славу. Евхаристијским сабрањем верног народа Божијег началствовао је Архијерејски намесник младеновачки јереј Жељко Ивковић уз саслужење протојереја-ставрофора Драгољуба Ракића, старешине младеновачког храма протојереја Слободана Кеџића, протојереја Милорада Лазића и ђакона Марка Јефтића.

Беседу о спасоносном значају овог празника у нашим животима произнео је отац Жељко Ивковић, посебно се осврнувши на догађај из Јеванђеља где Господ хвали Мартино гостољубље али говори да је Маријино слушање речи Господњих и саживљавање са њима „бољи део који се неће од ње одузети“. Архијерејски намесник младеновачки подсетио је верни народ да је Пресвета Богородица врхунски узор и пример сваком хришћанину у свим временима.

Овогодишња храмовна слава је посебно значајна, пошто је прослављена са комплетно реновираним иконостасом и уређеном портом. Нове иконе су рад иконописца Дејана Манделца, а порта је по први пут адекватно уређена у стогодишњој историји младеновачке Цркве залагањем братства храма Успења Пресвете Богородице и уз помоћ верног народа, јавних и комуналних предузећа Градске општине Младеновац. Прославу су увећали најмлађи чланови КУД-а „Војвода Јанко Катић“ из Младеновца, који су у порти извели сплет игара из Шумадије. Након евхаристијског сабрања и културно-уметничког програма, заједничарење је настављено на трпези љубави коју је припремио овогодишњи домаћин храмовне славе Мића Павловић.

Марко Јефтић, ђакон

СЛАВА ЦРКВЕ БОЖИЈЕ У ВЛАКЧИ

У Влакчи је 28. августа прослављена слава храма, Успенје Пресвете Богородице. У препуном храму, на Светој Литургији обележен је јубилеј 140 година цркве влакчанске, са великим бројем причасника и гостима из околних места. У препуној порти уприличен је дочек гостију и послужење верног народа који је остао да дочека свог Владика, Епископа шумадијског и администратора жичког Г. Јована.

Богат културно-уметнички програм пропратили су сви гости. Епископ је поздравио све госте и нагласио да се од свих недаћа морамо склањати у крилу Мајке Божије. Свечаном ручку присуствовало је још више гостију него ранијих година, а Епископа и госте је бираним речима поздравио надлежни парох, као и судија Врховног Суда Миролуб Томић и председник МЗ Влакча Рака Јовановић. Невреме није могло да поремети радост празника, а Мајка Божија показа још једно од својих многих чуда, тако да једино ово село, чији је Она чувар, сачува и овога дана од града, и ако су све летине у околини уништене.

Дејан Петровић, протонамесник

ВЕЛИКОГОСПОЈИНСКО ВЕЧЕ

Врхунац Госпојинских свечаности било је црквено-народно славље, које је организовано уз свесрдну помоћ града Крагујевца, у вечерњим сатима у Књажевско-српском театру, на сам дан празника Успења Пресвете Богородице.

Славље је, отпочело беседом Господина Саше Миленића, председника Скупштине града Крагујевца, који је истакао: „У организацију Госпојинских свечаности пре неколико година институционално се укључила и локална самоуправа, са циљем да Госпојинске свечаности буду равноправно уврштене у календар идентитетски важних упуришта града Крагујевца, и не само града Крагујевца него и целе Епархије Шумадијске, са жељом да се узвишени лик Пресвете Деве Марије понуди као узор и модел за стилизацију, као и да се

Шумадија идентификује са вредностима које неће бити идеолошки осетљиве и променљиве, славећи лик најславније од свих људских бића, оне која је на свет донела сина, Бога живог, славећи лик Марије Деве.“

Славље је настављено песмом и игром ансамбла „Смиље“ и КУД „Ђурицело“. Својим раскошним гласом ово славље увеличали су естрадна уметница Јелена Томашевић и виртуоз на фрули Бора Дугић, а речи светог Владике Николаја Велимировића и других српских песника и писаца оживеле су захваљујући изузетном извођењу глумаца Књажевско-српског театра: Милоша Крстовића, Чедомира Штајна, Ненада Вулевића и Николе Милојевића, као и Позоришта за децу: Дарије Нешић, Миломира Ракића и Петра Лукића.

У ШКОЛСКУ КЛУПУ ПОСЛЕ МОЛИТВЕ

И ову школску годину ученици и наставници ОШ „Радомир Лазић“ из Азање отпочели су молитвом, односно „молбеним пјенијем приликом почетка ђачког учења“. У нашем селу, у срцу Шумадије, већ је постала традиција да ђаци, наставници и сви радници школе на челу са директором током првих радних дана у септембру посете месни храм Светих бесребреника и чудотвораца Козме и Дамјана, како би нову школску годину отпочели молитвом.

Ученици су се окупили у школском дворишту, а затим су се са својим наставницима упутили у месни храм. Парохијски свештеници су уносили молитве Богу за ученике и њихове наставнике, да им Бог подари моћи и снаге да издрже на овом путу знања, да градиво успешно савладају и да Бог у њихова срца усади љубав...

Овај богоугодни чин улепшао је својим умилним појањем и дечији црквени хор Светих Врачева.

Након поучне беседе свештеника Дејана Ненадовића, који је између осталог пожелео ученицима успешну школску годину, ученици су целивали икону свог заштитника, оснивача школа, првог учитеља и просветитеља Светог Саве.

Бојан Стојадиновић, вероучитељ

ПРИЗИВ СВЕТОГ ДУХА ЗА ЂАКЕ МЛАДЕНОВАЧКИХ ШКОЛА

У недељу, 8. септембра, када наша Црква прославља Свете мученике Адријана и Наталију у храму Успења Пресвете Богородице у Младеновцу након Свете Литургије служен је молебан и призив Светог Духа за све ђаке основних и средњих школа поводом почетка школске године. Поред ученика Светог Духа и молебану су присуствовали и учитељи, наставници и професори младеновачких школа.

Младеновачки храм је био мали да би примио све ђаке, који су предвођени својим вероучитељима узели учешћа у евхаристијском слављу и молитви за успех у учењу, духовном узрастању, те да би порасли Творцу своме на славу, родитељима на радост, а Цркви и отаџбини на корист. Јереј Ненад Марковић, пожелевши успешан почетак школске године, очински и јеванђелски је саветовао децу како да начине склад у ђачком добу, не занемарујући нити један аспект образовања, а да им мера свих ствари буде Христос, једини истински Учитељ. Евхаристијско сабрање крунисано је причешћем више од 120 ученика. Након Евхаристије, заједничарење је настављено у порти младеновачке Цркве, где је деци послужење припремило братство храма Успења Пресвете Богородице.

Марко Јефтић, ђакон

МОЛЕБАН ЗА ПОЧЕТАК ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ У АРАНЂЕЛОВЦУ

У четвртак 5. септембра у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу служена је Света Литургија и у наставку молебан за почетак нове школске године. Вероучитељи у учитељи основних школа „Свети Сава“ и

„Светолик Ранковић“ довели су велики број деце која су присуствовала Светој Евхаристији и молебану, а преко 200 деце се и причестило.

Следујући генерацијама испред себе, и ове године шездесетак ђака-првака је започело свој дугогодишњи пут учења и образовања на најбољи и најважнији начин – молитвом и причешћивањем Светим Тајнама Христовим.

Александар Миловановић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ВЕНЧАНИМА

У недељу 8. септембра, када Црква Православна прославља Свете мученике Адријана и Наталију, Преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светог великомученика Георгија у Венчанима. Пре Свете Литургије, Владика је освештао ново (друго) звоно за овај свети храм, који је подигнут давне 1862. године.

Мноштво верника Венчана и околних села сабрало се око свог Епископа да би учествовали у тајни над тајнама – Светој Евхаристији. Након прочитаног јеванђеља, Владика Јован је беседом поучио окупљени народ о величини и неопходности опраштања, осврнувши се на зачало јеванђеља о слози коме је било много опроштено, а да он није хтео ни мало опростити другоме (Мт 18, 23-35).

На крају Свете Литургије Владика је одликовао Архијерејском граматом признања Дејана Милинковића из Венчана за несобичну помоћ Цркви Божијој у Венчанима, а потом је остао на заједничкој трпези коју је припремио надлежни парох јереј Милош Митровић са својим парохијанима.

У поподневним часовима Владика Јован је посетио село Буковик надомак Аранђеловца, где је освештао место за нови храм који ће бити посвећен Светом архангелу Михаилу. Храм ће се градити у центру села, на имању Косане Видојевић, која је Цркви даривала плац за изградњу храма, а своју кућу наменила да буде парохијски дом након њене кончине. Истакавши величину Косаниног дела, Владика је нагласио да се она уписала у ред великих ктитира наше свете Цркве, попут Немањића и Лазаревића, и пожелео свим мештанима да у слози и радости подижу свој храм, који ће бити као и сваки други – парче неба овде на земљи.

Александар Миловановић, јереј

ВЛАДИКА ЈОВАН СЛУЖИО У РЕКОВЦУ

Дана 5. септембра, када Мајка Црква прославља Светог свештеноченика Иринеја и Светог мученика Лупа, у Рековцу, на платоу испред средње пољопривредне школе, Светом Архијерејском Литургијом начелствовао је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски и администратор жички Г. Јован. Повод заједничког сабрања било је заједничарење у

благодатима Евхаристијских Дарова и призив Светога Духа на почетку школске године.

Његовом Преосвештенству саслуживали су свештеници шумадијске епархије, а учешће у заједници узела су сва деца основе и средње школе у Рековцу, заједно са својим предавачима.

Након прочитаног Јеванђеља, деци и свим присутним верницима, обратио се Епископ Јован речима које су се односиле на љубав према учењу и знању. Знање је добро али само по себи надима ако није прожето добрим делима и мислима. Човек је целог свога живота ученик и ако то заборави онда пропада. Сва стечена знања која човек усади у себе увек су корисна у животу, па је зато неопходно да у самој школи схватимо суштину знања. Основе знања и васпитања морамо понети из својих домова, јер нам школа надограђује и проширује сазнања на већ припремљеним темељима.

Након Литургије и молебана уследила је трпеза љубави у просторијама интерната дома ученика.

Милош Антонијевић, јереј

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У РАБРОВЦУ

У суботу, 14. септембра, када наша Црква прославља Преподобног Симеона Столпника Епископ шумадијски и администратор жички Г. Јован служио је Архијерејску Литургију у Рабровцу. Пре саме Литургије, Владика Јован је освештао парохијски дом, фонтану, палионицу свећа и бунар. Епископу је саслуживало више свештеника и ђакона Епархије шумадијске и Архиепископије београдско-карловачке.

У својој беседи Епископ Јован је поучио верни народ како се треба владати у животу, никада не заборављајући Господње речи и наше позвање да сведочимо Јеванђеље. Иако су времена тешка не смемо упадати у замке и чинити оно што није достојно хришћана – бити лицемери, оговарати, сведочити лажно итд. Оно што хришћанин мора чинити јесте да буде крај свог ближњег увек када му је то потребно и да по светописамским речима носимо терет један другога.

Након Литургије Епископ Јован је одликовао Архијерејским граматама и захвалницама заслужне чланове Црквене општине рабровачке на челу са протонамесником Владаном Јовановићем.

Марко Јефтић, ђакон

СЛАВА ЦРКВЕ БРВНАРЕ У ОРАШЦУ

У понедељак 16. септембра, када наша Света Црква прославља Светог свештеномиченика Антима и Светог Јоаникија, првог патријарха српског, Преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у цркви брвнари на имању породице Карић у Орашцу. Ова брвнара је посвећена управо Светом Јоаникију, првом патријарху српском, а освећена је протекле 2012. године.

У склопу Свете Литургије, владика Јован је крстио малог Растка, сина јереја Ивана Теодосића, пароха аранђеловачког и супруге му Јелене. Тако је красота божанствене Евхаристије била употпуњена радошћу назидана Цркве Христове, кроз новокрштеног младенца Растка.

Након прочитаног јеванђеља, Владика је одржао беседу о смислу и величини Свете Литургије, као и о неопходности нашег учешћа у њој. Такође је нагласио да је само у Цркви Божијој пуноћа сваке молитве, те да се црква свакодневно моли за цео свет, и верујуће и невернике, и хришћане и оне који то нису, али се Света Литургија служи само за благоверни род хришћански.

На крају Свете Литургије Владика је пререзао славски колач, а после службе је освештао хотел туристичког комплекса породице Карић и остао на заједничкој трпези љубави.

Александар Миловановић, јереј

ПРОСЛАВА РОЂЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У КАРАЂОРЂЕВОЈ ЗАДУЖБИНИ У ТОПОЛИ

На дан Рођења Пресвете Богородице, Мале Госпојине, 21. септембра у Тополи, поводом храмовне славе, окупио се велики број житеља овога града да достојно, кроз молитву Пресветој Богомајци, принесу своје молбе Свевишњем Господу.

Свету Литургију су служили протојереј-ставрофор Драгољуб Ракић, протојереј-ставрофор Рајко Стефановић, Архијерејски намесник крагујевачки, протојереј-ставрофор Миладин Михаиловић, Архијерејски намесник опленачки са свештенством опленачког намесништва.

На Светој Литургији су певале монахиње манастира Никоља заједно са хором Оплецац из Тополе.

Светој Литургији су присуствовали председник општине Топола Драган Јовановић и Владимир Чушев, амбасадор Белорусије у Србији.

Верном народу се дивном беседом обратио свештеник Дејан Петровић, парох влакчански, у којој је нагласио неизмерену величину Пресвете Богородице као мајке над мајкама. Рођење Пресвете Богородице представља наговештај Оне која ће Неместивого сместити у утробу своју, Онога који ће спасити и васкрснути цео род људски.

После Свете Литургије, као и сваке године уследила је литија улицама Тополе. Испред СО Топола је пресечен славски колач, а затим код споменика палим борцима у Првом светском рату одржан је помен. Литија је затим окончана сечењем славског колача испред храма Рођења Пресвете Богородице, после чега је уследио ручак и послужење за верни народ који је уприличен од стране црквене општине тополске и свечара Горана Михаиловића из Тополе.

Остоја Пешић, ђакон

СЛАВА ХРАМА СВЕТИХ ЈОАКИМА И АНЕ У МЕЂУЛУЖЈУ

На празник Светих и праведних Јоакима и Ане, 22. септембра, у храму посвећеном овим Светитељима који се налази у селу Међулужју код Младеновца, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију.

Мноштво народа са великом радошћу дочекало је свог Архијереја и иако храм није још завршен, он је већ сада својом лепотом призвао мноштво верника овог питомиг села да учествују у литургијском сабрању са својим Епископом. На Светој Литургији нашем Архијереју саслуживали су: Архијерејски намесник младеновачки јереј Жељко Ивковић, Архијерејски намесник опленачки протојереј-ставрофор Миладин Михаиловић, протојереј-ставрофор Драгољуб Ракић, протонамесник Стефан Франовић, пензионисани свештеник из Епархије бачке и ђакони Небојша Јаковљевић и Марко Јефтић.

У својој беседи Владика Јован је истакао да засигурно од доброг корена увек бива и добар плод. И да је тако и у породици и у Цркви. Тумачећи Јеванђеље наш Епископ је рекао да се морамо старати да нам се не догоди као злим виноградарима да одбацимо Дародавца. Добили смо на дар душу, тело, ум, срце и дужни смо да их обрађујемо и унапређујемо, тј. да дужни смо да се старамо о даровима којима нас је Бог обасуо. Подсећајући верни народ на славни пример родитеља Пресвете Богородице, Владика Јован је рекао да су Свети Јоаким и Ана посебно важан узор у времену када се породица свесно урушава и када јој се ускраћује важност и достојанство.

На крају Свете Литургије извршен је чин освећења кољива и резања колача. Након тога Епископ Јован уручио је Архијерејске грамате ЈКП Младеновац и фирми „Беокран“ из Београда, а Архијерејске захвалнице ЕДБ Младеновац и господину Влади Степићу за несребичну љубав и помоћ при изградњи храма Светих Јоакима и Ане.

После се приступило трпези љубави коју су верници с љубављу припремили. Том приликом се међулушки парох јереј Зоран Алексић захвалио Епископу Јовану на благослову, као и колачару славе, свештеницима и присутним верницима који су својим учествовањем у сабрању допринели да се на најлепши начин прослави овај празник и храмовна слава.

Марко Јефтић, ђакон

СЛАВА МАНАСТИРСКЕ КАПЕЛЕ МАНАСТИРА БЛАГОВЕШТЕЊА

На дан Славе манастирске капеле у манастиру Благовештењу Рудничком, која прославља Чудо Светог Архангела Михаила Његово Преосвештенство Епископ шумадијски и администратор жички Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у капели манастира Благовештења.

Уз саслуживање своје Епископу од стране свештеника и монаха шумадијске епархије, лепоту богослужења, анђеоским гласовима пропратиле су свете монахиње, диригент Опленачког хора и верни народ.

Владика се свима нама обратио предивном беседом у којој нас је поучио да је послушање кључ свега, као и да Господу чуда нису потребна него нама, и да се молимо анђелима својим. После гозбе љубави, Владика је поред силних обавеза издвојио времена да укрепи Игуманију Михаилу својим топлим епископским, али и синовским речима.

Дејан Петровић, протонамесник

ДВЕСТА ГОДИНА ХРАМА У БЕЉИНИ

У суботу 28. септембра окупио се велики број верника у селу Бељина око храма Светог архангела Михаила да обележи велики јубилеј двеста година од изградње храма. Прослава је почела дочеком Архијереја, Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, који је служио Свету архијерејску Литургију уз саслужење протојереја-ставрофора Светозара Иванчевића, протојереја-ставрофора Љубише Смиљковића, протојереја-ставрофора Виде Милића, протојереја Сенише Марковића, протојереја Јовице Ескића, јереја Владимира Димића, ђакон Небојше Јаковљевића, ђакон Филипа Јовановића и ђакон Дарка Павловића.

Богослужење је улепшао хор Оплењак из Тополе под вођством диригента Марије Ракоњац.

На малом входу Епископ је наградио надлежног свештеника бељинског протонамесника Јовицу Ескића чином протојереја.

После прочитаног јеванђеља Владика је честитао окупљеном народу овај велики јубилеј, а у беседи је нагласио значај духовног живота у Цркви и живо присуство у Светој Литургији.

На Светој Литургији се причестио велики број верника, међу којима је било мноштво деце. На крају службе Епископ је наградио орденом Војда Карађорђа председника црквене општине бељинске Милисаву Јевтића, док су архијерејску грамату признања добиле су општине Сопот и Барајево.

У порти храма, после Свете Литургије, уследио је предиван уметнички програм уз учешће певачких и фолклорних група и наступ наших познатих глумаца: Небојше Дугалића, који је говорио монолог из дела Светог Владике Николаја, и Радоша Бајића, који је на опште одушевљење честитао велики јубилеј једном предивном песмом, а у току трпезе љубави и низом народних песама, што је још више развеселило све окупљене.

НОВА ШКОЛСКА ГОДИНА ПОЧЕЛА ЛИТУРГИЈСКИМ ПРОСЛАВЉАЊЕМ

Ученици Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, са својим наставницима и вернима Крагујевца, сабрали су се у недељу, 1. септембра, у храму Светога Саве у насељу Аеродром, око свог Епископа, Његовог преосвештенства Господина Јована, да би литургијским делом започели нову школску годину. Током Литургије, Епископ је у презвитерски чин рукоположио ђаконa Владу Бранисављевића, дипломираног теолога и бившег ученика крагујевачке Богословије. Такође, Епископ је произнео и молитве призива Светог Духа за благодатни почетак школске године.

Након прочитаног Јеванђеља, ученицима, а пре свега онима који тек започињу своје богословско школовање, говорио је о томе шта је најважније у хришћанском узрастању ректор крагујевачке Богословије протојереј ставрофор др Зоран Крстић:

„Ви носите звање и позвање ученика; то је појам који се често употребљава, кога често користимо, али често и без свести шта тај појам стварно значи. Ви сте пре свега Христови ученици, не само ви, него сви ми. Сваки хришћанин од тренутка свога крштења постаје Христов ученик. То призивање и та служба никада не престаје. Она траје током целог нашег живота, она се продужава у вечност. Ми ћемо од тренутка нашег крштења вечно бити Христови ученици, што значи да се сам наш живот састоји од учења. Не од учења које траје једну или пет година, него учења које се протеже у вечност. То треба сви да имамо у виду, нарочито ученици првог разреда. Они од данас ступају на стазу учења и не треба да буде дана у којем неће учити и неће бити ученици Христови.

Имајте на уму да оног тренутка када, не дај Боже, кажете да сте све научили, или довољно сам научио, не треба ми више, нећу више да учим, тог тренутка је наступила ваша смрт. Човек умире оног тренутка када више не жели да се развија, кад више не жели да напредује. Физичка смрт долази мало или много касније, а духовна смрт наступа оног тренутка када смо затворени за напредовање или када се затворимо за учење.

Врло често ћемо се ми професори наћи у прилици да вас терамо да учите, а и ви ћете често бити

у ситуацији да се опирете потреби да учите. То су уобичајена и пролазна искушења. Оно што треба да буде трајно јесте ваша жеља за учењем и ваша жеља за напредовањем.

Све што ћете учити односи се на мозак и срце. Ми ћемо да се трудимо да утичемо и на ваш ум и на ваше срце, зато што било каква подела између ума и срца нити је хришћанска, нити је нормална. Нема ученог човека коме је срце хладно, или, можда може да га има, али ван Цркве. Исто тако, нема ни човека хришћанина коме је срце топло а ум празан. Требало би да ум и срце буду у савршеном сагласју – неразделиво и онако како су нам показали сви наши светитељи, сви наши преци којих се сећамо.

Циљ вашег учења јесте врлина коју нећете тако често да сретнете у свету, нити ће неко да вас на њу упућује. То је светост. Ваш задатак јесте да будете свети. То је и наш задатак, то је задатак сваког хришћанина. Немојте да се плашите да се ради о високим циљевима, високим и недостижним идеалима. Јер ако човек не може да буде свет, онда ми доводимо у питање Реч Господњу и доводимо у питање љубав Господњу. Светост није наше достигнуће. Не ради се о томе да ће неко постати свети ако буде учио или молио се три сата, а онај који буде учио и молио се шест сати да ће бити више свет од онога који учи или се моли три сата. Није реч о томе. Бог Духа Светога не даје на кашичицу него онолико колико смо ми отворени према Њему.

У процесу учења, у процесу напредовања, пресудна је отвореност вашег срца, колико сте спремни да се предате Господу. Чули сте у данашњем Јеванђељу да ученици питају Господа зашто они нису могли да ураде оно што Он чини. А Господ им одговара – због малOVERЈА вашег. Суштина сваког проблема, суштина сваког тренутка нашег живота на земљи, од рођења па до последњег трена, јесте малOVERЈЕ. То је наш основни проблем. Врло често сматрамо да све можемо сами да урадимо. Заправо, наш хришћански пут се састоји у све већем и већем разумевању тога да без Бога не можемо ништа да учинимо. Не, да кажем, мало ништа, него апсолутно ништа. Човекове способности су велике, и заиста он можда без Бога и може нешто

да учини, али то, сигурно, нити је дуговечно, нити се, наравно, протеже у вечност. Пре или касније то ће се разбити. Само оно што је учињено са Богом, само оно што је учињено у име Божије трајаће вечно. То зависи од наше вере.

Још једном вас подсећам да вера значи предавање Господу, отвореност наша ка Господу. Она се не мери овим или оним достигнућем, већ се мери љубављу коју ми имамо према Господу а на коју ће Господ и те како обилато да одговори уколико будемо отворени.

Са овим мислима желим вам благословен почетак школске године. Ми ћемо на ове истине непрестано да вас подсећамо током вашег школовања, са надом да их нећете никад заборавити. Као што сам рекао, када то будемо заборавили, онда смо мртви. Нека је благословен почетак нове школске године. Желим и вама и нама успех у раду. Амин.“

Рукоположивши ђакон Владу Бранисављевића у презвитерски чин, Епископ шумадијски Господин Јован, будућем пастиру упутио је поуку која речито упућује и ученике Богословије шта се од њих у Цркви очекује:

„У благодати Божијој или се напредује или се назадује. Ако будеш чувао благодат Божију напредоваћеш, ако не будеш чувао благодат Божију назадоваћеш. Ништа ти

неће помоћи ни чин, ни звање, ни твоја упорност, јер без благодати не можемо ништа чинити. Потребно је да се трудиш колико можеш, да постанеш чист сасуд. У нечистом сасуду Дух Свети не може да обитава.

Ми падамо, и кад падамо благодат одступа. Али, када се покајемо, када се враћамо, благодат се поново враћа и умножава, зависно од наше ревности.

Назадује се у лењости, јер ако као лењ будеш схватио свој позив и свој призив, ако будеш мислио – данас си рукоположен и више ништа не треба да учиш, да се трудиш, да се жртвујеш, онда боље да не примаш свештенички чин. Тек сада ти престоји ревност, тек ти сада предстоји вера, тек ти сада предстоји љубав и оно на шта упозорава апостол Павле – пазите на науку Христову. Јер ако будеш пазио на науку Христову и живео науком Христовом онда ћеш осветити себе и оне који су поред тебе.

И тебе ћу, оче Владо, подсетити на речи апостола Павла које је упутио Тимотеју – пази на стадо које ти је поверено, напасај га, али не по принуди него из љубави, не због нечасног добитка, него из срца – тада ће твоји верници препознати да се ти молиш за њих, они ће осетити твоју искрену молитву. Ако си спреман да за другог живот даш – то је вера. Давање себе за другог је вера.

Вера је и слобода. Од чега вера ослобађа? Прво, од нас самих. Молим те, ослободи себе од свега што те буде спутавало да идеш путем Христовим, од свега што те буде спречавало да се дајеш. Што се будеш више давао и предавао Богу и верном народу своме, све ћеш више добијати. Док се човек даје, он се не празни већ се пуни.

Молим те, имај страха Божијег. Док будеш имао страха Божијег у себи – да се стално питаш да ли си достојан овог признања, да ли си достојан да станеш пред светињу Престола Божијег, да ли си достојан да се преко твојих руку Господ даје другима, док ова питања будеш себи постављао – не бој се искушења којих ће бити.

Немој никада о себи мислити високо, мисли о себи много ниже него што јеси. Хришћански је да сматрамо другог бољим и паметнијим, већим и праведнијим од себе. Добио си благодат, али ће са неке друге стране насрвати на ту благодат. Завапи Богу. Прво уђи у своје срце, види ко је у твојем срцу. У своме срцу, што каже Свети Макарије, поведи рат. И ако ту победиш, победио си.“

Преосвећени Господин Јован благослов полазницима богословске школе у Крагујевцу подарио је следећим речима:

„Ми данас призвамо благодат Светога Духа за почетак вашег школовања. Самим вашим уласком у богословију, ви сте, драга

децо, призвани за свету и узвишену службу. Молим вас да призвање које имате не изневерите. Ништа не бива без промисли Божије. Божија промисао је да се ви учите у богословији, да сутра постанете свештеници. Што будете више напредовали у призвању, то ћете више напредовати и у духовном животу, више ћете напредовати и у науци која вам се предаје.

Молим вас да оно што вам се предаје претворите у дело. Немојте да буде по оним речима апостола Павла – да знање надима. Ако је знање без љубави, онда заиста надима, знање без вере надима. Покажите већ сада на делу да сте ученици Божији, да сте ученици Цркве Христове. Вас већ народ препознаје и на вас се гледа другачије него на ваше вршњаке. Од вас очекују много више. Молите се Богу Духу Светоме да вам разведри ум и срце и да то што примате усвојите као начин живота. Док се тог принципа будете држали – не бојте се. Лекције треба да научите за живот. Покажите да сте хришћани међу собом, волите своје другове, помажете им, ако је друг поклекао помогнете му да устане, ако је тужан развеселите га, радујете се са другом који се радује. То је хришћанство. Чините другог већим од себе. Нека вам је срећан и Богом благословен почетак школске године.“

Споменица Епископу шумадијском Јовану поводом две деценије архијерејског служења

ЖИВОТ У ЦРКВИ И ЗА ЦРКВУ

Двадесетогодишњица архијерејског служења, десетогодишњица владичанства у Шумадији и четири деценије од рукоположења у чин јеромонаха данашњег Владике шумадијског Господина Јована Младеновића обележена је и прослављена од стране клира и верника Шумадијске епархије објављивањем монументалне књиге-споменице „Такав нам архијереј требао“ у којој се речју и сликом сведочи о његовом животу у Цркви од искушеничких дана до савременог доба

Његова светост Господин Иринеј, патријарх српски, у тексту којим почињу прилози у *Споменици* у којима угледне личности наше Цркве говоре о Епископу шумадијском као свом савременику, похваљује свештенство Шумадијске епархије што књигом-сведочанством обележава десетогодишњицу Владике Јована на трону епископа шумадијских, односно двадесет година епископске службе, истичући да је то „добар знак хармоничног односа Епископа према свом клиру и клира према свом епископу“. Чињеница да је заиста реч о дару свештенства своје Епископу поводом јубилеја, одређује и природу књиге: свештеници су се потрудили да, сходно својим могућностима и разумевању комплексног поступка припремања књиге овакве намене, искрено истакну значај дводеценијског архијерејског служења Епископа Јована и резултате које су заједнички постигли за нешто више од десет година у Шумадијској епархији. У *Споменици* је текстовима, фотографијама и видео записима аутентично и документовано забележено све оно што се догађало у Цркви Божијој, пре свега у Шумадији у протеклој деценији, али и током пола века колико траје активни црквени живот Владике Јована, који је, подсетимо, у децембру 1963. године постао студенички искушеник након више месеци послушања у манастиру Клисури.

Након Патријархове честитке, у књизи се налази и поздрав који поводом јубилеја брату и саслужитељу у Христу Господу Владици Јовану упућује и Његово преосвештенство Господин др Игнатије, епископ браничевски. Истакавши еклисиолошки смисао епископске службе (Тамо где је Епископ тамо је и Црква Божија; Избор и хиротонија Епископа је догађај рођења Цркве), Владика др Игнатије говори и о настојању Епископа шумадијског да од првих дана своје првојерархијске службе продуби литургијску

свест своје пастве и да верни народ сабира на Свету Литургију: „У својим напорима да поврати свест о Светој Литургији и укаже на њу као на централну тачку јединства Цркве, јер је она место и догађај у коме се Црква пројављује као Тело Христово, имао је не мало отпора од оних који су поодавно усвојили туђе црквено предање. Но, то га није поколебало у његовој ревности за отачко Предање, јер је био свестан да Епископ вазда треба да буде спреман на ране у свом служењу.“

Уводну реч у *Споменицу* написао је протојереј ставрофор др Зоран Крстић (архијерејски заменик Епископа шумадијског, ректор крагујевачке Богословије Светог Јована Златоустог и професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду). Прота Крстић најпре подсећа читаоце да је Бог у својој Цркви увек делатан кроз људе које Он сам призива на одређене службе и да човеков улазак у Цркву измољавањем дарова Духа Светог представља за сваког преломни догађај у животу. Тако је и књига – споменица посвећена потврдном одговору на Божији призив Епископа шумадијског Јована који је још у де-

чачким годинама почеo да уграђује себе у Цркву. „Говорећи тако о личности Епископа шумадијског и прослављајући његов јубилеј, ми заправо, говоримо о Цркви која пребива у Шумадији и остајемо у граница-

ма пристojности и скромности, величајући Бога који се пројављује у животу своје Цркве.“ Према професору Крстићу, ово монографско уздарје Владици Јовану има још једну важну карактеристику: „Све написане речи у књизи одишу јединственом људском топлином. Оне су плод непосредних и блиских односа које су писци имали са нашим Епископом, слављеником. Речи су топле зато што су односи били и топли, и људски, и једноставни, а баш такве речи на најбољи могући начин одсликавају личност Епископа шумадијског Јована.“

Као што смо рекли, централно место у *Споменици* припада архијерејским прегнућима Епископа Јована у Шумадијској епархији (од 2002. године), али књига у суштини прати његов животопис, па се у њој налазе и следећа поглавља: *У Светосимеоновској царској лаври Студеници, Архијерејска служба у Америци, Администратор у Епархији крушевачкој, Администратор у Епархији жичкој*. У најкраћем, свако ово поглавље представља својеврстан шематизам епархија у којима је столовао као Епископ, јер је аутентичним фактима – и речју и сликом – документовано оно шта се у укупном црквеном животу дотичне црквене области догађало. Такође, описани боравак Јована Младеновића у Студеници, од ђака до игумана царске лавре, који организујући прославу осам векова од њеног подизања Српску Цркву поново уводи у јавни живот бивше државе, представља и својеврсну новију историју српског првопрестолног манастира.

Важан саставни део *Споменице* „*Такав нам архијереј требао*“ чине и теолошки радови Владике Јована (*Монаштво као узор свету, Рад Светог Саве на народном просвећивању, Светиња тела у Христу – о кремирању мртвих...*), као и избор из његових проповеди, међу којима су и беседе на хиротинији за Епископа тетовског и приликом устоличења за Епископа западноамеричког и шумадијског. Препоручујемо и текстове које је Епископ припремао за многе научне скупове које је као студенички старешина организовао у овој светој обитељи.

Јесте ову књигу слављенику даривало свештенство Шумадијске епархије, али у њој о Епископу Јовану пишу и многе угледне и познате личности, које су се врло радо одазвале на позив приређивача. Помињемо да су о студеничким данима сведочили академик Димитрије И. Стефановић, отац Радован Биговић, Драган Драгојловић, архимандрит Јован Радосављевић. Из Америке су стигле топле речи монаха и монахиња (Американаца и Американки) из манастира који су као светила Православља на Западу основани у време мисије Серафима Роуза, а које је за Цркву сачувао Епископ западноамерички Јован.

Већ је поменуто да ову књигу карактерише топлина, непосредност и блискост које произилазе (и поред свакодневно видљивог строгог поштовања јерархијских чинова) из односа несумњиве љубави између Епископа, свештенства и верног народа. Најбоља илустрација тих односа јесте текст свештеника Саборне цркве у Крагујевцу Срећка Зечевића, који надахнуто, понекад и поетски, па чак можда и патетично, пише о свом архијереју. Међутим, иза мноштва речи лако се разумева једно: Владика Јован је у сваком тренутку – и када свакодневно служи Свету Литургију, када поучава, када управља, када је строг, када је насмејан – апсолутно и безрезервно предан и одан Цркви.

Констатација да је ова књига дар свештенства Шумадијске епархије свом архијереју поводом значајних јубилеја захтева једно појашњење: клир

се сагласио да припремање *Споменице* у свим фазама води немерљивом енергијом и ентузијазмом њен уредник протојереј ставрофор Саво М. Арсенијевић. Нећемо погрешити ако кажемо да је немерљиву динамику коју у Цркву уноси Владика могао да кроз књигу реално ослика само саслужитељ такве преданости и упорности као што је отац Саво. Иначе, захваљујући њему ова књига обилује драгоценим документима, пре свега ексклузивним фотографијама од непроцењиве вредности за историју Српске православне Цркве крајем XX и почетком XXI века. Уосталом, без животописа Господина Јована, Епископа шумадијског, који је љубављу и оданошћу исписан у *Споменици* „*Такав нам архијереј требао*“, неће моћи веродостојно да се сагледа укупна историја наше Цркве у бурним временима на размеђу другог и трећег миленијума хришћанске ере.

Саша Антонијевић, свештеник

ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА У МОРАВСКОЈ

прилог за црквену историју

Моравска, наследница некадашње Велике Моравске, данас је саставни део Чешке Републике. То је територија слична нашој Шумадији, благо брдовита, са пуно река, плодних њива и старих шума. Моравску краси и велика река Морава.

Насељавају је Чеси (многи од њих за себе кажу да су Моравци), нама Србима традиционално блиски словенски народ. Путник намерник из Србије тамо никако не може да остане гладан и жедан, јер је хлеб – хлеб, а вода је вода.

Хришћанство је у Моравску у првом миленијуму дошло и са истока и са запада, само што су мисионари из Источног Римског царства били слободни од многих заблуда, и самим тим донели су Словенима Блугу вест на разумљивом језику, те писмо које је нашим прецима отворило путеве опстанка, равноправности и цивилизације. Насиљем оних који су долазили са запада, православни и словенски епископи и свештеници прогнани су из чешких земаља.

Тежња ка Православљу је остала очувана у чешком народу, што је довело до појаве Хуситског покрета, који је био изузетно јак и широко прихваћен од народа. Цариградски патријарх је 1451. године примио делегацију Чеха, и према историјским изворима, да није било опсаде и пада Цариграда 1453. године, Хусити би и званично постали део Православног света. Овако, након великог пораза на Белој Гори 1625. године (понекад се могу пронаћи паралеле са српским Косовским бојем), чешке земље су окупирани од Аустрије и римокатоличке цркве као државне вере.

Враћање православлу у чешким земљама почело је током XIX века, првим корацима које су начинили Руси. Страшни Први светски рат, па револуција и грађански рат у царској Русији, довели су Руску цркву у положај прогоњене цркве као у првим вековима хришћанства.¹ Тако су православни у чешким земљама, након Великог рата, своје погледе усмерили ка Српској цркви. У Српској Православној Цркви православни у чешким земљама су добили Мајку Цркву, која им је хиротонисала епископа Горазда, и прихватила све који су се вратили у окриље Цркве која је истим млеком дојила своје верне, као у време Свете браће Ђирила и Методија. Устројена је епархија, и православни верници у чешким земљама су могли да рачунају на братску помоћ Српске цркве и српских архијереја.

У Моравској је био центар живота православне цркве у чешким земљама између два рата. Читаве римокатоличке жупе, заједно са својим парохијским свештеником враћале су се Православљу. Једна од првих таквих парохија, која је смогла снаге да подигне своју православну цркву, била је православна парохија у месту Худобин. Ту је 1923. године српски владика Доситеј Васић, заједно са чешким владиком Гораздом, осветио велику православну цркву. Ова парохија је имала веома плодотворан живот, јер је ту било стещиште окупљања православне омладине,² православних интелектуалаца, и верника жељних активног парохијског живота.³

Временом, православни верници су се организовали, и сваке године подизали по неки православни храм. То је био истински подухват, с обзиром на велику економску кризу, и окружење неблагонаклоних римокатолика који су били на власти.

Колико је био битан живот православних у Моравској за чешко-моравску епархију између два рата, може се видети из чињенице да је владика Го-

разд већи део свог архијерејског рада провео са православнима у Моравској, иако је центар политичког, културног и привредног живота у Чехословачкој био у Прагу.

Живот православних све до немачке окупације текао је својим нормалним током, а када је домовини запретила опасност, православни су јавно позивали на одбрану. Ту родољубивост, и оповргавање истиности нацистичке идеологије, фашистички окупатори им нису опростили. И док су се у окупираној Чехословачкој по римокатоличким црквама молили за Хитлера, сваки већи верски скуп православних постајао је и национална манифестација чешког народа.

Страдање Православне цркве у чешким земљама 1942. године није мимоишло ни Моравску. Владика Горазд, свештеници, верници из Прага, који су помагали сакривање чехословачких падобранаца, били су убијени или одведени у концентрационе логоре где их је чекала страшна судбина. Сви православни свештеници и у Моравској били су ухапшени и одведе-

ни у Немачку на принудни рад. Цркве су затворене, а црквена имовина је заплена од стране Гестапо-а. Православна црква чешких православљаца под српском јурисдикцијом званично је забрањена од немачких власти.

Крај рата донео је ослобођење, повратак свештеника и обнављање литургијског живота. Обновљена је и чешко-моравска епархија, а даљи ток необичних догађаја довео је до промене јурисдикције са српске на руску. Временом, Руска црква је православнима у

Чехословачкој дала аутокефалност, што је даље проузроковало да Моравска постане посебна дијецеза у односу на Праг и Чешку у ужем смислу речи. Епархија је названа Оломоуцко-Брненска, обзиром да су ова два града играла велику улогу у животу Моравске, а и саме православне цркве у Моравској. Седиште епархије је установљено у Оломоуцу, иако је Брно највећи и главни град Моравске.

Послератни полет није дуго трајао, јер је 1948. године дошло до промене власти у Чехословачкој, и нов комунистички режим стаљинистичког типа није био благонаклон према верујућима. Педесетих година епархија је остала без епископа, а катедра није попуњавана све до почетка осамдесетих година. Свештеници и њихове породице били су под сталним притиском. Свештеничке супруге су губиле посао или су биле дискриминисане на послу, док се догађало да деца буде забрањено студирање због очева. Често је свештеницима нуђено да пређу у државну службу, а није била реткост и да буду хапшени. Сви епископи, професори и свештеници на вишим положајима морали су да потпишу верност социјалистичкој држави Чехословачкој.

Лагане промене наступиле су осамдесетих. Појавили су се, после 22 године празне катедре, епископи постављени за Моравску, па нови свештеници, те нови талас верника. Падом старог режима 1989. године, без крви и рата, наступило је ново време за чешко друштво. Чешка је почела да, бар делимично, заузима место које јој је припадало у привредном свету. Тај економски напредак привлачио је многе досељенике из Украјине, Русије, Белорусије, Румуније и ратом захваћене Југославије. Већина тих досељеника били су православни хришћани. Чак су и Грци који су се доселили у Чешку педесетих година након изгубљеног грађанског рата (то су били припадници партизанског комунистичког покрета, и чланови њихових породи-

ца), напрасно постали свесни својих православних корена. Многи римокатолици су у Православљу препознали веру својих предака, тако да је православна Црква у Моравској – највише секуларизованој држави у Европи, доживела неку врсту обнове крајем прошлог и почетком овог века. Томе је доста допринео и огранак Православног богословског факултета у Прешову (источна Словачка где има више православних хришћана) који је отворен у Оломоуцу. Овај факултет допринео је да ова епархија добије доста образованих и ревносих свештеника и верника.

Главни проблем остао је недостатак манастира и монаха (монахиња). Из тога је произлазио и проблем недостатка домаћих кандидата за епископе. Политика социјалистичке Чехословачке била је да се стари манастири затварају, а да се нови не отварају, као последица великог сукоба са Ватиканом. Политичке промене донеле су слободу, али је остало да православни у Моравској немају традицију у монаштву. Саграђено је неколико манастира, међу којима су најбитнији женски манастир у Виљемову и мушки манастир у месту Груба Врбка – родном месту Светог мученика Горзда чешког.⁴

Црква у Моравској користи оба календара. Још је владика Горзд добио благослов од Српске цркве да православни Чеси могу да користе грегоријански календар. После рата донекле се променила ситуација када су дошли волињски Чеси, а од политичких промена деведесетих ситуација се веома променила. У Чешку се, привремено или за стално, доселило много Украјинаца, Руса, Срба, Румуна и Бугара. Тамо где има пуно досељеника који су навикли на јулијански календар, као што је случај у Брну, локална црква се придржава тог календара. Тамо где су Чеси већина, црквене општине и даље служе по западном календару. Ин-

тересантан случај збио се у једној мањој црквеној општини. Свештеник је нагињао ка јулијанском календару, али је поштовао традицију и жељу већине својих парохијана, те се служило по грегоријанском календару. Пре неколико година доселила се једна српска породица која је почела редовно да долази у цркву. Око Божића су подигли грају како Божић треба да се служи 7. јануара, а никако 25. децембра када славе римокатолици. Успели су да направе такву атмосферу, да је црквена општина прешла на јулијански календар.

Није прошло неколико месеци, ови српски супружници су се развели, и никада се више нису појавили у овој цркви.

Данас, црквени живот у Моравској има неколико целина, које се међусобно прожимају. Најпре, то је православна заједница у Брну у коме је подигнута црква још у време владике Горазда. На добијање дозволе од градске власти дуго се чекало, и добијена је тек када је инж. архитекта Петар Левицки прилагодио спољашњи изглед храма стилу који су градске власти тражиле. То је једини православни храм који је пројектован у стилу конструктивизма-функционализма, стилу који је био карактеристичан за двадесете и тридесете године двадесетог века.⁵ Пројекат за храм урадио је архитекта В. Славичек, а главни ктитор била је верница Правомила Студена.⁶ Подизање храма на Шпилберку у Брну, великом универзитетском и индустријском центру био је показатељ живости и истрајности тамошње православне заједнице. Храм је освећен 1931. године, и на његовом освећењу су били, осим епископа Горазда, и српски митрополит Јосиф и руски епископ Сергеј, отац Јустин Поповић и Алексиј Карпаторуски. Храм је посвећен Светом Вацлаву.

Другу целину представљају парохije по мањим местима по Моравској, које су биле црквено веома активне у време владике Горазда, и у којима су махом подигнуте цркве у руско-византијском стилу током међуратног периода (а започете су завршене одмах после рата). То су места попут Худобин, Ржими-

су места: Уничов, Шумперк, Острава, Опава, Сухдол на Одри, Простјеров и друга, а у јужној Морави око Брна: Доњи Коуниц, Јихлава, Олбрамовице и

Знојмо. У тим местима су до краја рата већинско становништво били Немци, који су као и наши банатски Немци, били испраћени ка онима за које су се борили. У овим новоформираним црквеним општинама православни су се сналазили на различите начине да себи обезбеде простор за богослужење. Понегде су подизали своју цркву, понегде су добијали на коришћење бивше римокатоличке храмове под условом да их одржавају (пример Доњи Коуниц), а понегде су користили преуређене зграде (тако су у Олбрамовицама преуредили канцеларијске просторије бивше полицијске зграде).

Четврту целину чини прелепи град Оломоуц. Оломоуц је некада био главни град Моравске, а данас је универзитетски и туристички центар. У самом граду, поред реке Мораве, саграђена је православна црква посвећена Светом Горазду, ученику Светог Методија. Цркву су 29. маја 1939. године осветили српски митрополит Доситеј Васић и чешки епископ Горазд. Црква је подигнута на тргу који је тада носио име југословенског краља Александра Првог Карађорђевића. Цркву је изнутра живописао њен пројектант, свештеник Всеволд Коломацки, држећи се представа из Старог и Новог завета, али и из историје Чеха, Руса, Срба и Бугара. Од српских светитеља насликани су Свети Арсеније, Свети кнез Лазар, Свети Симеон, Свети Сава, Свети Стефан и Свети Василије. Под Свети престо стављене су мошти српског светитеља архиепископа Арсенија.

По писању српске црквене штампе, освећењу је присуствовало око 8000 људи.⁸ То је била не само верска, већ и дискретна национална манифестација, у време немачке окупације, јер је у литијама било и много омладине обучене у народну ношњу. Беседио је митрополит Доситеј на чешком језику, а после Свете Литургије дељене су иконице Светог Саве.

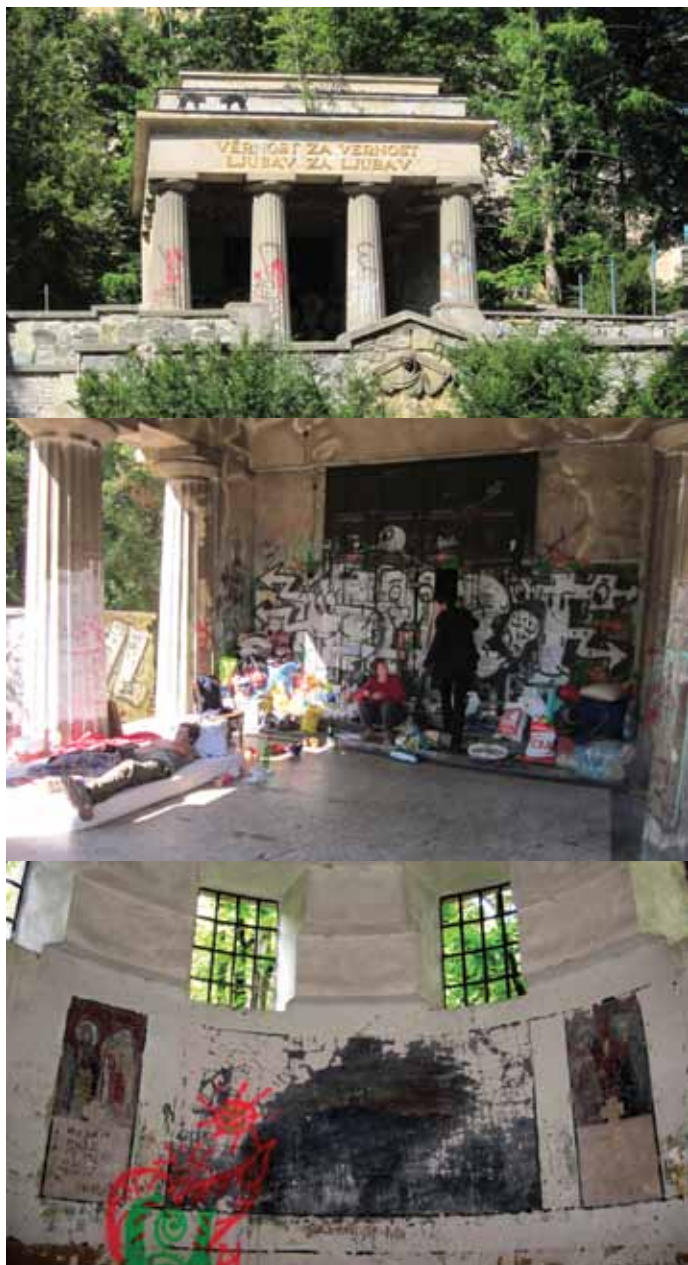
Данас је Оломоуц седиште епископа, а наведена црква је катедрална црква.

За српске вернике Оломоуц је веома битан, јер се тамо налази и српска капела у којој су положене кости Срба страдалих у Првом светском рату. Мало је позна-

це, Стржеменичко, Тржебич, Кромержиж и други. Како је у неком месту у Моравској тада била подигнута црква, тако се црквени живот у том месту развијао пуним интезитетом и број верника је стално растао. Писао је владика Горазд Светом Синоду Српске цркве: „Народ има прилику да види на своје очи, како изгледа Црква Православна, и не верује после тога већ клеветам непријатеља, већ прави за себе свој сопствени поглед – Православљу симпатичнији. Осим тога, где је храм, тамо расте ауторитет Цркве, јер народ задобија поверење, да њена егзистенција је осигурана.“⁷

Трећу целину представљају православне црквене општине које су настале после Другог светског рата, досељавањем волињских Чеха из Украјине. То

то да су у току Првог светског рата на територији Аустроугарске формиран концентracиони логори у које су затварани заробљени војници и, што и после оволико времена не изненађује, само српски поробљени цивили. Ти логори су били зачетак на који су се Нацисти само надовезали у Другом светском рату. Довођена је српска нејач из различитих српских крајева: из Херцеговине, Црне Горе, Босне, Мачве, Шумадије... Присилно су одвођени у логоре, где су остављани на голој земљи да ту временом умиру од глади и болести. Исцрпљивани су на влажном и мочварном земљишту слабом исхраном, очајним условима живота и без лечења. Било је и мучења и убијања. Остало је забележено да је најстарији страдалник био један деведесетдвогодишњи православни свештеник, а најмлађи који је умро у логорима био је унук овог свештеника, који је имао само осам година.⁹ На територији данашње Чешке леже кости око 16000 Срба, а од тог броја њих око 1300 је страдало на територији Моравске. Још 1921. године српски епископ Доситеј нишки је долазио на војничко гробље у Оломоуцу да држи парастос српским страдалницима. На гробље је представник Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца положио венац са тробојком и натписом: „Благодарна отаџбина својим неумрлим синовима на чијим

мукама почива слобода и величина њена.“¹⁰ Новоподигнуту капелу је 11. јула 1926. године освештао епископ чешко-моравски Горазд. Пројектант капеле био је архитекта Хуберт Ауст. Капела је била осликана фрескама словенских светитеља, а кости око 1300 војника страдалих на територији Моравске биле су пренете у крипту испод капеле. Изнад улаза у капелу стоје крупна слова у два реда: „ВЕРНОСТ ЗА ВЕРНОСТ, ЉУБАВ ЗА ЉУБАВ“.

Православни Чеси су често у овој капели служили Свету Литургију и парастосе, а сви Срби који су долазили у ове крајеве прво су обилазили своје сународнике који су овде почивали.¹¹ После другог светског рата ситуација се драстично променила. Нове југословенске власти су брзо заборавиле српска војничка гробља, како у земљи тако и у иностранству. Капела је била власништво Краљевине на територији коју је Чехословачка поклонила својим савезницима да сахране своје страдалнике, што је онемогућавало локалне Чешке власти да сами предузимају нешто око одржавања и уређења капеле. Градске власти Оломоуца су осамдесетих година покушавале да реше то питање са југословенском амбасадом, али су остајали без одговора. И покушаји у време „скраћене“ Југославије, деведесетих година, нису завредели пажњу „наших“ дипломата. Последњих година капела је постала тема разматрања у локалној скупштини Оломоуца, јер су капелу узурпирали наркома и бескућници. Капела је свуда ишарана графитима, крст, Господње и Богородичине фреске само се назире, а фреске словенских светитеља оштећене су и исписане графитима. Неке чудне особе изгледа да у предворју капеле и станују, а крипта са костима је зазидана и затворена гвозденим оградом. На крову капеле расте дрво, а неозбиљни људи су окачили лимену мачку и мачора. Од српских ознака остале су само речи: „ВЕРНОСТ ЗА ВЕРНОСТ, ЉУБАВ ЗА ЉУБАВ“.

Напомене:

¹ Српска Православна Црква, српски народ, краљевска породица Карађорђевића и влада Краљевине, веома су болно доживљавали страдање Руске цркве и народа, те су се трудили да у оквиру својих могућности помогну прогнаним Русима и клирицима Руске цркве. Тако је на српској територији паралелно постојала Руска Загранична Православна Црква, руске војне јединице и војне школе, руске цивилне школе, руска административна управа, итд.

² Тада је организована православна омладина у удружење под окриљем цркве, и њене активности трају до данашњих дана. Млади православни хришћани се друже, заједно посећују парохије и активно учествују у њиховом евхаристијском животу.

³ Добрим делом за све то је био заслужан и парохијски свештеник Јосиф Жидек, добитник ордена Свеог Саве.

⁴ У манастиру у Виљемову пребивају монахиње из Румуније. Било је позива да ту дођу монахиње из Србије, али су Румуни били предусретљивији на позив за мисију. У манастиру Светог Горазда у месту Груба Врба борави само викарни епископ Јоаким.

⁵ „80. vyročí katedrálního chrámu sv. Václava v Brně“, *Hlas pravoslavi* 6 (2011), 26.

⁶ Prot. Libor Raclavski, „Vyročí 80. let sveceni chrámu sv. Václava v Brně“, *Sul zeme* 2 (červen 2011), 17.

⁷ Исто.

⁸ „Православна Црква у Чешко-Моравској“, *Хришћанско дело* 4 (јули-август 1939) 305.

⁹ Кецман, Виолета, „Очување српске историје у Јиндриховицама“, *Православље* 971 (1. септембар 2007), 34-35.

¹⁰ Шести поверљиви извештај владике Доситеја упућен из Прага Светом Синоду Српске православне Цркве 6. маја 1921. године. Син. Пов. Бр. 579 од 22. маја 1921. године.

¹¹ Након Другог светског рата православни Чеси сваке године испред Капеле држе парастос овде сахрањеним Чесима.

Стефан Јанковић

ИНДИВИДУАЛИЗАМ И ИСТИНА У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ

Борбом за Истину, чланови Цркве се боре против индивидуализма данашњег друштва. Суштина Цркве јесте Литургија, а Литургија је заједница, управо оно што је супротно индивидуализму

Савремено друштво се одређује, пре свега, као плуралистичко. А после Другог светског рата, према већини социолошких и теолошких расправа, наступа и доба секуларизације која се дефинише као историјски процес опадања друштвене важности религије и утицаја религијских идеја у свакодневном животу људи,¹ односно као опадање интересовања људи за религију и цркву, како на нивоу догматског учења, тако и на нивоу ангажованости у религијским обредима и службама. Од краја 19. века до шездесетих година 20. века скоро сви социолошки мислиоци, осим Шелера (Scheler) и неколицине других, очекивали су да ће религија нестати.² Међутим, догодило се нешто неочекивано и дошло је до наглог буђења религиозности. Вековима је секуларизација харала Европом поткопавајући дубљу религиозност и њену спољашњу уверљивост. Осећао се пад црквеног утицаја на друштво, мање се одлазило у цркву и ређе су се вршили верски обреди. Све је говорило о нестанку, а не буђењу религиозности.³ Ипак, од седамдесетих година прошлог века долази до *Божјије освете*, како неки називају повратак светог, и до десекуларизације. Тако секуларизација није била крајњи стадијум у развоју друштва. Испоставило се да она није свеобухватан процес који би се односио на сва подручја друштва. Реч је само о једној варијанти много ширег друштвеног феномена – плурализма.⁴

Плурализам је стање друштва у коме постоје различити извори искуства, различите космологије, вредности, друштвене улоге и религије које заједно коегзистирају без јединственог теоријско-практичног принципа који би их јасно структурирао, њима владао и из којег би то мноштво било лако појмљиво.⁵ Плуралистичко друштво нема један елемент који би објединио религију, науку и друштвени живот као што је то учинило хришћанство у средњем веку, када је целокупан живот био устројен према хришћанској вери.

Једна од особина оваквог друштва јесте индивидуализам. Страх пред великим идеологијама је одвео грађански поредак у простор апотеозе индивидуализма.⁶ Када говоре о савременом друштву, многи социолози и теолози полазе од индивидуализма верујући да је он одредио нашу друштвену стварност⁷ и да је опредељујуће утицао на свако људско заједништво, било оно световно или хришћанско.

Људи нису преко ноћи постали индивидуалисти и неспособни за традиционално заједништво и саживот са ближњим.⁸ Социолози се не слажу када се тачно јавља индивидуализам. Једни његов почетак виде у просветитељству и либерализму, док други иду много даље и повезују га са хришћанством. Ако спојимо индивидуализам са разумом и слободом, у смислу повећања свести у односу на колективизам, узроке настанка индивидуализма можемо наћи и у претхришћанским временима. Антрополози тврде да су људи увек поседовали своје *ја*, али је оно било врло слабо изражено, а граница према *не ја* је била танка и покретљива. Из-

воре индивидуализма можемо видети и у старим цивилизацијама Идије и Кине, у грчко-римској мисли, Старом и Новом Завету, средњовековном хришћанству и протестантизму.⁹

Логично је да се нешто од грчке мисли и раног хришћанства задржало и данас. Дакле, индивидуум је увек постојао, али не и индивидуализам који је тековина савременог доба.¹⁰

Индивидуализам се у свом правом облику јавља тек са Француском револуцијом и почетком просветитељства, односно организацијом грађанског друштва. У предмодерном друштву божанство је утемељивало целокупан живот, док у модерном једна индивидуа, заједно са још једном индивидуом, ствара слободан и независтан свет у коме налази значење и смисао живота. Савремени човек је много више усамљен од својих предака, али и далеко слободнији него они. Они су космологију добијали на рођењу, док је савремени човек сам ствара. Наше претке је мучио грех, а савременог човека, уз појачану одговорност, мучи осећај греха за погрешан избор изборене слободе.¹¹

Секуларизација је имала последице по идеју истине, односно довела је до њеног разарања. У постмодернизму више нема места за општу истину. Не постоји истина коју би без поговора могао да прихвати појединац, већ она постаје ствар сваког понаособ. Нема

опште, него само моје истине. Нико други не одлучује шта је истинито, осим мене. За смисао свог живота човек више не тражи потврду од ближњих, него сам ствара свој смисао. Отуда и краткотрајност и крхкост такве личне истине и овакво схватање прети да све доведе до таквог релативизма, који не релативизује само општу истину, него релативизује и истину појединца; што је истина за једног, не мора бити и за другог. Ако неко покушава да проповеда истину људима, он као да чини злочин над слободом појединца.¹² Мисионарење је некад било схваћено као доношење истине једнима од стране других, па је тако било легитимно и крајње важно.¹³ Постмодернизам је изабрао слободу на штету опште истине. Тај процес је више био реакција против злоупотребе истине, него тежња за слободом.¹⁴

Индивидуализам се мењао кроз своју кратку историју. Прво се манифестовао као мукотрпан рад, тежња за богатством, да би после дошло раздобље трошења, расипања, уживања, путовања и тражења среће у садашњости. Постмодерна се огледа у тежњи ка личној слободи, људским правима и недодирљивој приватности.¹⁵ Појединац постаје највећи приоритет и једино што стоји изнад његовог захтева јесу захтеви других појединаца. Више је на цени мала лична срећа, него колективна утопија. Свако сада жели за себе да буде образован, да лепше изгледа, да се бави спортом, брине за своје здравље, храни се здраво, да изгледа младо, да буде вољен и прихваћен. Човек је спреман радије да трпи друштвену неправду, него забрану и ограничење приватне области живљења.¹⁶ Окренут је себи, садашњости и срећи. Срећа је повезана са здрављем, па је све дозвољено да би се испунио тај услов и у томе видимо узрок успеха алтернативне медицине.

Овакав индивидуализам нагло се преображава у нарцизам. Нарцизам постаје врхунац индивидуализма постмодерне. Нарцис постаје пример свакодневног човека који је заљубљен у свој лик у језеру. Људско ја се уздиже, истиче, обожава и постаје прави предмет култа у богатим земљама.¹⁷ Заокупљеност својим бићем проширила се на све просторе, јер је нарцизам појединца поузроковао психологизацију друштвеног, политичког и јавног живота. Та окренутост себи и самозаљубљеност довели су до настанка нарцистичког nihilizma. Међу масама су се развили неосетљивост, таштина, лакомисленост и тупост. Нарцисоидни nihilizam јавља се у лику сићушности, незнатности, равнодушности, несмислености. Дубока празнина у човеку очекује да барем нечим буде испуњења, јер није могуће даље опстати у ништавилу. Срепња и страх га опседају, а усамљеност унесређује. У средишту је неиздржив осећај немира, празнине постојања, неспособност да се љубе ствари и бића. Човек је постао неспреман да ишта прихвати и чулно је испражњен, тако да је подлегао нападима сопствене празнине.¹⁸

Такав индивидуализам је убрзо захватио и простор религије. Пошто је убио све велике колективистичке приче, погубан је био и по хришћанство. Рекли смо да је нестала и идеја опште истине, а исто се десило и са религиозном идејом. Нема опште религиозне истине, битнија је мала лична истина. Тако је индивидуализам разбио религију на делове и те делове је требало скупити у једну целину. Али та целина више није систематска. Ако нема једне истине, свакоме је дозвољено

да ствара своју истину и своју религију, па да из тих делова религије узима само оне које му се свиђају. Данас су сви људи уметници који стварају свој мозаик религије по сопственим истинама које нико други не сме да дира. Тај тип религије је изразито синкретистички, неконвенционалан и субјективан.¹⁹ Пол Виц (Paul Vitz) је то представио на други начин. Он говори о *потрошачком хришћанству*.²⁰ У једном великом супермаркету религиозних идеја, хришћанин потрошач улази и купује. Бира оно што му се свиђа, по изгледу, цени, захтевима и све то заједно ставља у једну религиозну корпу. Он ту корпу може врло лако и да испразни ако више нема користи од ње или ако му се више не свиђају ти производи. Ако се то деси, њега ништа не спречава да трага за неком другом робом.

Улога свештеника ту није да проповеда једну истину, него да буде трговац и да нуди идеје за продају. Све је дозвољено да би се испунио апсолутни услов, а то је човекова тренутна срећа. За Истину ту нема места, него велику улогу игра маркетинг тренутне среће или среће блиске будућности. Индивидуалистичка религиозност је зарад те среће способна да измеша учења која су сама по себи контрадикторна. Пошто је битна срећа, човека привлачи идеја реинкарнације, јер, ако није био довољно срећан у свом животу, ту је други живот који га чека после овог, за који не значи да је био први. Ако се у овом животу родио у радничкој породици и својим животом није задовољан, он може да се нада да ће у следећем животу бити рођен у некој богатој породици где ће моћи да ужива, да се проводи, да буде богат, има добар ауто или било шта о чему машта. Зато су данас емисије и риалити о познатима толико популарни, јер људи желе да изгледају као они и да живе њихове животе. Учесници емисије, наводно, живе њихов сан. Тако и један хришћанин верује у реинкарнацију сматрајући себе и даље хришћанином коме је васкрсење основ вере. Занемарује да је реинкарнација сушта супротност васкрсењу. Једна од карактеристика такве религи-

озности јесте и краткотрајност. Човек створи религију која њему одговара и која испуњава његове услове. Оног тренутка кад престане да их испуњава, он је мења и ствара нову религију. За њега је то само једна велика игра, забава за нарцисоидног човека који тежи тренутној срећи и кога мање интересује есхатологија. Настаје *хришћанство на свој начин*, а не по учењу Цркве и библијске традиције.²¹

Хришћански индивидуализам се огледа у два нивоа.²² Први је ниво *растављања догматског учења*. Људу су престали да верују подједнако у све догмате Цркве, него исповедају само неки део Символа вере. На пример, верује се да је Бог један, али не и да је Света Тројица, или да је Господ Исус Христос Син Божији, али не и да је човек. Једноставно, они делови који се човеку не свиђају или који су тешко разумљиви, прескачу се и у томе се не види никакав проблем. Ова појава се често назива унутрашњом секуларизацијом Цркве.

Други ниво утицаја индивидуализма огледа се у мешању хришћанских и нехришћанских веровања и њиховом укључивању у лични символ вере. Док су на првом нивоу бирали само одређене догмате Цркве, људи сада тим лично изабраним догматима додају нехришћанска веровања. Тако ставарају једну привлачну синкретичку смесу супротних космологија (светоназора), једну вишу целину, као што је, на пример, мешање реинкарнације и васкрсења; ту су и разне технике медитације, јога вежбе, макробиотичка исхрана и тако даље. Те супротности се код њих никад не искључују, него се увек сједињавају.

Да ли Црква има одговор на овакво стање и шта је њен задатак? Пре свега, Црква се не сме одрећи своје Истине, односно Господа који је рекао: *Ја сам Пут, Истина и Живот* (Јн 14, 6). Апсолутизација истине може да води у екстремизам и насиље, у опасност од фундаментализма, али наша Истина је повезана са животом, а не са насиљем. Та Истина је пут који води у живот и таквог се пута не можемо одрећи. За њу се увек боримо, али не одвајајући је од живота, јер ћемо је се у супротном одрећи. Али начин никада не сме бити насиље. Управо то разарање идеје истине је највећа слабост, а опет и нешто по чему се и распознаје секуларну друштво.²³ Хришћанство је увек имало и увек ће имати само једну Истину – Васкрелог Господа Исуса Христа, и та Истина је вечна, и она води у Живот. Само је она смисао живота, а не краткотрајна „истина“ неког појединца. Мисија Цркве је да такву Истину проповеда и да је ставља насупрот осталим, да их тако назовемо, „малим истинама“.

Секуларизација и плуралистичко друштво нису пре свега негативани феномени по Цркву. Несврсиходно је трудити се да се ти феномени превазиђу и да се сања о временима која су прошла. Обавеза је искористити шансу коју пружа садашњост. Свако доба у себи носи Божији благослов и човекову грешност; ни савремено доба није изузетак. Плуралистичко друштво даје слободу враћања изворној мисији хришћанства, сведочењу Јеванђеља и Истине. Логично је избећи увек лош брак са политиком.

Било је доста примера у историји када је Цркви ускраћивано сведочење Јеванђеља и Истине. Довољно је сетити се само комунизма на нашим просторима. Данас плуралистичко друштво то омогућава и обавеза је Цркве да такву могућност искористи.

Борбом за Истину, чланови Цркве се боре и против индивидуализма данашњег друштва. Суштина Цркве јесте Литургија, а Литургија је заједница, управо оно што је супротно индивидуализму. Црква није скуп индивидуа, него је заједница личности које се, свака јединствена и непоновљива, кроз ту заједницу спасавају. Не може индивидуа да буде део Тела Христовог, јер ће онда тај део рећи руци „не требаш ми“, или ће рука пак рећи ноzi „не требаш ми“; а ако имамо само делове тела, онда то није тело које је живо. А Црква је живо Тело Христово: иако је много удова, тело је једно (1. Кор 12). То илуструје и чувена Тертулијанова изрека „*unus Christianus nullus Christianus*“.²⁴ Индивидуализам је стран хришћанској онтологији и њему увек насупрот стоји Литургија, а Црква није ништа друго до Литургија.

Напомене:

М. Благојевић, „Савремене религијске промене: секуларизациона парадигма и десекуларизација“ у *Теме – часопис за друштвене науке*, 1 – 2, 2005, 22.

² D. Bell, „The Return of the Sacred: The Argument about the Future of Religion“, *Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences*, Vol. 31, No. 6, 1978, 30, преузето са <http://www.jstor.org/stable/3823029> 17. јуна 2012.

³ Ž. Mardešić, *Rascjep u svetome*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2007, 281 – 282.

⁴ I. Raguž, „Poslanje Crkve u pluralizmu – preobražavajuće prihvatanje“, *Bogoslovska smotra*, Zagreb, 2003, 271.

⁵ Raguž, „Poslanje Crkve u pluralizmu“, 272

⁶ J. Jukić, *Budućnost religije*, Split, Matica hrvatska, 1991, 220.

⁷ Mardešić, *Rascjep*, 657.

⁸ Исто.

⁹ Више о томе Mardešić, *Rascjep*, 657 – 663.

¹⁰ Исто, 663.

¹¹ Исто, 664 – 665.

¹² Jukić, *Budućnost religije*, 220 – 221.

¹³ В. Паненберг, „Како размишљати о секуларизму“, *Логос*, Београд, 2006, 210.

¹⁴ Mardešić, *Rascjep*, 672 – 673.

¹⁵ Исто, 668.

¹⁶ Jukić, *Budućnost religije*, 221.

¹⁷ Исто, 222.

¹⁸ Исто, 223 – 224.

¹⁹ Mardešić, *Rascjep*, 670 – 672.

²⁰ З. Крстић, *Актуелни црквени устав и процес секуларизације*, 2 – 3, преузето са <http://www.eparhija-sumadijska.org.rs> 27. марта 2012.

²¹ Mardešić, *Rascjep*, 672.

²² према Mardešić, *Rascjep*, 674 – 676.

²³ Паненберг, „Како размишљати о секуларизму“, 211.

²⁴ *Један хришћанин, ниједан хришћанин*.

Небојша Ђокић, Оливера Думић

ПРИЛОГ ИСТОРИЈЕ ЦРКВЕ У СТОЈНИКУ

Северно од данашњег села Стојника налази се локалитет Градиште, где наилази на трагове старог селишта.¹ Махала са истим називом помиње се у османским изворима из 1516. и 1521 – 23. године.² У истим изворима помиње се први пут 1528. године и само село под именом Столник са 5 домова.³ У попису из 1528 – 30. године наводи се под именом Стојник са 35 домова, 1536. године опет као Столник са 5 домова и 1560. године као Стојник са 21 домом.⁴

По предању село се најпре налазило на месту Старо село, где има трагова од ранијег гробља (локалитет Гробљице), касније на месту Дубока јама – у изворном делу потока Врбовца, где се данас налази сеоско гробље. Развој села у каснијим раздобљима може се пратити на основу пописа броја кућа: 1818. године било их је 38, 1822. године – 44, 1846. године 79 и 1921. године чак 228 домова.⁵

У Стојнику је постојала средњовековна црквица чији су остаци нађени на локалитету Пећине око 1,5 км источно од села. Остаци су откривени приликом археолошких ископавања 1966. године. Реч је о малој једнобродној црквици са полукружном апсидом. Јужни зид са приграђеним пиластром и западни зид са вратима. Северни зид је констатован на основу трагова малтера и ситнијег камена у темељној јама. Зидови црквице су очувани у висини 30 до 100 цм, грађени су од већих блокова ломљеног и мало притесаног камена, између којих је убацивано мање камење повезано кречним малтером. У наосу цркве су нађени остаци пода рађеног од камених плоча неправилног облика. Лево и десно од улаза, уз јужни и северни зид наоса, откривена је по једна надгробна плоча без натписа. У гробовима није било прилога. Од покретног материјала нађене су две фрагментоване зделе. Једна од њих представља значајан примерак глеђосане керамике са почетка XVI века.⁶

Премда нема чврстих доказа ипак је највероватније да црква потиче из XV века и преставаља гробну цркву неког нижег властелина из времена деспотовине.

У време аустријске владавине овим крајевима почетком XVIII века у Стојнику није било цркве, премда је за то време Стојник са тридесетак домова био прилично велико село. По подацима из рачуна о таксилу купљеном 1723. године лесковачка парохија којој је припадао Стојник је имала 53 хлеба.⁷ По подацима “таксила ексархата грочанског и диштрикта београдског” из 1732. године Стојник је са селима Хан (50 хлеба), Борак (32 хлеба) и Лесковац (33 хлеба) припадао лесковачкој нурији (парохији) попа Арсенија из Лесковца. Стојник је имао 31 дом (хлеб) а на челу села је био кнез Радосав. Црква св. Димитрија је у Лесковцу је била стара камена црква са сводом и у то време је била покривена новом шиндром. Црква је за оно време била добро опремљена а имала је чак и мали иконостас са десетак малих московских икона. Поп Арсеније је био родом из села Лесковца и имао је те 1732. године око 40 година.⁸

Премда Б. Вујовић, позивајући се на црквени летопис тврди како је на месту Кућерине (између Стојника

и Губеревца) од краја XVIII или бар почетка XIX века постојала црква брвнара, врло детаљни српски пописи из 1836. године (а и каснији) не спомињу никакву цркву у Стојнику. С обзиром да постоји прилично

обимна архивска грађа за овај крај све негде од 1818. године можемо са сигурношћу тврдити да после Првог српског устанка није било цркве у Стојнику. А вероватно ни пре устанка, јер да је било цркве и да је она страдала готово је извесно да би била обновљена врло брзо након устанка.

Међутим у Стојнику у то време, 1836. године, има свештеника. Наиме, митрополит је 2/14. априла 1836. године обавестио баћевачког намесника да ће јереј Илија из Стојника бити постављен за пароха села Стојника и Губеревца, а ђакон Лазар, који ће ускоро бити рукоположен у презвитера добити остала села почивших свештеника Максима и Марка. Митрополит је наложио намеснику да каже и једном и другом да спреме по један цванцик на кућу, и ово до Ђурђева дана да за парохије положи митрополиту, након чега ће добити синђелије.⁹ Јереја Илију Милановића је 30. октобра/11. новембра 1835. године рукоположио митрополит Петар у Београду. Илија је 1836. године добио и синђелију на парохију коју су чинили села Стојник и Губеревац.¹⁰ Био је парох у Стојнику и 1841. године.¹¹ Служио је у белњинској цркви.

Августа 1851. године белјински намесник Лазар Љубинковић јавио је митрополиту да Стојничани желе да њихов ђак Милош Бранковић, који је те јесени требало да пође у Богословију буде њихов будући свештеник поготово што је јереј Кузман Поповић, избеглица из Босне, који је их привремено опслуживао намеравао да се по истеку једне године врати у Босну. Намесник је зато предлагао да се Димитрије, брат јереја Благоја, рукоположи за привременог пароха у Стојнику.¹² Јереј Кузман се касније предомислио што се тиче повратка у Босну, остао је у Србији и одређен је на парохију мајурску.¹³

Вратимо се стојничкој цркви брвнари. По црквеном летопису, та наводна црква брвнара услед размрице сељака порушена је 1851. године. На месту где се налазила црква брвнара данас постоји белег, у ствари столетни клен око кога се данас не оре а има и данас одређени значај у верским обредима.¹⁴ У ствари истина је сасвим другачија. У зиму 1850/51. године општество стојничко је од митрополита Петра затражило благослов да сагради цркву брвнару. Митрополит је прихватио њихову молбу и 3/15. марта 1851. године наложио намеснику белјинском да, с обзиром да је општеству стојничком дозволио изградњу цркве, оде кад буде позван да освешта темеље.¹⁵ Намесник је 5/17. априла 1851. године обавестио митрополита да је освештао темеље нове стојничке цркве и да је њеној изградњи већ приступљено.¹⁶ На Покров пресвете Богородице 1/13. октобра црква је освештана и постављен антиминос који је сачуван до данас у новој цркви. Храм новосаграђене цркве је био управо Покров пресвете Богородице. Митрополит је 17/29. октобра обавестио белјинског намесника да је ново рукоположеног јереја Димитрија Протића поставио на стојничку парохију за привременог опслужитеља. Истовремено му је наложио да пита Губеревчане хоће ли да буду при стојничкој или белјинској цркви. У првом случају би им јереј био Димитрије а у другом сам намесник.¹⁷ Иконостас је 1852. и 1853. године израдио Илија Петровић и он је служио и у каснијој капели све до зидања данашње цркве кад је пренет у манастир Тресије. Од старог

иконостаса до шездесетих година XX века у Стојнику је био сачуван само крст са Распећем који је стајао на накнадно израђеном постољу док се већина других икона налазила у манастиру Тресије.¹⁸

Јереј Димитрије није дуго остао на парохији и Стојничани су већ у пролеће 1852. године остали без пароха. Због тога је митрополит у лето 1852. године послао јереја Арсенија Срдановића да привремено опслужује стојничку парохију.¹⁹

Општина села Баба је у јесен 1861. године тражила да се ради веће “угодности” одвоји од цркве неменикућске и припоји цркви у Стојнику. Међутим митрополит им није усвојио молбу па је село Баба остало и даље при цркви у Неменикућама.²⁰

Нова црква није дуго служила већ је ускоро пала па је морала друга да се гради. Пошто није било пара саграђена је на истом месту, по митрополиту Михаилу 1871. године, капела од чатме.²¹ У капелу су прене-

те све ствари из порушене цркве укључујући и иконостас и књиге. При капели је 1874. године била једна парохија која се састојала из села: Стојник (98 домова) и Губеревац (85 домова) тј укупно 183 дома.²²

У Стојнику је и 1895. године још увек била у употреби споменута капела, од слабог материјала, чији је патрон храма био Свети евангелист Марко.²³

При капели је 1895. године постојала једна парохија коју су сачињавала села: Стојник, Губеревац и Бабе.²⁴ У парохији је у 300 домова живело 1900 становника. Свештеник је био Милош Бранковић.²⁵ У стојничкој цркви је 28. октобра/9. новембра 1898. године рукоположен за ђакона Милан Бранковић рођени брат стојничког пароха Милоша и одмах постављен за ђакона при варваринској цркви.²⁶

Ова стара капела је била у употреби све до 1935. године. Наиме, у периоду од 1928. до 1935. године, за време свештеника Владимира и Чедомира Симића, подигнута је нова парохијална црква Светог Марка. И те 1935. године парохија се састојала из напред споменута три села Стојника, Губереваца и Бабе. Црква је изграђена по пројекту Министарства грађевина који је уобличио 1925. године архитекта П. Ј. Поповић.²⁷ Иконостас је 1935. године сликао Александар Дикиј.

Антиминс је патријарха Варнаве.²⁸

Напомене:

¹ Б. Дробњаковић, *Космај*, СЕЗ XLVI, Насеља књ. 26, 94 – 96

² Хасим Шабановић, *Турски извори књ. I св. I, Катастарски пописи Београда и околине 1476 – 1566*, Београд 1964, 13, 23

³ Исто, 84

⁴ Исто, 122, 389, 419, 524

⁵ Б. Дробњаковић, н. д., 94 – 96

⁶ Истраживање је спровела екипа Музеја града Београда под руководством В. Кондића. М. Поповић, *Стојник, Сопот Београд, локалитет Пећине*, Археолошки преглед 8, Београд 1966, 170 – 171; М. Бирташевић, *Средњовековна керамика*, Београд 1970, 78 (кат. бр. 138, сл. 70), Б. Вујовић, *Црквени споменици на подручју града Београда*, Београд 1973, 318 – 319

⁷ Д. Руварац, *Митрополија београдска око 1733. године*, Споменик СКА XLII, Београд, 1905, 151

⁸ Д. Руварац, *Митрополија београдска око 1733. године*, Споменик СКА XLII, Београд, 1905, 145 и 149

⁹ АС – Митрополија – Но 330/1836. у Београду 2. априла 1836, писмо митрополита намеснику баћевачком Илији

¹⁰ АС – Државни Совјет – РН^о 196/837, Списак свештенства монашког и мирског реда у целој Србији године 1836. ^{те}, ч. 39, лист 61

¹¹ АС – Митрополија – Е 18/1841, Списак свјаштенства Архиепископства Београдске

¹² АС – Митрополија – Е 553/1851, Писмо намесника бељинског од 12. августа 1851. године

¹³ АС – Митрополија – Е 660/1851, Јереј Кузман одређен за парохију мајурску

¹⁴ Б. Вујовић, *Црквени споменици на подручју града Београда*, Београд 1973, 319

¹⁵ АС – Митрополија – Е 135/1851, Митрополитов налог намеснику бељинском од 3. марта 1851. године

¹⁶ АС – Митрополија – Е 212/1851, Извештај бељинског намесника митрополиту од 5. априла 1851. године

¹⁷ АС – Митрополија – Е 812/1851, Писмо митрополита Петра намеснику бељинском од 17. октобра 1851. године

¹⁸ Б. Вујовић, *Црквени споменици на подручју града Београда*, Београд 1973, 319; о старом иконостасу детаљније видети у: исто, 338 – 342; Митрополитъ Михаилъ, *Православна српска црква у княжеству Срби*, Београд 1874, 9

¹⁹ АС – Митрополија – Е 672/1852, Писмо митрополита бељинском намеснику да се шаље јереј Арсеније Срдановић да привремено опслужује стјничку парохију

²⁰ АС – Митрополија – Е 869/1861, Захтев општине села Бабе да се одвоје од цркве неменикућске и причисле се стојничкој цркви

²¹ Митрополит Михаило, *Православна српска црква у Краљевини Србији*, Београд 1895, 21

²² Митрополитъ Михаилъ, *Православна српска црква у княжеству Срби*, Београд 1874, 9

²³ Митрополит Михаило, *Православна српска црква у Краљевини Србији*, Београд 1895, 21

²⁴ Село Бабе је 1874. године била у неменикућској парохији.

²⁵ Митрополит Михаило, *Православна српска црква у Краљевини Србији*, Београд 1895, 21

²⁶ *Шематизам источно православно српско патријаршије по подацима из 1924. године*, Сремски Карловци 1925, 72; *Летописа саборне (старе) пожаревачке цркве*, 24

²⁷ Арива Југославије, Збирка планова Архитектонског одељења Министарства грађевина Но. 164; Б. Вујовић, *Црквени споменици на подручју града Београда*, Београд 1973, 319 – 320.

²⁸ *Српска православна епархија шумадијска 1947 – 1997*, Шематизам, Крагујевац 1997, 75

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДНЈСКОЈ

Његово преосвеиштво епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. августа 2013. до 30. септембра 2013. године:

Осветити:

Капелу Покрова Пресвете Богородице у манастиру Денковцу, 24. августа 2013. године;

Парохијски дом, капелу за палење свећа и бунар при храму Светог великомученика Георгија у Рабровцу, Архијерејско намесништво младеновачко, 14. септембра 2013. године;

Крст и звона за храм Светог Николе у Дражевцу, Архијерејско намесништво беланичко, 17. септембра 2013. године.

Извршити преименовање:

Досадашњег мушког манастира Светог великомученика Георгија – Липара у Горњој Сабанти у женски манастир Светог великомученика Георгија – Липара у Горњој Сабанти.

Одликвати:

Чином протојереја:

Протонамесника Јовицу Ескића, привременог пароха белинског при храму Светог архангела Гаврила у Белјини, Архијерејско намесништво космајско.

Орденом Војска Карађорђа:

Господина Милисав Јевтића из Лисовића.

Архијерејском граматом признања:

Градску општину Барајево;

Канцеларију Владе Србије за сарадњу са црквама и верским заједницама;

Милана Михајловића из Рабровца;

Протонамесника Владана Јовановића;

Предузеће *Беоцран* из Београда;

Јавно комунално предузеће из Младеновца;

Ирину Баћић из Крагујевца;

Миодрага Крстића из Крагујевца.

Архијерејском захвалницом:

Центар за културу Барајево;

Академију СПЦ за уметност и конзервацију;

Миодрага Пантића из Манића;

Младена Ристовића из Лисовића;

Зорана Рашића из Лисовића;

Ђорђа Николића;

Александра Петровића;

Танаска Манића;

Милоша Ракића;

Дарка Глишића;

Данка Глишића;

Добрицу Павловића;

Александра Вићовца;

Слободана Арсића;

Мила Арсића;

Мила Вујића;

Живорада Младеновића;

Ратка Васиљевића;

Радослава Пантића;

Драгана Марковића;

Бранка Крталицу;

Милоша Љ. Павловића;

Драгољуба Андрића;

Николу Петровића;

Милоша Павловића;

Радета Марића;

Драгана Матића;

Електродистрибуцију из Младеновца;

Владу Степића из Младеновца.

Замонашити по чину велике схиме:

Монахињу Тајсу (Ракић), игуманију манастира Светог архангела Гаврила – Вољавче, оставивши јој досадашње монашко име Тајса.

Поверити у опслуживање:

Протојереју Милану Беговићу, пензионисаном пароху крагујевачком, упражњену Другу сушичку парохију при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Разрешити:

Јереја Драгана Поповића даље дужности привременог пароха Друге аеродромске парохије при храму Светог Саве у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко; Архимандрита Саву (Аврамовића) даље дужности настојатеља манастира Светог великомученика Георгија – Липара.

Казнити укором:

Протојереја Бојана Димитријевића, привременог пароха маршићког у Маршићу, Архијерејско намесништво лепеничко;

Јереја Мирка Шилковића, привременог пароха ресничког у Реснику, Архијерејско намесништво лепеничко.

Поделити канонски отпуст:

Милану Јовановићу у свезу клира Епархије банатске;

Архимандриту Сави (Аврамовићу) у свезу клира Епархије нишке;

Срђану Радмановићу у свезу клира Епархије зворничко-тузланске.

Завршили богословију:

Живојин Јанковић;

Никола Новаковић;

Владан Трифуновић.

Поделити благослов за упис на Православни богословски факултет Универзитета у Београду:

Урошу Павловићу;

Николи Новаковићу;

Владану Трифуновићу;

Живојину Јанковићу.

Поделити благослов за упис на постипломске студије на Академији за уметност и конзервацију СПЦ у Београду:

Анђелки Антонијевић.

Пензионисати:

Протојереја Милана Беговића, привременог пароха Друге сушичке парохије у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНІСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. септембра 2013. године до 30. септембра 2013. године

АВГУСТ

1. август 2013:

Служио Литургију у Светониколајевском манастиру Павловцу на Космају током које је крстио малу Софију, кћерку младеновачког ђакона Марка Јефтића;

Посетио Буковик ради упознавања са земљиштем за изградњу нове цркве;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

2. август 2013 – Свети пророк Илија:

Освештао храм Светог пророка Илије у селу Рти код Гуче у којем је служио Свету Литургију; ктитору храма Миленку Костићу из Чачка уручио Орден Светог Саве првог степена; Посетио у Котражи храмове Светог великомученика Пантелејмона и Светог великомученика Георгија; Освештао крст за нову цркву у Лучанима.

3. август 2013:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви, Посетио манастир Ђурђево Ступове код Берана и учествовао у бденију.

4. август 2013:

Саслуживао, са више архијереја СПЦ, на Литургији коју је у манастиру Ђурђеви Ступови код Берана служио Господин Иринеј, Патријарх српски, поводом осам векова од подизања овог манастира; Примιο у Владичанском двору у Крагујевцу Господина Иринеја, Патријарха српског и Господина Лонгина, Епископа новогрчанничко-средњезападноамеричког.

5. август 2013:

Служио Литургију у манастиру Вујну и игумана Јована произвео у архимандрита; Посетио село Брђане ради упознавања са земљиштем за подизање нове цркве; Посетио храм у Горњој Трепчи; Освештао крстове за нову цркву у Брајиновцу.

6. август 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица; Рад у Епархијској канцеларији у Краљеву; Посетио Александровац и обишао виноград који је поклоњен манастиру Студеници.

7. август 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Лазара Косовског; Рад у Епархијској канцеларији.

8. август 2013:

Служио Литургију у манастиру Петковици у Страгарима и пререзао славски колач поводом славе манастирског храма (Преподобномученица Параскева); Посетио сестринство манастира Благовештења Рудничког.

9. август 2013 – Свети великомученик Пантелејмон:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово и пререзао славски колач поводом храмовне славе; Посетио у Сопоту протојереја ставрофора Љубишу Смиљковића поводом крсне славе.

10. август 2013:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви; Рад у Епархијској канцеларији;

Посетио, у пратњи Господина Иринеја, Патријарха српског, Господина Јефрема, епископа бањалучког.

11. август 2013:

Саслуживао, са више архијереја СПЦ, Господину Иринеју, Патријарху српском, на Литургији у Босанском Петровцу, током које је устоличен Господин Атанасије, новоизабрани епископ бихаћко-петровачки.

12. август 2013:

Служио Литургију у манастиру Дивостину; Рад у Епархијској канцеларији.

13. август 2013:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора; Служио у Ариљу опело снахи Надежди Младеновић; Посетио братство храма у Ариљу; Служио у селу Вране помен унуку Марку.

14. август 2013:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви и пререзао славски колач поводом храмовне славе (Изношење Часног крста) параклиса овог храма; Рад у Епархијској канцеларији у Краљеву.

15. август 2013:

Саслуживао, са више архијереја СПЦ, Господину др Амфилохију, Митрополиту црногорско-приморском, на Литургији коју је служио у манастиру Бањској поводом седам векова од подизања; Посетио село Вареве код Рашке ради надгледања радова на изградњи храма; Освештао у Црквинама крстове и звона за нову цркву; Посетио Грошницу ради надгледања радова на изградњи храма.

16. август 2013:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Рад у Епархијској канцеларији; Отворио у музеју у Краљеву изложбу Веље Михајловића.

17. август 2013:

Служио у манастиру Драчи Литургију и полугодишњи парастос монахињи Марини; Служио у селу Шљивици опело Живки Филиповић; Посетио сестринство манастира Каленића; Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

18. август 2013:

Служио Литургију у Преображенском храму у Смедервској Паланци; Примιο Епископа Амфилохија са Новог Зеланда, Посетио храм Светих Јоакима и Ане у Прелини.

19. август 2013 – Преображење:

Служио Литургију у манастиру Преображењу Овчарском и пререзао славски колач поводом славе манастирског храма; Посетио братство манастира Вазнесења у Овчарско-кабларској клисури.

20. август 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово; Рад у Епархијској канцеларији.

21. август 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији у Краљеву;
Присуствовао отварању изложбе о Диани Будисављевић у Епархијском центру у Крагујевцу (Госпојинске свечаности).

22. август 2013:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Посетио Илићево ради надгледања радова на новој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио Господина др Порфирија, Епископа јегарског,
Присуствовао концерту црквеног хора из Бугарске у Саборној крагујевачкој цркви.

23. август 2013:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији;
Замонашио у манастиру Вољавчки игуманију Таису по чину велике схиме.

24. август 2013:

Служио Литургију у манастиру Денковцу и освештао (мало освећење) капелу у манастирском конаку.

25. август 2013:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад у Патријаршији СПЦ;

26. август 2013:

Учествова у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

27. август 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

28. август 2013 – Велика Госпојина:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Пререзао славски колач у цркви у Влачки поводом храмовне славе;
Присуствовао свечаном програму (Госпојинске свечаности) у Књажевско-српском театру у Крагујевцу.

29. август 2013:

Служио Литургију у храму Светог Романа Српског у Мајуру и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Посетио храм Свете Петке у Јагодини ради надгледања радова.

30. август 2013:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Замонашио у Успенском манастиру у Овчару искушеницу Стојку давши јој монашко име Олимпијада;
Посетио манастир Јовање и служио помен монахињама Нини и Харитини (мајци и сестри Патријарха српског Господина Иринеја);
Посетио село Љубић ради надгледања радова на изградњи нове цркве.

31. август 2013:

Служио Литургију у храму Светог апостола Павла у Цветкама поводом обележавања два века од смрти јунака из Првог српског устанка Јована Курсуле; служио помен Јовану Курсули и његовој мајци Магдалини; освештао спомен-собу Јована Курсуле.

СЕПТЕМБАР

1. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором и произнео молитве Призива Светог Духа поводом почетка школске године у Богословији Светог Јована Златоустог у Крагујевцу; рукоположио у чин презвитера Ђакона Владу Бранисављевића.

2. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад у Епархијској канцеларији у Краљеву;
Примио Милоша Стаматовића, председника општине Чајетина;
Посетио Врњачку Бању поводом договора о реновирању патријарашке vile;
Посетио село Подунавце ради надгледања градње храмовне припрате.

3. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Служио у Ариљу парастос унуку Марку;
Посетио Златибор ради надгледања радова на изградњи нове цркве.

4. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији.

5. септембар 2013:

Служио Литургију и молитве Призива Светог Духа у школи у Рековцу;
Присуствовао округлом столу о лику и делу Диане Будисављевић.

6. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио секретара Жичке епархије;
Присуствовао у Епархијском центру отварању изложбе цртежа о манастиру Хиландару.

7. септембар 2013:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији.

8. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија у Венчанима и освештао звона за цркву;
Освештао у Буковику земљиште за нову цркву;
Посетио манастир Венчац.

9. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Рачи; у рачанској школи присуствовао часу духовности;
Освештао у селу Биоскама дом протојереја ставрофора Љубинка Костића;
Посетио дом протојереја ставрофора Милуна Костића, свештеника у Лондону;
Посетио храм Свете Петке у селу Јараквићима.

10. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Присуствовао часу духовности у крагујевачкој Медицинској школи;
Освештао у Бајиној Башти земљиште за нови храм Светог Саве;
Посетио храм у селу Солотуши код Бајине Баште.

11. септембар 2013:

Служио Литургију у манастиру Каленићу;
Примио Радишу Пљакића, потпредседника Епархијског управног одбора.

12. септембар 2013:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији;
Присуствовао часу духовности у крагујевачкој школи Вук Караџић;
Присуствовао у Епархијском центру концерту браће Теофиловић.

13. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Присуствовао часу духовности у школи у Малим Пчелицама;
Одредио распоред живописа у цркви у Кијеву;
Посетио цркву у Доброводици,
Одредио распоред живописа у цркви у Доњим Комарицама;
Посетио село Бабе ради надгледања радова на Епархијској кући.

14. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија у Рабровцу; освештао парохијски дом, иконе поред чесме и бунар у порти;
Одредио распоред живописа у цркви у Засељу.

15. септембар 2013:

Саслуживао, са више архијереја СПЦ, на Литургији у Сарајеву Господину Иринеју, Патријарху српском, поводом четрдесетогодишњице архијерејске службе Господина Николаја, Митрополита дабробосанског.

16. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог патријарха Јоаникија у Орашцу током које је крстио малог Растка, сина аранђеловачког свештеника Ивана Теодосића; пререзао славски колач поводом храмовне славе; освештао хотел Оливере Карић у Орашцу.

17. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Присуствовао часу духовности у Основној школи Илија Гарашанин у Аранђеловцу и Средњој школи Милета Николић у Аранђеловцу;
Посетио Степојевац ради надгледања радова на изградњи парохијског дома;
Освештао звона за цркву у Дражевцу;
Одредио место за изградњу нове цркве у Борку;
Одредио место за изградњу нове цркве у Мељаку;
Посетио храм у Барајеву;
Посетио цркву у Баћевцу ради надгледања актуелних радова;
Рад у Патријаршији СПЦ.

18. септембар 2013:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

19. септембар 2013:

Служио Литургију у манастиру Благовештењу и пререзао славски колач поводом славе манастирске капеле (Чудо Светог архангела Михаила);
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио архимандрита Јована, игумана манастира Вујна;
Присуствовао у Духовно-едукативном центру Свети Јован Златоусти представљању књиге *Res publica* Давора Цалта.

20. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији у Краљеву;

Служио бденије у манастиру Каленићу;

Присуствовао додели награда у Владичанском двору поводом Госпојинских свечаности.

21. септембар 2013 – Мала Госпојина:

Освештао нову цркву Рођења Пресвете Богородице у насељу Власову у Рашкој у којој је служио Свету Литургију;
Посетио са Господином Теодосијем, Епископом рашко-призренским, манастир Кончул;
Одредио распоред живописа у цркви у селу Милатковићу;
Посетио цркву у Рудници;
Одредио место за нову цркву на Копаонику.

22. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светих Јоакима и Ане у Међулужју и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Венчао у храму Свете Петке у Јагодини Срећка и Јелку и Александра и Александру;
Крстио у Саборној крагујевачкој цркви малу Теодору.

23. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором;
Посетио, у пратњи Верољуба Дугалића и Драгиње Ђурић, манастир Студеницу.

24. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији;

25. септембар 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Одредио место у Неменикућама за градњу новог манастира Свете Петке;
Рад у Патријаршији СПЦ.

26. септембар 2013:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ;
Служио Крстовданско бденије у саборном крагујевачком храму.

27. септембар 2013 – Крстовдан:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Примио директора Музеја у Шумарицама ради договора о обележавању 21. октобра, дана стрељања крагујевачких ђака 1941. године.

28. септембар 2013:

Служио Литургију у Бељини поводом двестогодишњице подизања храма Светог архангела Михаила; пароха бељинског одликовао протојерејским чином;
Крстио у Венчанима малу Митру, кћерку свештеника Милоша Митровића;
Примио у Владичанском двору Господина Јосифа, Архиепископа западноамеричког из Сан Франциска Антиохијске патријаршије, са члановима делегације.

29. септембар 2013:

Служио Литургију са Архиепископом Господином Јосифом (Антиохијска патријаршија) Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Посетио, у пратњи Архиепископа Господина Јосифа, манастире Драчу и Дивостин, као и Стару крагујевачку цркву.

30. септембар 2013:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора;
Посетио, у пратњи Архиепископа Господина Јосифа, манастир Студеницу и Горњу и Доњу испосницу овог манастира.

ПРАВОСЛАВНО ЈУТРО – ЖИВЕТИ ИСТИНОМ У ВЕРИ, НАДИ И ЉУБАВИ

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована на регионалном радију „Радио Јагодина“ (97, 3 Mhz), 22. маја 2004. године, на празник Преноса моштију Светог Николаја Мирликијског Чудотворца, кренула је са емитовањем емисија Српске Православне Епархије шумадијске и Црквених општина јагодинских (ЦО при храму Светих апостола Петра и Павла, и ЦО при храму Светих архистратига Михаила и Гаврила), „Православно јутро“, коју уређује вероучитељ Борис Милосављевић.

Трајање емисије је 90 минута, а емитује се премијерно недељом са почетком у 8:30 часова, док је репризно емитовање суботом са почетком у 8:30 часова. До сада је премијерно емитовано преко 420 емисија, док су наши слушаоци имали прилику да чују преко 900 емисија заједно са репризама. У летњем периоду од 30. јуна до 1. септембра, емитују се репризе емисија које су снимљене у претходном периоду

вом свима да дођу и литургијски виде како је благ Господ, да живе Истином у вери, нади и љубави, и да свима нама у души сване Православно јутро. Овај начин мисије Цркве пружа могућност пре свега деци која похађају Веронауку у јагодинским основним и средњим школама, да на свој начин, своју радост и искуство сусрета са Богом лично пренесу другима, и тако својим примером засведоче истинитост и лепоту наше Свете Православне вере.

Приближавајући се јубилеју 10. година емитовања на Радио Јагодини, који ће емисија прославити у мају 2014. године, на интернету је постављена страна емисије „Православно јутро“ у оквиру сајта www.svetiapostoli.com. Страни је могуће приступити и преко сајта www.eparhija-sumadijska.org.rs, као и преко портала www.noviput.rs, на којима са налазе линкови за емисију. Ускоро ће и све емисије које су емитоване на радију такође бити доступне на овој страни, тако

да ће сви они који желе моћи да их преслушају.

У реализацији емисије учествују: вероучитељ Предраг Димитријевић, ученици Гимназије „Светозар Марковић“ у Јагодини, Кристина Пешић и Соња Димитријевић, ученица средње медицинске школе у Крагујевцу, Јована Стевановић, члан новинарске секције ОШ „17. октобар“ из Јагодине, Зорана Јанковић, студент Јелена Спремо, као и запослени на радију: спи-

текуће године, у термину субота и недеља са почетком у 8.00 часова. Емисија се састоји из седам рубрика: Мисионарска писма, Духовник, Историја Живота, Не веруј у идоле, Христова наука, У свету постоји једно царство и Житија Светих. Такође у оквиру емисије се емитује и део материјала званичног радија Епархије Шумадијске „Радио Златоусти“.

Радио је медиј који је у односу на све друге данашње медије, пре свега мислим на интернет и телевизију, заиста доступан свуда, у аутомобилу, на послу, у продавници, где год се човек нађе, и као такав нама хришћанима пружа велике могућности да до сваког човека допремо, одазивајући се на позив Господа Христа „идите по свему свету и проповедајте јеванђеље сваком створењу...“ На овај начин глас Цркве Божије доступан је свуда, са увек отвореним и сталним пози-

кери Јелена Добросављевић, Весна Петровић, Сузана Лубура, Биљана Марковић, Никола Косановић и Слободанка Јевтић, тонска реализација Горан Јевтић и Златко Милојковић, а на свој начин допринос су да ли и сви остали запослени на радију.

За ову изузетну сарадњу Цркве са медијском кућом ЈИП „Нови Пут“ дугујемо захвалност директору ове куће Љубиши Бати Вујићу, као и уреднику „Радио Јагодине“ Горану Јевремовићу.

На крају, треба истаћи да највише дугујемо слушаоцима Радио Јагодине и ове емисије, који су сво време били уз нас. Ја лично захвалност дугујем и човеку који више није са нама – Жикици Јовановићу, који ми је много помогао да емисија постане и остане онаква каква је данас.

Вероучитељ Борис Милосављевић, уредник емисије

САПКА ПРАВОСЛАВНА БОГОСЛОВИЈА
СВ. ЈОКАНА ЗЛАТОВОШТОР

Владан Костадиновић
разредни старешина

Протојереј ставрофор
др Зоран Крстић професор,
ректор Богословије

Дванаеста генерација матураната 2008/2013 Крагујевац

Горан Адамовић

Милош Антић

Јанко Варга

Марко Весић

Стефан Драгићевић

Илија Илић

Стефан Манојловић

Немања Миливојевић

Јован Младеновић

Дарко Несторовић

Немања Пантић

Немања Ређић

Немања Росић

Страхиња Савковић

Никола Станишић

Лука Тазић

Дарко Трипковић

Гојко Филиповић

ДЕЧИЈА СТРАНА

„КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕБЕ ОБИЋ ПЕТА“

ПОКРОВ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Од увек је Црква прослављала Пресвету Богородицу као покровитељку и заштитницу рода хришћанског, која својим ходатајственим молитвама умилоствљава Бога према нама грешнима. Безброј пута показала се очигледно помоћ Пресвете Богородице како појединцима тако и народима, како у миру тако и у рату, како у монашким пустињама тако и у многољудним градовима. Догађај који Црква спомиње и празнује доказује само то постојано покровитељство Пресвете Богородице над родом хришћанским. У време цара Лава Мудрог (или Философа) 1. октобра 911. године било је свеноћно бдење у Богородичиној цркви Влахерне у Цариграду. Народа је била пуна црква. У позадини цркве стајао је Свети Андреј Јуродиви са својим учеником Епифанијем. У четврти сат ноћи појави се Пресвета Богородица изнад народа са распростртим омофором на рукама, као да том одећом покриваше народ. Беше обучена у златокрасну порфиру и сва блисташе у неисказаном сјају, окружена апостолима, светитељима, мученицима и девицама. Свети Андреј видећи то јављање показа руком Епифанију блаженом, и упита га: „Видиш ли, брате, Царицу и Госпођу над свим, како се моли за сав свет?“ Одговори Епифаније: „Видим, оче, и ужасавам се.“ Због тога се установи ово празновање, да нас подсети како на тај догађај тако и на стално покровитељство Пресвете Богородице, кад год ми то покровитељство, тај покров њен молитвено иштемо у невољама.

(Из *Охридског пролога*
Светог Владике Николаја Велимировића)

ЈАВНИ ЧАС ДУХОВНОСТИ У РАЧИ КРАГУЈЕВАЧКОЈ

Храм у Рачи посвећен Светим апостолима Петру и Павлу на дан Светог великомученика Пимена 9. септембра био је оваплоћено парче неба на земљи.

Разлог сабрања јесте Света Архијерејска Литургија коју је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски и администратор жички Г. Јован. Првојерарху шумадијском су салуживали архијерејски намесник опленачки протојереј-ставрофор Миладин Михаиловић, протојереј Обрен Стојановић и протонамесник Дејан Илић, гости из Епархије браничевске, као и јереји Милан Ћосић, Дејан Шишковић и Влада Бранисављевић уз заслужење ђакона Небојше Јаковљевића и Радета Јанковића.

Поучивши после прочитаног Јеванђеља верни народ, а нарочито велики број деце, Епископ Јован је, осврнувши се на јеванђељска блаженства, нагласио да само човек који има чисто срце може спознати Бога. Такав човек целокупан свет гледа кроз призму Божије љубави и милосрђа, а најпре види самога себе пред Богом онакав какав јесте. Он због свега тога никад неће рећи за другог човека да је грешан већ ће увек сматрати да је тај други бољи од њега, нагласио је Владика у својој беседи. Он је затим рекао за човека који нема Бога у себи да је замраченог духа и да у другоме човеку најчешће не види икону Божију већ непријатеља, уједно наводећи познате речи Светог апостола Павла да је чистоме све чисто.

Након Свете Литургије, Епископ Јован је, заједно са председником општине Рача Драганом Живановић, директором основне школе Зораном Јовановић и просветним саветницима Зораном Сретеновић и Драганом Оцокољић, присуствовао јавном часу верске наставе који је одржан у средњој школи Ђура Јакшић. У оквиру Госпојинских свечаности, корелација Просветног одбора Епархије шумадијске и школске управе града Крагујевца јесте да се одрже јавни часови верске наставе у скоро свим основним и средњим школама на територије шумадије, а у циљу афирмације веронауке.

Тема часа је била „Богородичино коло-венац хришћанских врлина“. Час је одржао вероучитељ Саша Павловић који је говорио о животу и значају Пресвете Богородице. Учесници у часу су узели и ученици основне школе са својим ликовним и литерарним радовима, док су средњошколци били ангажовани око занимљиве презентације. На крају су деца из вртића својом спонтаношћу изазвали дуге аплаузе свих оних који су пратили овај час. Након овог дивног духовног сабрања уследила је трпеза љубави.

Дејан Шишковић, јереј

ЈАВНИ ЧАС ВЕРСКЕ НАСТАВЕ У КРАГУЈЕВЦУ

У четвртак, 12. септембра, у 12 часова, у ОШ „Вук Стефановић Караџић“ у Крагујевцу, одржан је јавни час Верске наставе у оквиру обележавања Госпојинских свечаности. Овај важан догађај био је непосредан повод да ову школу, по први пут, посети и Преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован, што је посебно придонело свеукупној радости, нарочито ученика који слушају верску наставу и који су свог Владика управо тако и дочекали. Часу су присуствовали и протојереј-ставрофор Сава Арсенијевић, протојереј-ставрофор Милован Антонијевић, јереј Зоран Врбашки, јереј Саша Огњановић и многе друге личности које представљају Министарство просвете, Школску управу, директори и представници основних школа, координатор за верску наставу Драган Степковић, вероучитељ у ОШ „Ђура Јакшић“, Миодраг Крстић са ученицима из поменуте школе, наставници и ученици ОШ „Вук Стефановић Караџић“.

Након заједничке молитве и кратког поздравног говора директора Бојана Конатара, одржан је час посвећен Мајци Божијој Којој смо овом приликом и на овај начин желели узнети нашу љубав, молитве, благодарност и дивљење, а онда и показати да верска настава може да се реализује у корелацији са наставним предметима као што су: српски језик, историја, географија, музичка култура, ликовна култура, драмска секција, етно секција и фолклор. Час је праћен са великом пажњом, а ученици који су учествовали у реализацији часа су задобили симпатије публике.

Након одржаног часа, присутнима се обратила вероучитељица Ирена Баћић захваливши Пресветој Деви

Која је и на овом месту својом љубављу сабрала оне који је воле и поштују. Захвалност припада и колегама који су помогли у реализацији часа као и свима који су издвојили своје време и уложили труд да би присуствовали овом часу. На крају је уследило послужење за све присутне.

Ирена Баћић, вероучитељица

ЈАВНИ ЧАС ДУХОВНОСТИ У АРАНЂЕЛОВЦУ

Циљ хришћанског образовања јесте образовање целог човека. Без обзира да ли се ради о малом детету или адолесценту, полазна тачка хришћанског образовања јесте личност којој се мора прићи на одговарајући начин. Овом огромном изазову и задатку, можемо одговорити само ако живимо пуним литургијским животом Цркве. Хришћанско образовање мора бити израз харизме, благодати, Цркве као целине.

Управо се то и догодило у Аранђеловцу, у две школе: ОШ „Илија Гарашанин“ и Техничкој школи „Милета Николић“. У радости заједнице са својим Епископом, Његовим Преосвештенством Г. Јованом, свештенством, представницима Министарства просвете, гостима, професорима и ученицима, реализовани су часови духовности на тему: Богородичино коло – венац хришћанских врлина. Узносећи славу Пресветој Богородици, ђаци поменутих школа показали су своје вишеструке таленте кроз музику, рецитал и глуму. Преплићући приче о Богомајци са причама о хришћанским врлинама, дотицали су се ученици српског и енглеског језика, историје, географије, музичког, грађанског васпитања, правећи својеврсну корелацију међу предметима.

Исказујући радост што су били удостојени да баш они буду домаћини овог јавног часа, сви запослени у обе школе, заједно са својим ученицима, након завршеног програма уживали су у припремљеном послужењу. Завршавајући посету Аранђеловцу Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Јован, нагласио је да се образовни рад Цркве, осим у школи, мора одвијати и на нивоу пуног литургијског живота у Цркви.

Ана Влајић и Ненад Беговић, вероучитељи

ЧАС ДУХОВНОСТИ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ КАРАЂОРЂЕ У ТОПОЛИ

У петак 20. септембра, поводом Госпојинских свечаности које се одржавају широм основних и средњих школа у Епархији шумадијској, вероучитељ Александар Алексић, који предаје верску наставу у ОШ „Карађорђе“ у Тополи, организовао је час духовности заједно са наставницима ове дивне установе.

Образовање човека, ма о којој служби се радило, опасно је и немогуће је без васпитања. Да би човек могао да буде добар мајстор, доктор, државник, потребно је, пре свега, да буде добар човек. Веронаука има за циљ да васпита децу за боље сутра. Ако не васпитамо децу у духу наше вере, учиниће то неко други и на другим основама.

Јавном часу верске наставе је присуствовао велики број наставника и деце ове школе, као и представници локалне самоуправе из Тополе.

Остоја Пешић, ђакон

ПРОВЕРИ СВОЈЕ ЗНАЊЕ О СВЕТОМ ЦАРУ КОНСТАНТИНУ ВЕЛИКОМ

1. Како се звала мајка Светог цара Константина?
А) Јелисавета
Б) Јелена
В) Јована
2. У ком граду је рођен Свети цар Константин?
А) У Нишу
Б) У Сремској Митровици
В) У Београду
3. Под којим је знамењем Свети цар Константин извојевао победу против Максенција?
А) Под крстом
Б) Под звездом
В) Под кругом
4. Које године је издат Милански едикт о прекиду гоњења хришћана?
А) 311.
Б) 312.
В) 313.
5. Који град је на Босфору основао Свети цар Константин?
А) Беч
Б) Константинопољ
В) Москву
6. Који Васељенски сабор је сазвао Свети цар Константин?
А) Први
Б) Други
В) Трећи
7. У ком граду је Света царица Јелена пронашла Часни Крст Господњи?
А) У Витлејму
Б) У Назарету
В) У Јерусалиму
8. Где је Света царица Јелена саградила цркву Васкрсења?
А) На Голготи
Б) У Маслинском врту
В) У Бањи Витезди

(Тачни одговори: 1. Б; 2. А; 3. А; 4. В; 5. Б; 6. А; 7. В; 8. А.)

О МОЛИТВИ

Био једном један младић који је данима, недељама и месецима учио молитве. Али се у његовој глави није ништа задржавало. Све је отицало попут воде, ништа битно није остајало. Потпуно разочаран, решио је да престане да се моли. У то чу за једног старца, великог молитвеника који се подвизавао у пустињи.

– Но, добро – помисли младић – посетићу мудраца и покушаћу последњи пут да нађем одговор на питање како се треба молити.

– Кренуо је на пут, пронашао мудраца и упитао га: – Велики учитељу! Да ли би хтио да ме научиш правој молитви, да осетим корист од тога?

Старац – подвижник одговори: – Видиш ли оно прљаво сито тамо?

– Да! – одговори младић.

– Узми га и из реке донеси воде у њему.

Младић је узео сито, отишао стотинак метара до реке и заграбио ситом воду. Чим је сито извукао, сва вода је исцурела. Вратио се Старцу са празним ситом. Кад га је угледао, старац му је рекао да опет иде на реку и захвати воде. Тако је младић ишао неколико пута. На крају му је досадило, па је упитао Старца: – Зашто ме мучиш да радим бесмислени посао, кад вода у ситу не може да се носи?

Старац му је одговорио: – Сине мој, исто је са молитвом. Ти заиста ниси донио ни једну кап воде, али је сито, које је било прљаво, сада чисто. Теби се само чини да од молитве немаш користи и да у теби ништа не остаје. Молитва те прочишћава, иако ти то не осећаш, исто као што вода чисти ово сито.

*фото
репортажа*

Призив Светог Духа у крају јевачкој Богословји

Каленик

34000 Крагујевац,
Краља Александра I Карађорђевића
31а, п. ф. 54
телефони: +381 34 333 827;
+381 65 803 48 02
sum.eparhija@eunet.rs
http://www.crkveniartikli.org
http://www.eparhija-sumadijska.org.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ *нова издања*

